

GMINNA STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY MIASTA GOLUB-DOBRZYŃ
NA LATA 2021-2027

Golub-Dobrzyń, grudzień 2020 r.

**Gminna Strategia
Rozwiązywania Problemów Społecznych
Gminy Miasta Golub Dobrzyń
na lata 2021-2027**

I.SPIS TREŚCI

II.	Wstęp.....	5
III.	Podstawy prawne opracowania Strategii.....	8
IV.	Proces uspołeczniania, słownik pojęć oraz uczestnicy	10
1.	Proces uspołeczniania	10
2.	Słownik pojęć.....	10
V.	Wizja oraz cel strategiczny	11
VI.	Charakterystyka środowiska społecznego.....	12
	Wybrane dane statystyczne	12
	Szkolnictwo podstawowe i ponadpodstawowe	14
	Pomoc społeczna	15
	BEZROBOCIE.....	15
VII.	Diagnoza Problemów Społecznych.....	18
1.	Badania.....	18
	Problematyka badania	18
2.	Metodologia badania	19
	Uzasadnienie i wybór techniki badawczej	19
	Dobór próby	20
2.3	Narzędzia badawcze	21
3.	Badanie dorosłych mieszkańców na terenie Gminy Miasta Golub-Dobrzyń	22
	Struktura badanej próby	22
	Problem alkoholowy oraz nikotynowy z perspektywy dorosłych mieszkańców	24
	Problem narkotykowy z perspektywy dorosłych mieszkańców.....	31
	Problem przemocy z perspektywy dorosłych mieszkańców	34
	Postrzeganie problemów społecznych przez mieszkańców	40
4.	Badanie dzieci i młodzieży na terenie Gminy Miasta Golub-Dobrzyń.....	49
	Struktura badanej próby	49
	Problem alkoholowy oraz nikotynowy z perspektywy dzieci i młodzieży	50
	Problem narkotykowy z perspektywy dzieci i młodzieży.....	58
	Problem przemocy z perspektywy dzieci i młodzieży	67
5.	Badanie sprzedawców na terenie Gminy Miasta Golub-Dobrzyń	73
	Struktura badanej grupy	73
	Problem uzależnień w Gminie Mieście Golub-Dobrzeń z perspektywy sprzedawców alkoholu	74

6.	Wnioski i rekomendacje.....	80
VIII.	Analiza SWOT oraz dane propektywne.....	89
1.	Analiza SWOT	89
2.	Dane propektywne (określenie podstaw wizji Strategii).....	93
	Pomoc społeczna	93
	PROFILAKTYKA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I NARKOMANII.....	93
	EDUKACJA PUBLICZNA, KULTURA, SAMOORGANIZACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ	94
IX.	CELE GŁÓWNE STRATEGII, CELE SZCZEGÓŁOWE I ICH REALIZACJA.....	95
1.	Cele główne strategii.....	95
2.	Cele szczegółowe i ich realizacja.....	96
X.	SYSTEM ZARZĄDZANIA I AKTUALIZACJI STRATEGII.....	99
	Podmioty zarządzające realizacją strategii.....	99
	Instrumenty realizacji strategii	99
	Monitoring i ocena wdrażania strategii	100
	Aktualizacja strategii.....	102

II. WSTĘP

*„Od problemów nie należy uciekać,
tylko je rozwiązywać.”*

(P.Ch. Cast)

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, każda gmina w Polsce ma obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Podstawową intencją tworzenia takiej strategii jest wskazanie działań o charakterze planistycznych, których głównym celem jest dążenie do integracji osób (mieszkańców) i rodzin zamieszkujących daną gminę. Wskazana integracja ma w tym kontekście szerokie - społeczne znaczenie, które należy definiować jako dążenie do zespolenia i zharmonizowania mieszkańców danej społeczności lokalnej, poprzez intensyfikację ich kontaktów. Szczególną uwagę w procesie konsolidacji społecznej zwraca się na osoby, które chcą zmieniać siebie oraz swoje otoczenie, jak również osoby dotknięte różnego rodzaju dysfunkcjami.

Warto, w ślad za Diagnozą Problemów Społecznych, powtórzyć definicję pojęcia „problem społeczny” – w ujęciu R. Marisa jest to: *„ogólne wzory zachowania ludzkiego lub warunków społecznych, które są postrzegane jako zagrożenia dla społeczeństwa przez znaczącą liczbę ludności, przez silne grupy, bądź przez charyzmatyczne jednostki, oraz które mogą być rozwiązane czy też którym można jakoś zaradzić”*¹. Z kolei, według K. Frysztackiego, warunkiem determinującym zaistnienie problemu społecznego jest stan świadomości. Pojawiające się i narastające poczucie niepokoju, zagrożenia, sprzeciwu to mechanizm identyfikowania problemów oraz nadawania im społecznego charakteru². W świetle tych definicji muszą pojawić się cztery istotne elementy, aby można było mówić o problemie społecznym:

- problem społeczny jest zjawiskiem niepożądanym,
- wywołuje krytykę znacznej liczby ludzi,
- jest zjawiskiem możliwym do przezwyciężenia,

¹ K. Frysztacki, Socjologia problemów społecznych, Warszawa 2009, s. 20.

² K. Frysztacki, Problemy społeczne [w:] Encyklopedia socjologii, tom III, Warszawa 2000, s. 205.

- można go przewyciężyć przez zbiorowe działanie.

Realizacja celu jaki wynika z konieczności stworzenia strategii gmina może realizować przy wykorzystaniu posiadanej infrastruktury, poprzez jej rozbudowę, bądź wykorzystanie infrastruktury należącej do innych podmiotów w drodze porozumień. Szczególne znaczenie ma także współpraca z podmiotami niepublicznymi, w tym organizacjami pozarządowymi.

W rozwiązywaniu problemów społecznych najbardziej efektywna w perspektywie ostatnich lat jest nauka niezbędnych umiejętności do radzenia sobie z problemami. To właśnie ta metoda będzie podstawą realizacji celów strategicznych. U wielu osób, zwłaszcza w okresie transformacji ustrojowej i gospodarczej następuje spiętrzenie problemów prowadzące do apatii, wycofania się, alienacji. W konsekwencji, bardzo często pożądaną staje się stworzenie profesjonalnego systemu edukacji i aktywizacji obywatelskiej ze szczególnym uwzględnieniem udziału społeczeństwa w spotkaniach integracyjno-kulturalnych. Kolejnym obszarem projektowania działań rozwiązujących problemy społeczne jest pomoc społeczna oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Część osób, mimo pomocy w wyżej wymienionych obszarach, dalej ma problemy. Przyczyną takiego stanu są najczęściej problemy związane z nadużywaniem środków psychoaktywnych (alkohol bądź narkotyki).

Wobec powyższego, uznać należy iż w polskich realiach, problemami społecznymi, jakie najczęściej i najsilniej dają o sobie znać są: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Problemy te wymagają różnego rodzaju działań oraz indywidualnego podejścia. Nie sposób jednak nie dostrzec, że część z nich może się wzajemnie przenikać i łączyć (i w rzeczywistości tak niestety jest). Priorytetem jest oczywiście przeciwdziałanie tego rodzaju zagrożeniom, ale także podejmowanie działań prowadzących do ograniczania tych problemów w miejscach gdzie one już występują. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w środowisku lokalnym powinna zatem zajmować się działaniem w obszarach:

- edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej
- pomoc społeczna, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, pomoc osobom niepełnosprawnym i starszym
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii.

Osoba lub rodzina „z problemami”, której udzielono pomocy w tych obszarach, będzie bardziej zmotywowana do aktywności w życiu społecznym z adekwatnym poczuciem wartości, mająca świadomość współodpowiedzialności za rozwiązywanie problemów, które spotkała.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego. W ogólnym rozumieniu oznacza sposób osiągnięcia wyznaczonych celów poprzez sterowanie procesem rozwoju, integracji, polityki społecznej. Istotą strategii jest zatem dochodzenie do porozumienia społecznego, minimalizując sytuacje konfliktowe. Jest to formuła kształtowania strategii elastycznych, otwartych i dynamicznych wobec przyszłości.

Reasumując, można stwierdzić, że strategia stanowi instrument umożliwiający podejmowanie decyzji zarówno w najbliższym okresie, jak i w odległej perspektywie. Zasady realizacji polityki długofalowej określają cele strategiczne i zadania związane z ich realizacją, działania i decyzje zarówno w najbliższym okresie, jak i decyzje w dalszym okresie powinny być podejmowane na podstawie niniejszej strategii. Trzeba jednak zaznaczyć, że strategia jest dokumentem „żywym” co wynika ze zmienności oraz stopnia nasilenia poszczególnych problemów społecznych.

III. PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA STRATEGII

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17. ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2020 r. poz. 1876). Ustawa o pomocy społecznej określa:

1. zadania w zakresie pomocy społecznej,
2. rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich przydzielania,
3. organizacje pomocy społecznej,
4. zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.

Według ustawy pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mająca na celu umożliwienia osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713);
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2019 r. poz. 2277, ze zm.);
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2019 r., poz. 111, ze zm.);
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2020 r. poz. 808, ze zm.);
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r., poz. 218);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2019 r. poz. 852, ze zm.);

- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1409, ze zm.);
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2020 r., poz. 176);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2020 r., poz. 426, ze zm.);
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2020 r., poz. 685);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2020 r., poz. 1398);
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r., poz. 1057).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

Dodatkowymi, a może wręcz jednymi z najważniejszych są programy lokalne, między innymi:

- Strategia Rozwoju Gminy Golub-Dobrzyń na lata 2016-2022;
- Diagnoza Problemów Społecznych Gminy Miasta Golub-Dobrzyń;
- Gminny Program Wspierania Rodziny;
- Gminy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy na lata 2016-2021.

IV.PROCES USPOŁECZNIANIA, SŁOWNIK POJĘĆ ORAZ UCZESTNICZY

1. Proces uspołeczniania

Uspołecznienie procesu planowania strategicznego jest wymogiem Unii Europejskiej i wiąże się w praktyce z zastosowaniem w procesie planowania co najmniej dwóch z czterech niżej podanych zasad polityki strukturalnej Unii Europejskiej:

- **programowanie** – obowiązek tworzenia długookresowych strategii i planów rozwoju na poziomie narodowym, wojewódzkim i wszędzie tam, gdzie jest to uzasadnione potrzebami lokalnymi – także na poziomie gmin i powiatów,
- **subsidiarność** – jasne określenie kompetencji władzy wykonawczej różnych szczebli i upoważnienie (na mocy stosowanych aktów prawnych) samorządów do programowania i realizacji polityki społecznej regionu,
- **partnerstwo** – statutowy obowiązek konsultowania polityki społecznej z partnerami społecznymi na każdym poziomie programowania polityki społecznej.
- **koncentracja** – wybór i ustalenie hierarchii priorytetów w ramach programów operacyjnych i systematyczne zwiększanie przydziału środków na te działania w obszarach, na których koncentrują się problemy społeczne i ekonomiczne.

W niniejszej Strategii zostały uwzględnione wszystkie 4 zasady.

2. Słownik pojęć

- WIZJA - dokąd zmierzamy, kim chcemy się stać, w imię jakich wartości działamy,
- MISJA – sens naszego istnienia i działania,
- PRIORYTETY – najważniejsze cele, pierwszoplanowa sprawa (zgodnie z nomenklaturą NSRR),
- CELE (KIERUNKI STRATEGICZNE) – opisują pożądane zmiany struktury powiązań i jakości w podsystemach rozwoju,
- ZADANIA – upodmiotowiony harmonogram działań (programów, czasów).

V. WIZJA ORAZ CEL STRATEGICZNY

Wizja rozwoju jest określeniem takiego obrazu Gminy Miasta Golub-Dobrzyń, jaki jednostka (samorządu) oraz jej mieszkańcy (uczestnicy procesu planowania), chcieliby osiągnąć za 10 lat. Wizja określa bardzo ogólnie dlaczego działamy, do czego dążymy, jakie chcemy osiągnąć cele, jeśli podejmiemy działania strategiczne.

Odnosząc się do Strategii Rozwoju Gminy, należy przytoczyć cel sformułowany w tymże opracowaniu: „Gmina przyjazna mieszkańcom oraz atrakcyjna dla przedsiębiorców i turystów”. Cel ten stanowi wyznacznik dla wskazania wizji niniejszej Strategii, jak również celu i sposobów realizacji.

W Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miasta Golub-Dobrzyń, wizję sformułowano w następujący sposób:

Golub-Dobrzyń jako miejsce przyjazne i otwarte dla mieszkańców oraz turystów, które:

- zapewnia profesjonalną pomoc społeczną, efektywnie rozwiązującą problemy socjalne oraz bytowe mieszkańców, wspiera osoby potrzebujące pomocy i sprzyja ich rozwojowi;
- zapewnia nowoczesną edukację, niezależną od innych czynników, takich jak: wiek czy niepełnosprawność,
- umożliwia i sprzyja integracji społeczności lokalnej;
- zapewnia i gwarantuje profesjonalną oraz efektywną pomoc w sytuacji zagrożenia dotyczących dysfunkcji spowodowanych nadużywaniem substancji psychoaktywnych.

Celem strategicznym, a zarazem podstawowym (wyjściowym) jest opracowanie harmonijnego planu działania, spójnego z przedstawioną wizją, uwzględniającego szczegółowy podział na priorytetowe obszary.

VI.CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA SPOŁECZNEGO

WYBRANE DANE STATYSTYCZNE

Lp.	Dane	Jednostka	Lata	
			2019	
1	Powierzchnia	ha	197,8 km ²	
2	Podmioty gospodarcze	liczba	751	
3	Zasoby mieszkaniowe		2018	2019
	Liczba mieszkań	liczba	361	397
	Komunalne	liczba	287	289
	Socjalne i tymczasowe	liczba	74	72
	Powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	12 791,81	12698,15
4	Infrastruktura			
	Sklepy różne	sztuki	187	187
	Lokale gastronomiczne	sztuki	18	18

Źródło: Urząd Miasta i Gminy Golub-Dobrzyń

Tabela 2. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku.

Grupa wiekowa	Miasto Gmina	
	Ogółem	Kobiety
2018 rok		
Wiek przedprodukcyjny (0 - 18 lat)	2353	1157
Wiek produkcyjny (19 – 56/65)	7805	3728
Wiek poprodukcyjny (powyżej 56/65)	2472	1696
2019 rok		
Wiek przedprodukcyjny (0 - 18 lat)	2346	1152
Wiek produkcyjny (19 – 56/65)	7658	3661
Wiek poprodukcyjny (powyżej 56/65)	2542	1749

Źródło: Urząd Miasta i Gminy Golub-Dobrzyń

SZKOLNICTWO PODSTAWOWE I PONADPODSTAWOWE

Tabela 3. Struktura placówek oświatowych w gminie.

<i>Liczba placówek</i>	<i>2017/2018</i>	<i>2018/2019</i>
<i>Placówki wychowania przedszkolnego</i>	5	5
<i>Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego</i>	438	426
<i>Szkoły podstawowe</i>	2	2
<i>Uczniowie szkół podstawowych</i>	1159	1297
<i>Szkoły ponadpodstawowe</i>	1	1
<i>Uczniowie szkół ponadpodstawowych</i>	55	38

Źródło: Miejski Zespół Obsługi Oświaty w Golubiu-Dobrzyniu

POMOC SPOŁECZNA

Tabela 4. Ilość osób objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej.

	<i>2018 rok</i>	<i>2019 rok</i>
<i>Liczba świadczeniobiorców otrzymujących pomoc ogółem</i>	814	768
<i>w tym zadania własne</i>	8	7
<i>w tym zadania zlecone</i>	806	761
<i>Liczba rodzin</i>	590	540
<i>- Liczba osób w rodzinach</i>	1308	1193

Źródło: Miejski Ośrodek Polityki Społecznej

BEZROBOCIE

Tabela 5. Bezrobotni w Mieście i Gminie.

	<i>2018 rok</i>		<i>2019 rok</i>	
	<i>Ogółem</i>	<i>Kobiety</i>	<i>Ogółem</i>	<i>Kobiety</i>
<i>- Bezrobotni</i>	365	253	335	226
<i>Z prawem do zasiłku</i>	66	39	64	34
<i>Zamieszkali na wsi</i>	365	253	335	226

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy

Tabela 6. Ilość osób objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej.

	<i>Liczba gospodarstw domowych</i>	<i>Liczba osób w gospodarstwach domowych</i>	<i>% ogółu mieszkańców</i>	<i>Liczba gospodarstw domowych</i>	<i>Liczba osób w gospodarstwach domowych</i>	<i>% ogółu mieszkańców</i>
	<i>2018 rok</i>			<i>2019 rok</i>		
<i>Ubóstwo</i>	<i>374</i>	<i>864</i>	<i>6,8%</i>	<i>329</i>	<i>804</i>	<i>6,4%</i>
<i>Sieroctwo</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0%</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>0,01%</i>
<i>Ochrona macierzyństwa</i>	<i>60</i>	<i>278</i>	<i>2,2%</i>	<i>78</i>	<i>356</i>	<i>2,8%</i>
<i>Bezdomność</i>	<i>25</i>	<i>29</i>	<i>0,22%</i>	<i>22</i>	<i>22</i>	<i>0,17%</i>
<i>Niepelnosprawność</i>	<i>171</i>	<i>195</i>	<i>1,5%</i>	<i>150</i>	<i>251</i>	<i>2,0%</i>
<i>Bezradność</i>	<i>65</i>	<i>195</i>	<i>1,5%</i>	<i>53</i>	<i>157</i>	<i>1,2%</i>
<i>Długotrwała choroba</i>	<i>145</i>	<i>232</i>	<i>1,8%</i>	<i>145</i>	<i>233</i>	<i>1,8%</i>

<i>Alkoholizm</i>	<i>12</i>	<i>12</i>	<i>0,09%</i>	<i>15</i>	<i>20</i>	<i>0,10%</i>
<i>Narkomania</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0%</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0%</i>
<i>Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego</i>	<i>8</i>	<i>8</i>	<i>0,06%</i>	<i>7</i>	<i>7</i>	<i>0,06%</i>

Źródło: Miejski Ośrodek Polityki Społecznej

VII. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

1. Badania

PROBLEMATYKA BADANIA

Zakres prac badawczych odnosił się do zdiagnozowania następujących problemów:

✓ **Problemu alkoholowego (alkoholizmu)** – według WHO to „wszelki sposób picia, który wykracza poza miarę tradycyjnego i zwyczajowego spożycia albo poza ramy obyczajowego, przyjętego w całej społeczności, picia towarzyskiego bez względu na czynniki, które do tego prowadzą”³. Problem alkoholowy jest jednym z najpoważniejszych i najpowszechniejszych problemów społeczeństwa polskiego, w związku z tym tej kwestii poświęcono najwięcej miejsca w niniejszej diagnozie.

✓ **Problemu narkotykowego (narkomania i dopalacze)** – według ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii⁴, narkomania to: „stałe lub okresowe używanie w celach niemedycznych środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, w wyniku czego może powstać lub powstało uzależnienie od nich”. W niniejszym raporcie zwrócono uwagę przede wszystkim na następujące kwestie związane z owym zjawiskiem: rozpowszechnienie i dostępność narkotyków oraz dopalaczy, skala problemu wśród dorosłych mieszkańców, dzieci i młodzieży szkolnej na terenie gminy i miasta.

✓ **Problemu nikotynowego (nikotynizm)** – który jest nałogiem wywołanym przez dwa podstawowe, wzajemnie oddziałujące na siebie uzależnienia: farmakologiczne uzależnienie od nikotyny (związane z koniecznością utrzymania odpowiednich jej stężeń w surowicy krwi) oraz uzależnienie behawioralne (złożone, zależące od czynników psychologicznych, środowiskowych, kulturowych i społecznych). Zespół uzależnienia jest zaburzeniem zdrowotnym i charakteryzują go specyficzne objawy, które zostały opisane w Klasyfikacji Chorób Światowej Organizacji Zdrowia ICD-10, gdzie wyodrębniono kategorię F-17: Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane paleniem tytoniu⁵. Niniejsza diagnoza ma na celu ukazanie skali uzależnienia oraz dostępności nikotyny dla dzieci i młodzieży szkolnej na terenie gminy i miasta, a także skali problemu wśród dorosłych mieszkańców Gminy Miasta Golub-Dobrzyń.

³ T. Pilch, Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku, str. 92.

⁴ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. 2019 poz. 852).

⁵ Źródło: <http://morawica.com.pl/nikotyna> (dostęp 10.10.2020).

✓ **Problem przemocy domowej**- ten rodzaj przemocy często określane jest także mianem, „przemocy w rodzinie”. W polskim porządku prawnym charakterystykę i definicję zjawiska przemocy w rodzinie zawiera Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. *„O przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie”*⁶. Wskazano w niej, iż za „przemoc w rodzinie” uważa się jednorazowe lub powtarzające się wielokrotnie „umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste” członków danej rodziny lub osób wspólnie zamieszkujących i gospodarujących ze sprawcą tego rodzaju zachowań. Podobną charakterystykę tego zjawiska zawarto w Kodeksie Karnym (art. 207 K.K.), w którym istnieje pojęcie „znęcania się” fizycznego lub psychicznego nad osobą najbliższą lub „inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny”⁷. Charakterystyczną cechą przemocy w rodzinie jest wykorzystanie przez sprawców tego rodzaju zachowań, posiadanej siły i dominacji nad innymi członkami rodziny, w celu podporządkowania ich i zmuszenia do określonych zachowań. Z tego powodu osobami doznającymi przemocy są najczęściej osoby, które w strukturze danej rodziny są zależne od swych opiekunów lub bliskich.

2. Metodologia badania

UZASADNIENIE I WYBÓR TECHNIKI BADAWCZEJ

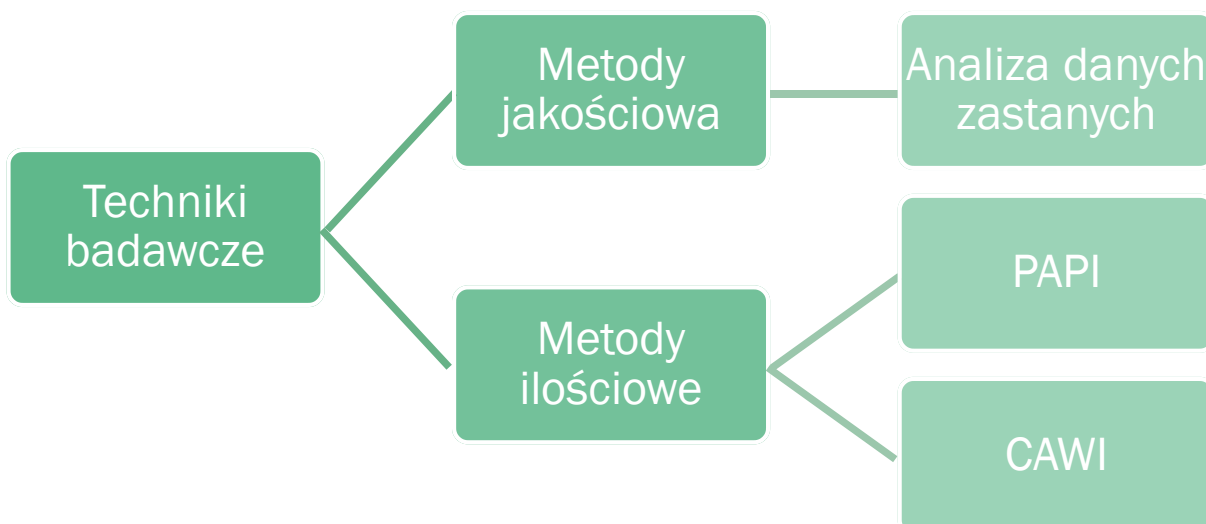
Istotą badania było poznanie opinii oraz postaw mieszkańców względem wybranych problemów społecznych: problemu alkoholowego, nikotynowego, narkotykowego oraz zjawiska przemocy. W tym celu zdecydowano się na przeprowadzenie czterech komplementarnych badań, zrealizowanych wśród dwóch grup społecznych: dorosłych mieszkańców gminy i miasta oraz uczniów szkół zlokalizowanych w Gminie Mieście Golub-Dobrzyń. Każda grupa respondentów wniosła coś nowego względem badanych zagadnień i pozwoliła na ich lepszą diagnozę oraz głębsze zrozumienie.

W badaniach zastosowano triangulację technik badawczych. Koncepcja badania uwzględniła zapewnienie trafności i rzetelności planowanych działań. Wiązała się z tym przede wszystkim triangulacja źródeł danych, polegająca na pozyskiwaniu informacji z różnych środowisk. Diagnozę problemów społecznych na terenie Gminy Miasta Golub-Dobrzyń rozpoczęto od przeprowadzenia badań wśród uczniów oraz dorosłych mieszkańców. Zostały

⁶ Ustawa z dnia 29 Lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2020 poz. 218).

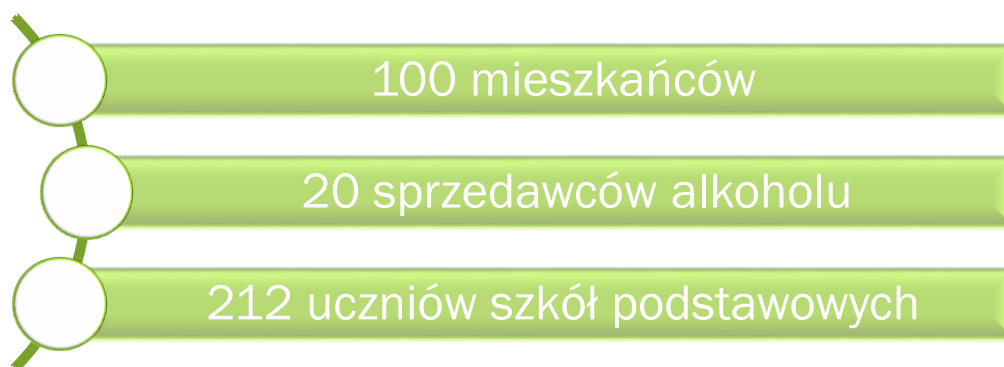
⁷ J. Polanowski, Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, Wydawnictwo Edukacyjne „Parpamedia”, Warszawa 1999, s. 21.

one wykonane zgodnie z metodologią ilościową, za pomocą metody PAPI (wywiad bezpośredni realizowany przy użyciu papierowej ankiety). Wykorzystana technika badawcza opierała się na bezpośrednim komunikowaniu się ankietera z respondentami, przy wykorzystaniu ustrukturyzowanego narzędzia badawczego, jakim był kwestionariusz ankiety. W ten sposób przebadano dorosłych mieszkańców. W przypadku uczniów zastosowano badanie ankietowe za pomocą ankiety internetowej (CAWI). Przed przystąpieniem do ankietowania dzieci i młodzieży szkolnej, za każdym razem uzyskiwano zgodę dyrekcji placówki szkolnej na przeprowadzenie badania, udzielano informacji o całkowitej anonimowości oraz o zasadach wypełniania kwestionariuszy, by zminimalizować ryzyko wystąpienia braków danych.

DOBÓR PRÓBY

Badania zostały przeprowadzone w miesiącach czerwiec – październik 2020 roku. W badaniu łącznie wzięło udział 332 osób (100 mieszkańców, 212 uczniów szkół oraz 20 sprzedawców alkoholu). Zróżnicowany dobór próby umożliwił pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi na terenie gminy i miasta oraz uzyskanie informacji i opinii z różnych środowisk. Poniższy wykres przedstawia szczegółową strukturę próby badawczej.

Uczniowie, którzy brali udział w badaniu uczęszczają do szkół:

Szkoła Podstawowa nr 1 im. Konstytucji 3 Maja
ul. Zamkowa 19

Zespół Szkół Miejskich (Szkoła Podstawowa nr 2 im. Orła Białego, Ogólnokształcąca Szkoła Sztuk
Pięknych)
ul. Żeromskiego 11

Liceum Ogólnokształcące
ul. PTTK 28
87-400 Golub-Dobrzyń

Zespół szkół nr 2
Kilińskiego 31
87-400 Golub-Dobrzyń

2.3 NARZEDZIA BADAWCZE

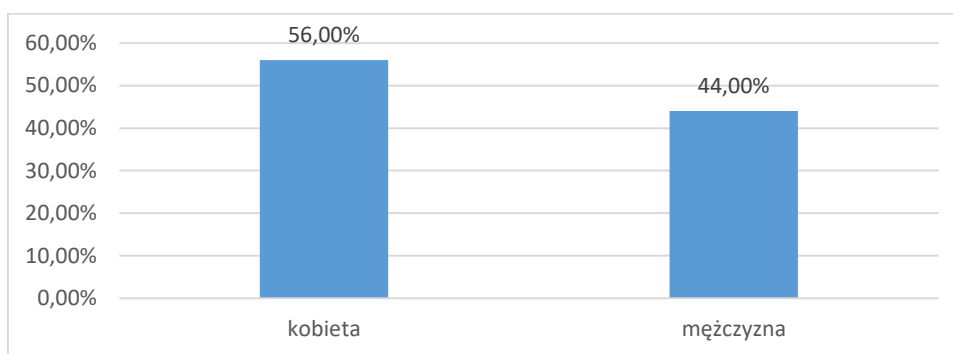
Kwestionariusz ankiety użyty do zebrania danych miał podobną konstrukcję niezależnie od badanej grupy. Składał się z pytań zamkniętych jednego lub wielokrotnego wyboru. Ze względu na specyfikę poszczególnych grup dokonano spersonalizowania pytań, dostosowując ich charakter do profilu respondenta. Ankieta wypełniana była samodzielnie, co ma niebagatelną rolę w badaniu postaw i opinii względem delikatnych kwestii. Za każdym razem przed przystąpieniem do badania, uczestnicy zostali poinformowani o pełnej anonimowości, został wyjaśniony cel oraz instrukcja wypełniania kwestionariusza. Wyniki

przedstawione w raporcie mają charakter procentowy. Ewentualne dysproporcje związane są z zaokrągleniem do liczb całkowitych (maksymalnie +/- 1%).

3. Badanie dorosłych mieszkańców na terenie Gminy Miasta Golub-Dobrzyń

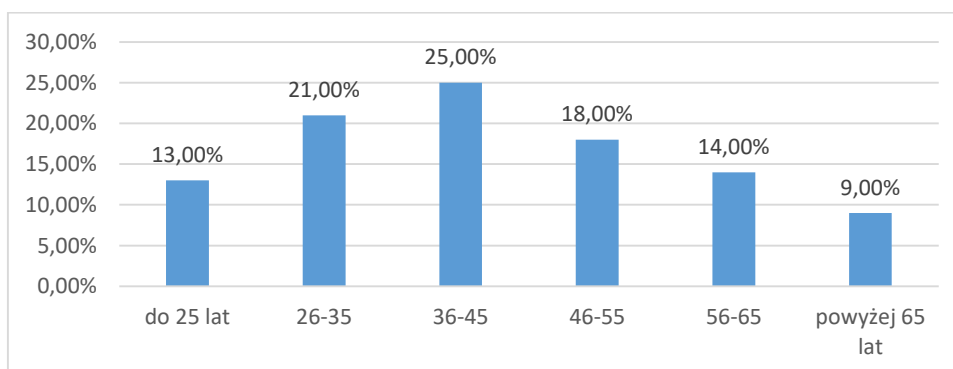
STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

W badaniu diagnozującym problemy społeczne w Gminie Mieście Golub-Dobrzyń wzięło udział 100 dorosłych mieszkańców. 56% badanej próby stanowiły kobiety, zaś 44% mężczyźni.

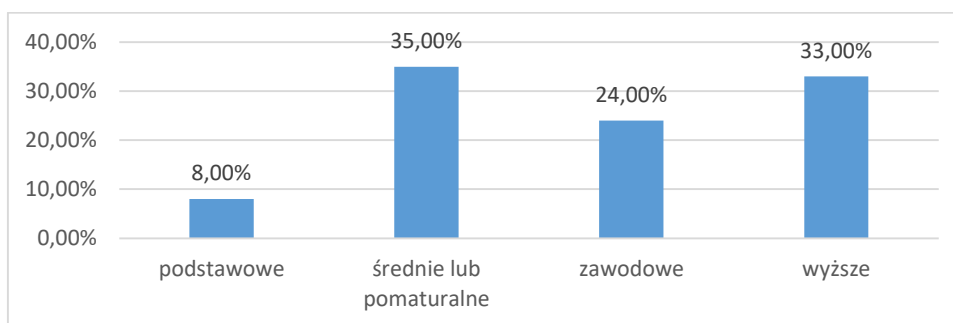
Wykres 1 Płeć.

Największą część badanej próby stanowiły osoby w wieku 36-45 lat (25%). Kolejne 18% badanej grupy stanowiły osoby w wieku 46-55, oraz w wieku 26-35 lat (21%). Ankietowani w wieku do 25 lat stanowili 13% ogółu respondentów. W wieku 56-65 lat było 14% osób oraz powyżej 65 - 9%.

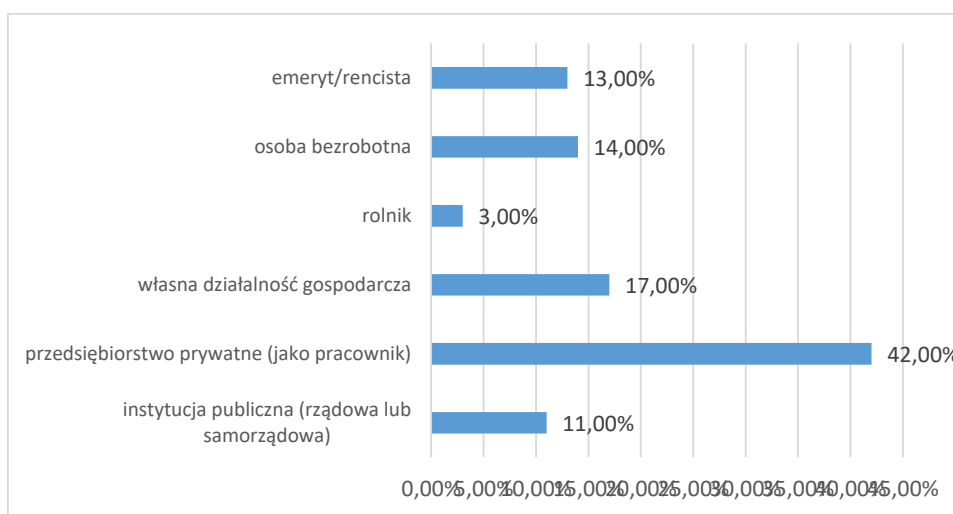
Wykres 2 Wiek.

33% mieszkańców w gminie i mieście twierdzi, że ma wykształcenie wyższe, 35% ankietowanych posiada wykształcenie średnie lub pomaturalne, kolejne 24% osób wykształcenie zawodowe, zaś 8% wykształcenie podstawowe.

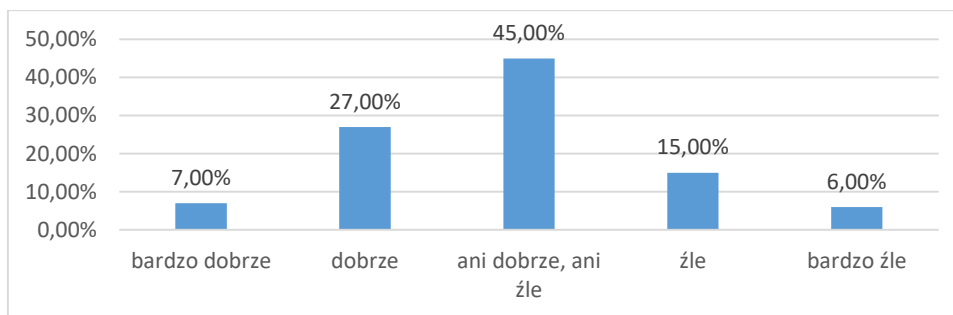
Wykres 3 Wykształcenie.

11% ankietowanych zatrudniona jest w instytucjach publicznych (rządowych lub samorządowych), kolejne 42% osób pracuje w przedsiębiorstwach prywatnych, jako pracownicy. Dodatkowo 14% mieszkańców to osoby bezrobotne, 13% - renciści lub emeryci, 17% prowadzi własną działalność gospodarczą, a pozostałe 3% ankietowanych to rolnicy.

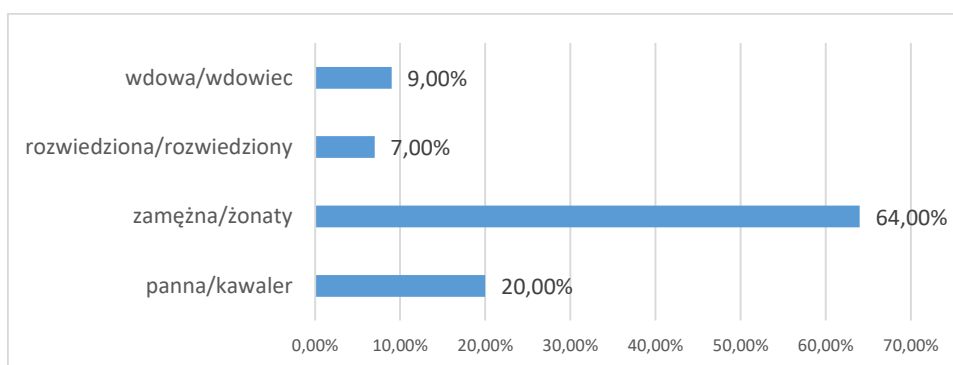
Wykres 4 Miejsce zatrudnienia.

27% respondentów oceniło pozytywnie swoją sytuację materialną, natomiast 45% wskazało odpowiedź „ani dobrze, ani źle”, z kolei 7% ankietowanych udzieliło odpowiedzi: „bardzo dobrze”. Swoją sytuację jako złą deklaruje 15%, oraz bardzo źle – 6%.

Wykres 5 Jak ocenia Pan/i swoją sytuację materialną?

Większość badanych to osoby zameżne/żonate (64%). Osoby stanu wolnego stanowiły 20% badanej społeczności, 9% to wdowcy/wdowy, a kolejne 7% to osoby rozwiedzione.

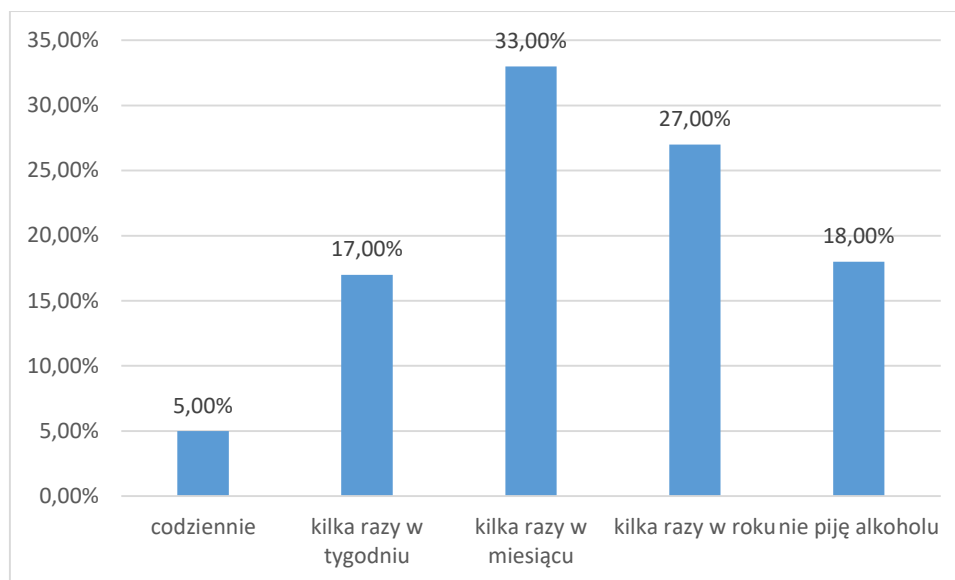

Wykres 6 Stan cywilny.

PROBLEM ALKOHOLOWY ORAZ NIKOTYNOWY Z PERSPEKTYWY DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

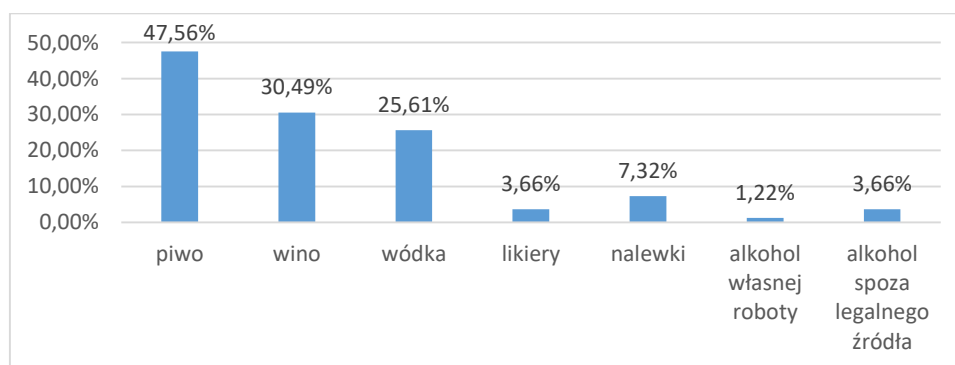
Pierwszym diagnozowanym problemem społecznym w Gminie Mieście Golub-Dobrzyń był problem alkoholowy oraz nikotynowy. Czasy współczesne charakteryzuje niespotykana we wcześniejszych dziejach człowieka dynamika występująca we wszystkich obszarach działalności człowieka. Przemianom ulega styl życia, jego standardy, moda. Czas przeznaczony na realizację zawodową zaczyna się zwiększać, kosztem czasu przeznaczanego dotychczas na wypoczynek i relacje z bliskimi. Poszukiwanie sposobów redukcji doświadczanych napięć stanowi zachowanie pożądane przez niemal każdą jednostkę. Dla jednych doskonałym sposobem będzie aktywny wypoczynek, a inni z kolei próbować mogą szukać innych sposobów, pozwalających na doświadczanie błyskawicznych stanów relaksacji, dowartościowanie, niekiedy zapomnienie. Do środków pozwalających na osiągnięcie tychże stanów należy m.in.: alkohol. W niniejszym podrozdziale przedstawiono tę kwestię z punktu widzenia mieszkańców, a także podjęto próbę oszacowania skali zjawiska oraz sprawdzenia wiedzy ankietowanych dotyczącej zagrożeń wynikających z nadużywania alkoholu. Na początek, ankietowanych poproszono o wskazanie, jak często piją alkohol. Niepokojący jest fakt, iż 5% respondentów przyznało, że spożywa alkohol codziennie, 17% pije kilka razy

w tygodniu. Kilka razy w miesiącu alkohol spożywa 33% osób, również 27% kilka razy w roku. Należy zwrócić uwagę, iż 18% osób przyznało, że nie pije w ogóle alkoholu. Ukazuje to, iż problem alkoholowy w gminie i mieście jest dość powszechny lecz umiarkowany.

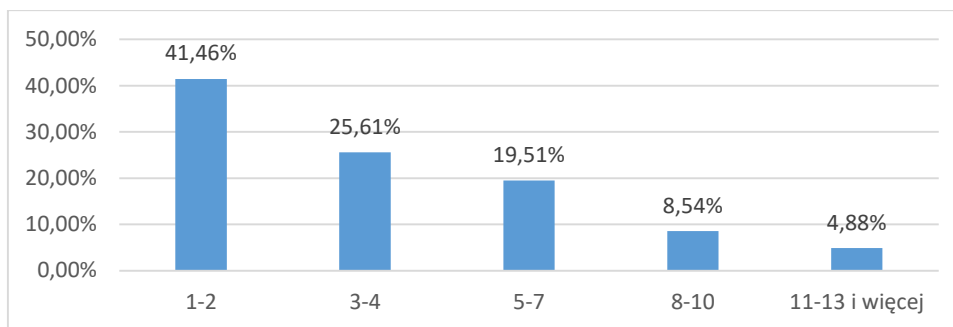
Wykres 7 Jak często spożywa Pan/i alkohol?

Ankietowani, którzy przyznali, iż spożywają alkohol, najczęściej sięgają po: piwo (47,56%), wino (30,94%), wódkę (25,61%), nalewki (7,32%), likiery oraz alkohol spoza legalnego źródła (po 3,66%), a także alkohol własnej roboty (1,22%).

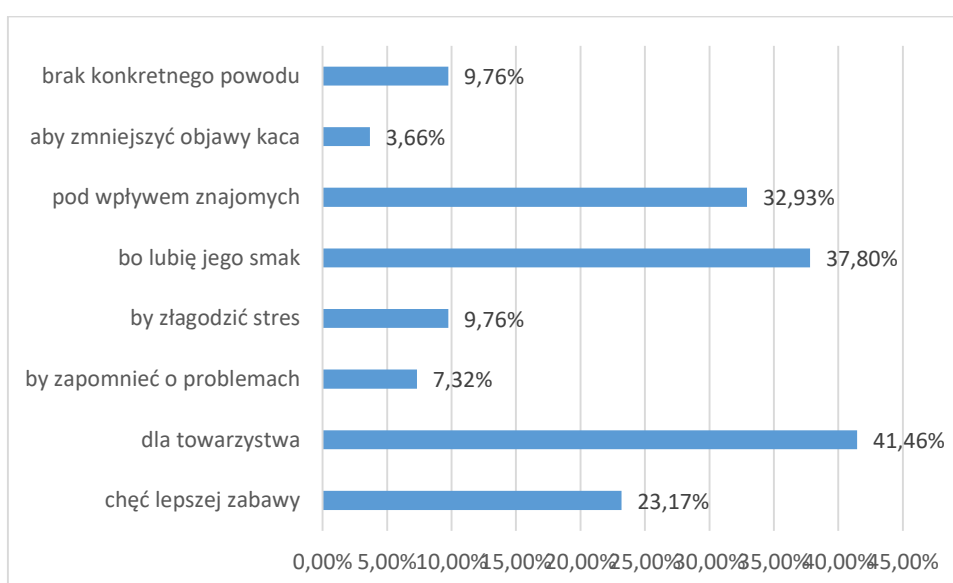
Wykres 8 Jaki rodzaj alkoholu pije Pan/i najczęściej?

Dodatkowo, 25,61% respondentów przyznało, iż jednorazowo wypija od 3 do 4 porcji alkoholu w ciągu dnia, w którym go spożywają, następnie od 5 do 7 porcji alkoholu wypija 19,51% osób. Najwięcej ankietowanych, bo 41,46% wybrało odpowiedź, że spożywa 1 do 2 porcji jednorazowo. Jedyne 8,54% osób spożywa od 8 do 10 porcji alkoholu w ciągu dnia, w którym decyduje się go spożywać, a 4,88% osób alkohol spożywa w postaci 11-13 dawek i więcej.

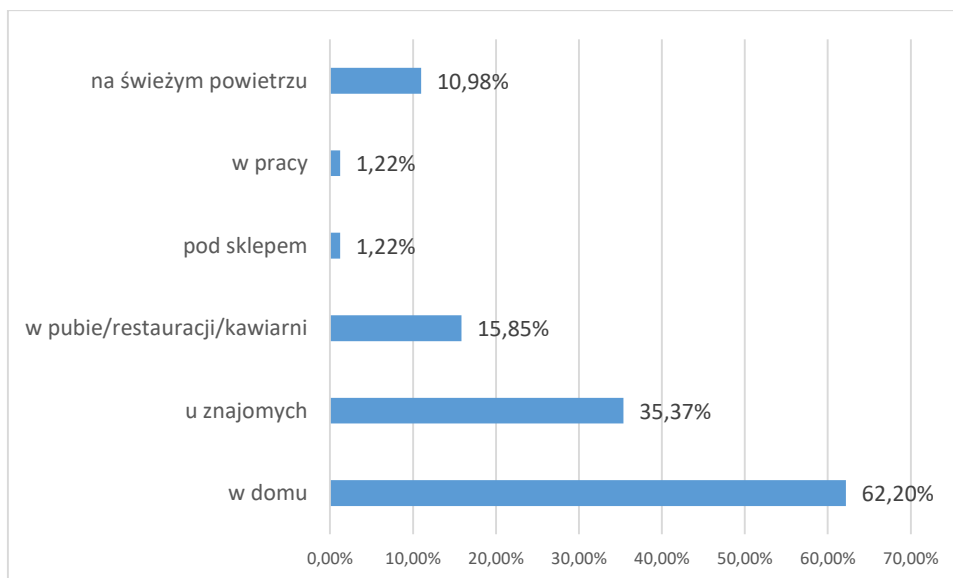
Wykres 9 Ile porcji alkoholu wypija Pan/i w ciągu całego dnia, w którym Pan/i pije? Porcja to szklanka piwa (250ml), lampka wina (100 ml), kieliszek wódki (30 ml).

Mieszkańcy sięgają po alkohol najczęściej dla towarzystwa (41,46%), bo lubią jego smak (37,80%), pod wpływem znajomych (32,93%) oraz dla lepszej zabawy (23,17%).

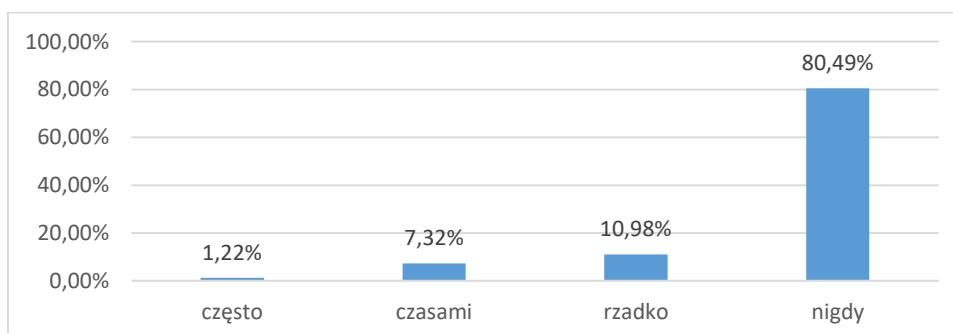
Wykres 10 Z jakich powodów sięga Pan/i po alkohol?

Dodatkowo, można zauważyć, że dorośli mieszkańcy gminy i miasta najczęściej spożywają alkohol w domu (62,20%), u znajomych (35,37%), w pubie/restauracji/kawiarni (15,85%) na świeżym powietrzu (10,98%), pod sklepem oraz w pracy (po 1,22%).

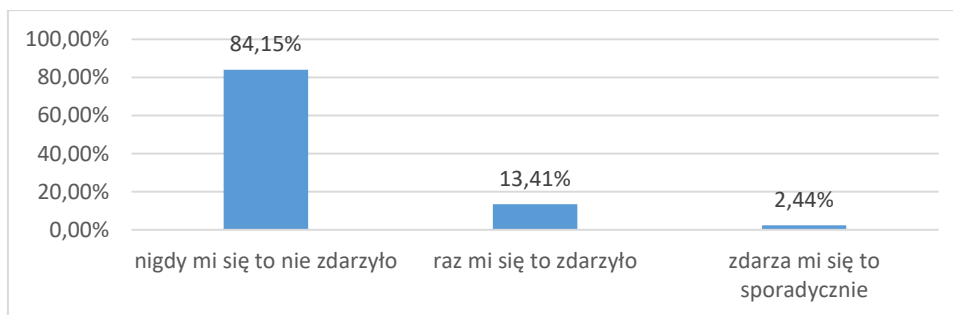
Wykres 11 Gdzie najczęściej spożywa Pan/i alkohol?

Co więcej, 7,32% respondentów przyznało, iż czasami wykonuje swoje obowiązki zawodowe pod wpływem alkoholu, 10,98% wykonuje je rzadko, a 1,22% często. 80,49% ankietowanych nigdy nie wykonywało swoich obowiązków zawodowych pod wpływem alkoholu.

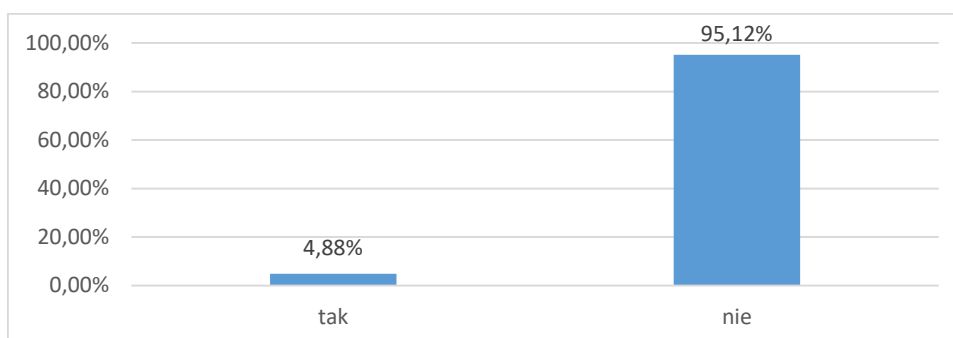
Wykres 12 Czy zdarzyło się Panu/i wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu?

Problem jazdy pod wpływem alkoholu to kolejna analizowana kwestia. Niestety i tutaj można zauważyć, iż takie sytuacje zdarzały się badanym osobom. 13,41% ankietowanych przyznało, iż raz zdarzyło im się kierować pojazdem po spożyciu alkoholu oraz 2,44% przytrafia się to sporadycznie. Pozostałe 84,15% osób ankietowanych stwierdziło, że nigdy nie byli w sytuacji prowadzenia samochodu pod wpływem alkoholu.

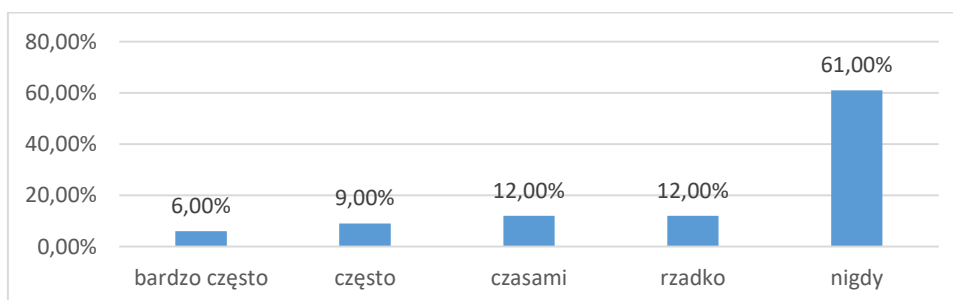
Wykres 13 Czy zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem pod wpływem alkoholu?

Dodatkowo, 95,12% respondentów nigdy nie miało do czynienia z Policją podczas zatrzymania za prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu.

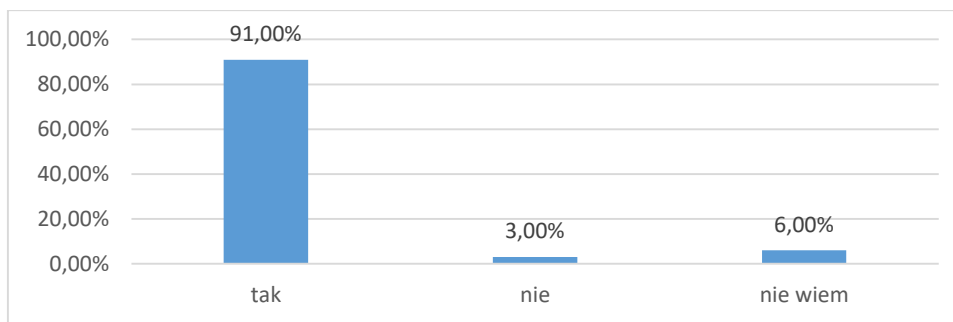
Wykres 14 Czy był Pan/i kiedykolwiek zatrzymany za prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości?

Respondenci nie tylko sami wsiadają za kierownicę pod wpływem alkoholu, ale również niektórym osobom zdarzyło się być świadkami takiej sytuacji. 61% ankietowanych nigdy nie widziało takiej sytuacji.

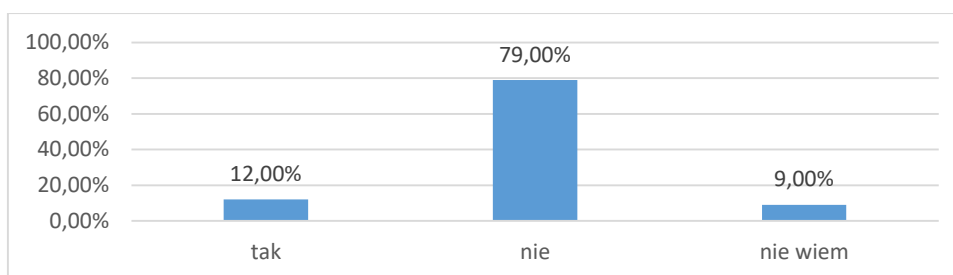
Wykres 15 Czy zdarzyło się Panu/i być świadkiem sytuacji, w której ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu?

Dobłą wiadomością jest fakt, iż 91% mieszkańców wie, że picie alkoholu przez kobiety w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka. Z tą opinią nie zgadza się 3% osób. 6% ankietowanych nie potrafi udzielić odpowiedzi na to pytanie. Jest to niepokojący fakt, który prowadzi do wniosków dotyczących braku wiedzy wśród mieszkańców dotyczącej spożywania i szkodliwości alkoholu.

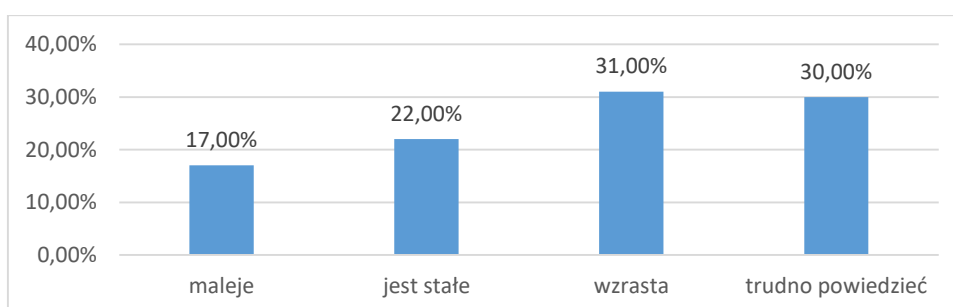
Wykres 16 Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka?

Mieszkańcy zapytani o to, czy widują kobiety w ciąży, które spożywają alkohol na terenie gminy i miasta stwierdzili w większości (79%), że takie sytuacje się nie zdarzają. 12% osób ankietowanych twierdzi, że widywało kobiety w ciąży, w takich sytuacjach. Pozostałe 9% nie jest w stanie udzielić odpowiedzi na pytanie, ponieważ nie ma wiedzy na ten temat.

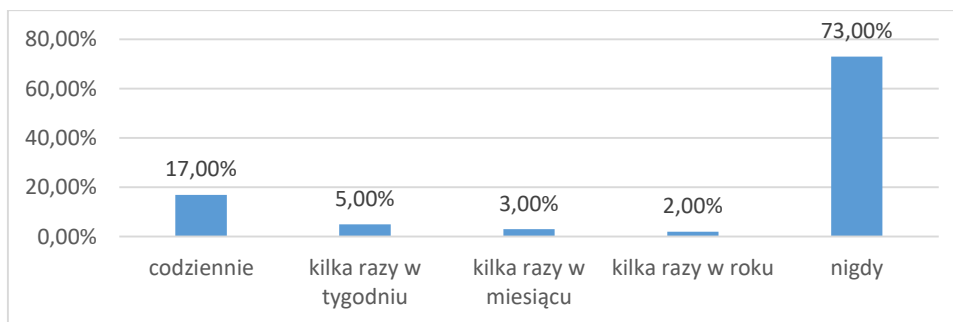
Wykres 17 Czy widział/a Pan/i kobiety w ciąży spożywające alkohol na terenie Pana/i miejscowości?

Jeśli chodzi o skalę spożycia alkoholu w gminie i mieście to 31% mieszkańców przyznało, iż na przestrzeni ostatnich lat, spożycie alkoholu wzrasta. 22% ankietowanych stwierdziło, że spożycie alkoholu jest stałe, zaś 17% , że maleje. 30% respondentów nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

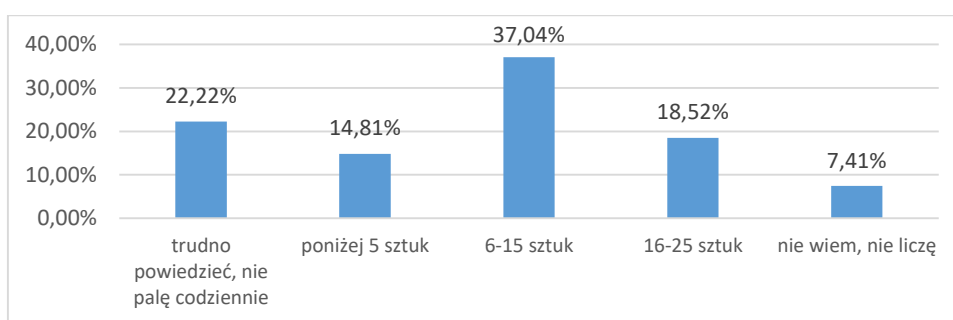
Wykres 18 Proszę ocenić czy spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat w Pana/i miejscowości?

W dużej części przypadków, niestety nierozłącznym dodatkiem dla osób, które spożywają alkohol są papierosy. W Gminie Mieście Golub-Dobrzyń, aż 73% stwierdziło, że nigdy nie paliło – jest to bardzo zadowalający wynik, natomiast 17% robi to codziennie. Poszczególne osoby palą kilka razy w miesiącu (3%) lub kilka razy w tygodniu (5%) oraz kilka razy w roku pali 2% osób.

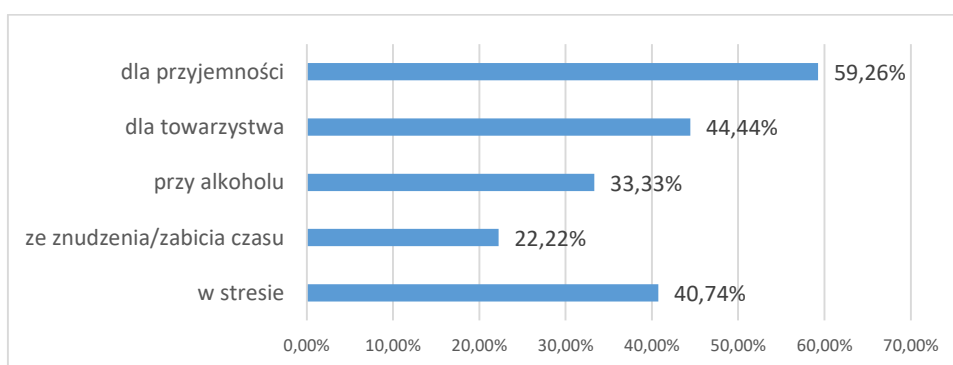
Wykres 19 Jak często pali Pan/i papierosy?

Osoby, które przyznały, że palą zostały zapytane jak często to robią. 7,41% osób nie liczy wypalonych papierosów, 37,04% ankietowanych pali od 6 do 15 sztuk dziennie lub od 16 do 25 sztuk dziennie 18,52%. Poniżej 5 sztuk dziennie pali 14,81% osób. Pozostałej grupie trudno określić ilość sztuk ponieważ nie palą codziennie (22,22%).

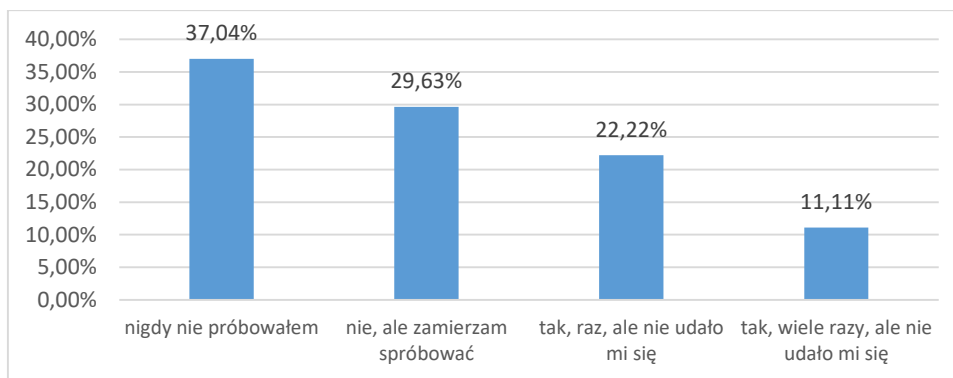
Wykres 20 Ile sztuk papierosów dziennie Pan/i wypala?

Dodatkowo, ankietowani zostali zapytani, kiedy najczęściej sięgają po papierosa? Najczęściej osoby te palą dla przyjemności (59,26%), dla towarzystwa (44,44%), w stresie (40,74%), dla zabicia czasu (22,22%) oraz przy alkoholu (33,33%).

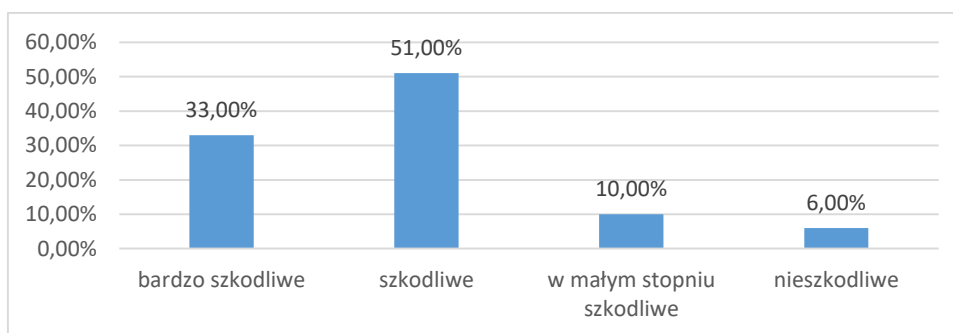
Wykres 21 Kiedy najczęściej sięga Pan/i po papierosa?

37,04% palących osób, które zamieszkuje Gminę Miasto Golub-Dobrzyń nigdy nie próbowało rzucić palenia. Chęć rzucenia palenia wykazuje 29,63% osób, 11,11% ankietowanych próbowało wiele razy, a także 22,22% podejmowało tą próbę raz, lecz bez powodzenia.

Wykres 22 Czy próbował Pan/i kiedykolwiek rzucić palenie?

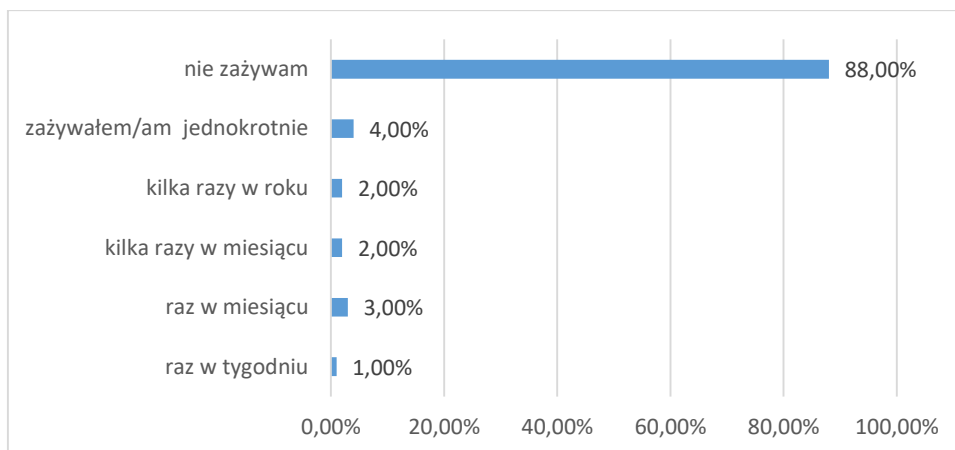
Zdecydowana większość osób uważa, że palenie papierosów jest bardzo szkodliwe dla zdrowia, bowiem taką odpowiedź wskazało 33% oraz 51% - szkodliwe. 10% ankietowanych uważa, że jest to w małym stopniu szkodliwe a 6% że są nieszkodliwe.

Wykres 23 Jak ocenia Pan/i szkodliwość palenia papierosów dla zdrowia?

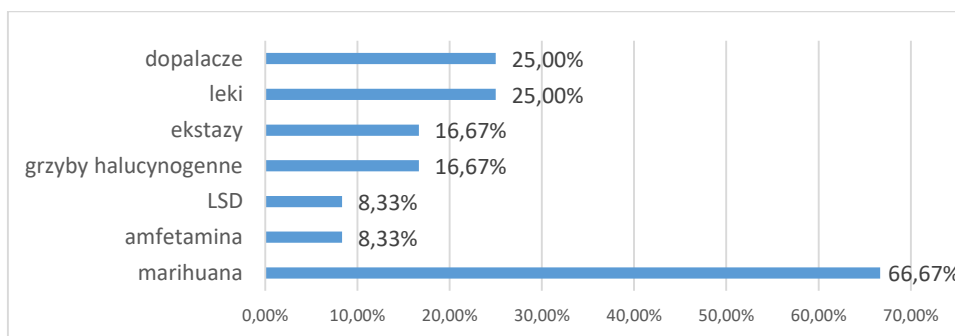
PROBLEM NARKOTYKOWY Z PERSPEKTYWY DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

Wszystkie narkotyki powodują uzależnienie, którego objawem jest domaganie się organizmu ich zażycia. Na początku drogi, narkotyki zażywane są w celu spowodowania przyjemnych doznań, z czasem osoby uzależnione zrobią wszystko, by zażyć narkotyk w celu uniknięcia niemiłego, często bolesnego ich braku w organizmie (jest to zależność psychiczna). Dodatkowo, w miarę upływu czasu pojawia się zależność fizyczna charakteryzująca się złym samopoczuciem na skutek zażywania narkotyku, bez którego nie można już normalnie funkcjonować. Mówimy wówczas o głodzie narkotycznym objawiającym się silnym skurczem mięśni, bólem brzucha, często całego ciała. Problem narkotykowy to kolejna kwestia poruszana w niniejszej diagnozie. Celem tego działu było oszacowanie skali zjawiska zażywania substancji psychoaktywnych w Gminie Mieście Golub-Dobrzyń, oraz sprawdzenie stanu wiedzy dorosłej społeczności dotyczącej powyższego problemu. Jak wynika z zebranych danych, 88% osób nie zażywa żadnych środków psychoaktywnych.

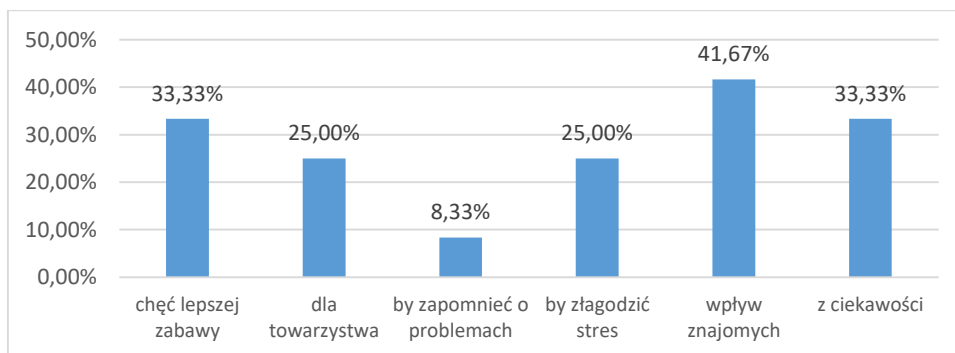
Wykres 24 Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)?

Dodatkowo, osoby, które zażywały środki psychoaktywne stosowały najczęściej marihuanę (66,67%), dopalacze oraz leki (po 25%).

Wykres 25 Proszę zaznaczyć na poniższej liście, które substancje psychoaktywne stosował/a Pan/i?

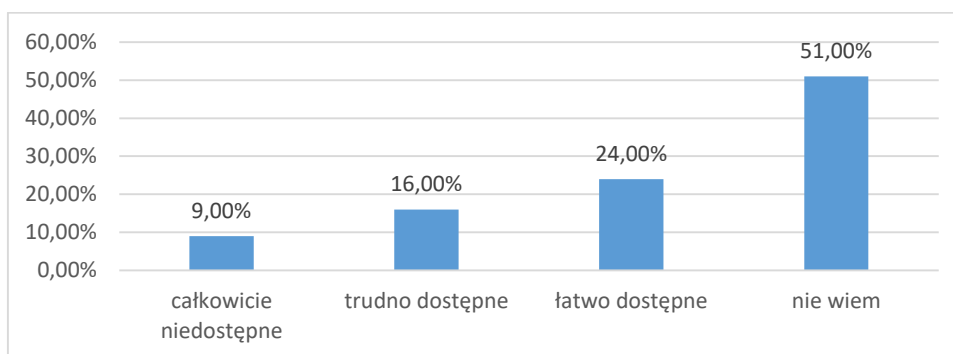
Mieszkańców zapytano również z jakich powodów sięgnęli po substancje psychoaktywne. Po 33,33% osób odpowiedziało kolejno: z ciekawości oraz chęci lepszej zabawy. Następnie, 41,67% osób twierdzi, że sięga po narkotyki poprzez wpływ znajomych, a także by złagodzić stres oraz dla towarzystwa (po 25%), również by zapomnieć o problemach (8,33%).

Wykres 26 Z jakich powodów sięgnął/ęła Pan/i po wyżej wymienione substancje psychoaktywne?

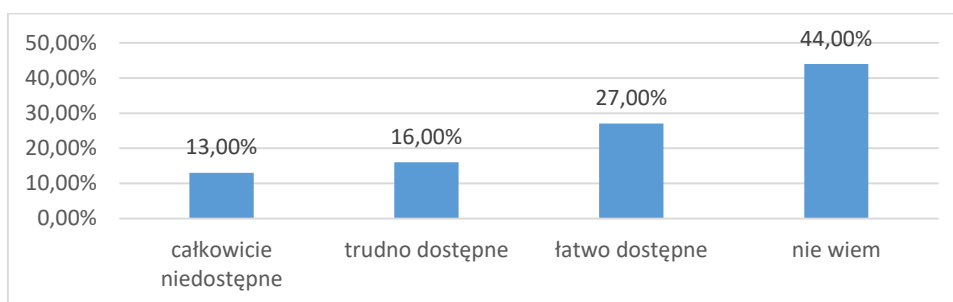
Analizując dostępność narkotyków w Gminie Mieście Golub-Dobrzyń można zauważyć, iż większość mieszkańców nie ma wiedzy na temat dostępności tych substancji w gminie

i mieście (51%), natomiast 24% osób uważa, że są łatwo dostępne. Kolejno, 16% ankietowanych odpowiedziało, że w ich gminie i mieście narkotyki są trudno dostępne, zaś kolejne 9% osób twierdzi, że substancje psychoaktywne są całkowicie niedostępne.

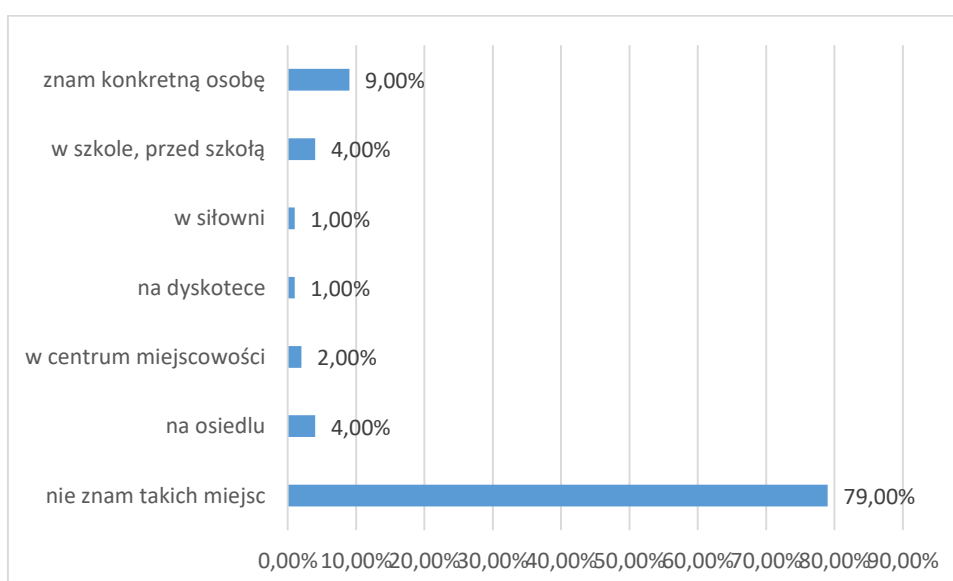
Wykres 27 Jak ocenia Pan/ i możliwość pozyskania narkotyków na terenie Pana/i miejscowości?

Podobnie wygląda dostępność dopalaczy z punktu widzenia mieszkańców. Większość osób nie ma wiedzy na temat (44%). Te środki są łatwo dostępne dla 27% mieszkańców, trudno dostępne dla 16% mieszkańców oraz całkowicie niedostępne dla kolejnych 13% ankietowanych.

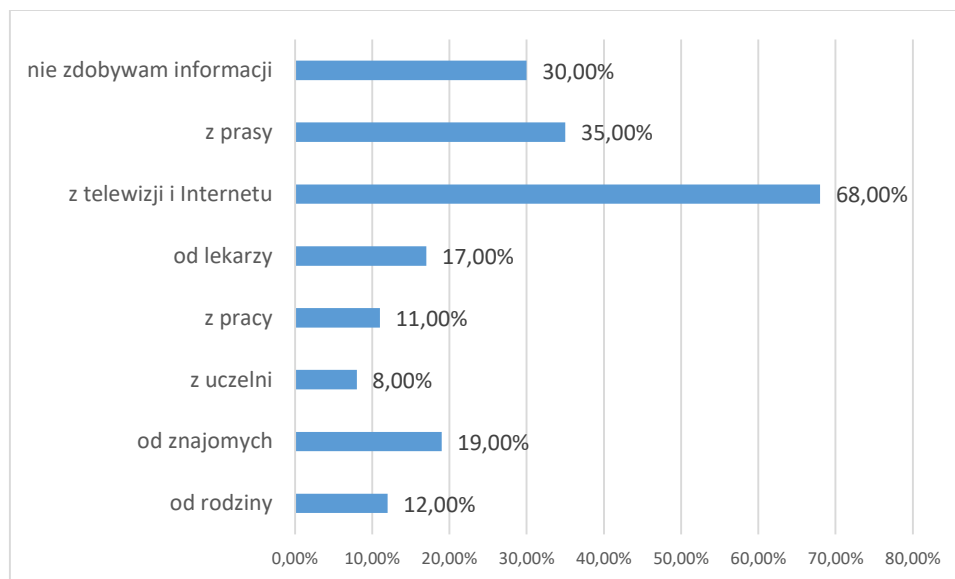
Wykres 28 Jak ocenia Pan/i możliwość pozyskania dopalaczy na terenie Pana/i miejscowości?

Zdecydowana większość respondentów również nie zna miejsc, gdzie można kupić substancje psychoaktywne (79%).

Wykres 29 Czy zna Pan/i miejsca w swojej miejscowości, gdzie można zakupić narkotyki lub dopalacze?

Kolejno, ankietowani zostali zapytani, skąd czerpią wiedzę dotyczącą konsekwencji nadużywania substancji psychoaktywnych. Respondenci uzyskują takie informacje z telewizji i Internetu (68%), z prasy (35%), od znajomych (19%). 30% osób nie zdobywa informacji.

Wykres 30 Skąd czerpie Pan/i informacje o konsekwencjach nadużywania substancji psychoaktywnych?

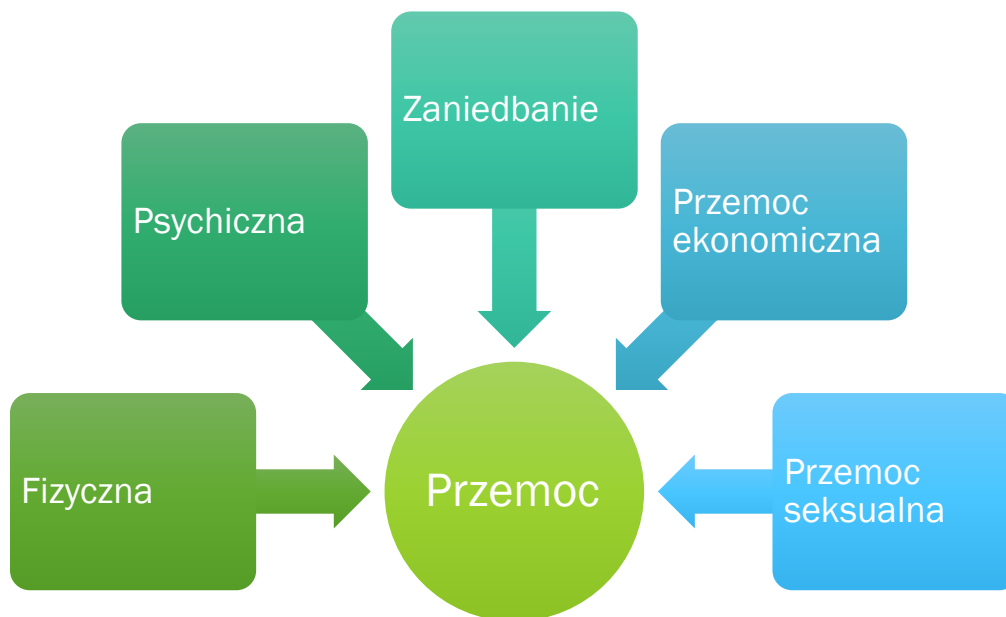
PROBLEM PRZEMOCY Z PERSPEKTYWY DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

Przemoc to jeden z problemów społecznych, których coraz bardziej staje się widoczny w polskiej rzeczywistości społecznej. Nie jest to nowy problem, jednak jego eskalacja zatacza coraz szersze kręgi w świecie współczesnym, przyjmując nowe formy i powodując coraz szersze, tragiczne skutki. Przemoc – to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw drugiej osobie. Narusza prawa i dobra osobiste, powoduje cierpienie i szkody. Przemoc jest działaniem intencjonalnym i zamierzonym, ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Zawsze powoduje ona jakieś szkody. Przemoc to nie to samo co agresja. To co je odróżnia, to przewaga sił jednej ze stron. W przypadku agresji zachowana jest równowaga sił pomiędzy stronami. Przemoc to nie tylko bicie, czy też siniaki na ciele. Może ona przyjmować różne formy:

- **Przemoc fizyczna** – celowe uszkodzenie ciała, zadawanie bólu lub też groźba uszkodzenia ciała. Może ona przybierać postać m.in. popychania, szarpania, bicia. Jest to niezwykle niebezpieczna forma przemocy, gdyż najczęściej zostawia ona ślady w postaci obrażeń, które mogą doprowadzić nawet do śmierci ofiary.
- **Przemoc psychiczna** – naruszanie godności osobistej. To m.in. powtarzające się poniżanie, ośmieszanie, manipulowanie, brak wsparcia, uwagi, wymagania

i oczekiwania, którym nie można sprostać, kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi. Jedną z form przemocy psychicznej jest nadopiekuńczość, przejawiająca się w dążeniu do ograniczenia samodzielności poszczególnych członków rodziny w różnych obszarach życia społecznego.

- **Zaniedbanie** – przyjmuje postać ciągłego niezaspokojenia podstawowych potrzeb biologicznych oraz psychicznych członków rodziny przez sprawujących nad nimi opiekę bliskich. Ten rodzaj przemocy może mieć formę niedożywiania dzieci, niewłaściwej opieki nad osobami starszymi, a także lekceważenia emocjonalnego, psychicznego oraz nieokazywaniem uczuć.
- **Przemoc ekonomiczna** – odmawianie lub ograniczanie dostępu do wspólnych środków finansowych lub odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwiania bądź ograniczania podjęcia pracy zarobkowej, ale to również niszczenie przedmiotów.
- **Przemoc seksualna** – zmuszanie do określonych zachowań i kontaktów seksualnych wbrew woli osoby doznającej przemocy. To m.in. zmuszanie do oglądania filmów pornograficznych, dotykanie wbrew woli w miejscach intymnych, zmuszanie do prostytutki, zachowań seksualnych z udziałem osób trzecich.

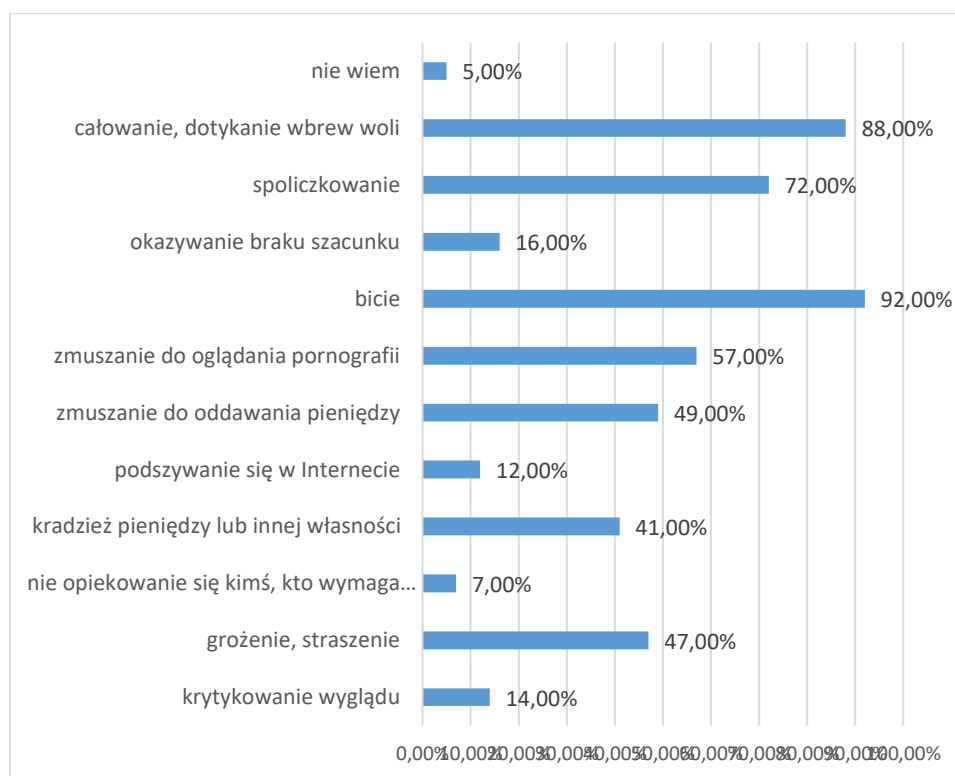

Analizując czynniki powodujące zachowania przemocowe, należy wziąć pod uwagę przede wszystkim trzy główne kategorie⁸:

⁸ Lew-Starowicz, „Przemoc seksualna”, Agencja Wydawnicza Jacka Santorskiego.

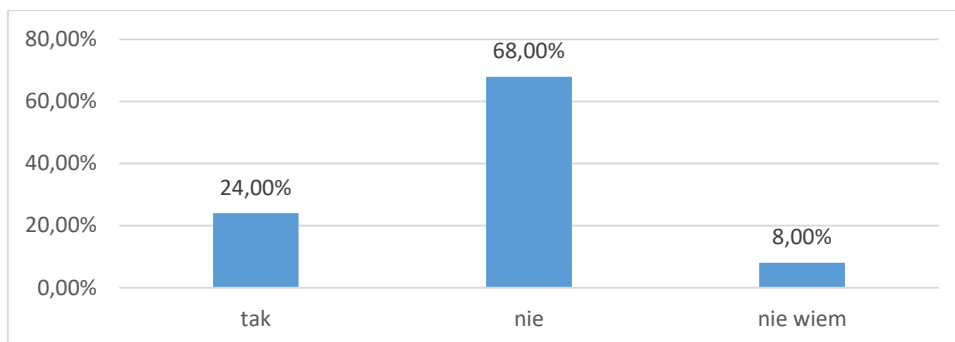
- **Czynniki biologiczne** – to między innymi: wysoki poziom, testosteronu, zaburzenia hormonalne, zaburzenia w ośrodkowym układzie nerwowym, zaburzenia chromosomowe,
- **Czynniki psychologiczne** – negatywne doświadczenia z okresu dzieciństwa, cechy osobowości agresywno – impulsywnej, stres, nieudane relacje partnerskie i rodzinne, uzależnienia, niedojrzałość, patologia postaw rodzicielskich,
- **Czynniki kulturowe** – np. kultura patriarchalna, nowe media (telewizja, gry, Internet).

Powyższy problem to kolejne zagadnienie poruszane w raporcie z diagnozy społecznej Gminy Miasta Golub-Dobrzyń. Niniejszy rozdział ma na celu, nie tylko oszacowanie liczby rodzin zagrożonych przemocą domową, ale także sprawdzenie, czy mieszkańcy wiedzą, czym jest przemoc i jakie zachowania klasyfikuje się jako zachowania przemocowe. Ankietowani mieli za zadanie wskazać zachowania, które ich zdaniem można uznać za akty przemocy.

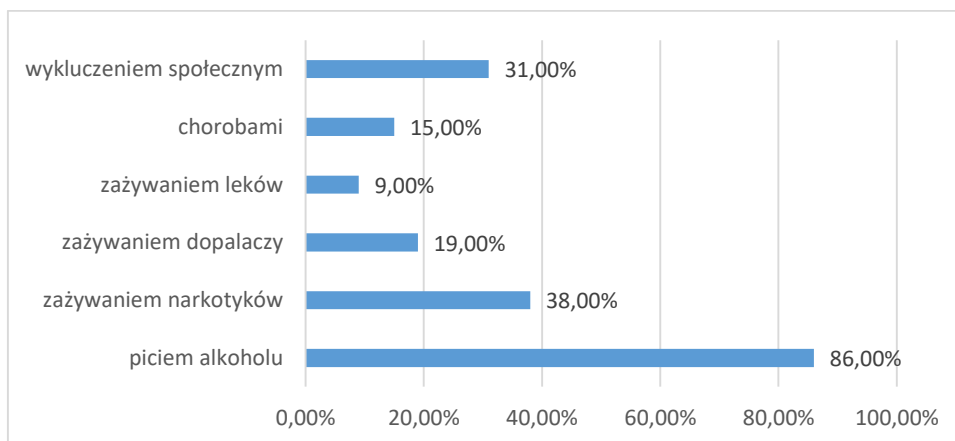
Wykres 31 Które z wymienionych poniżej sytuacji są Pani/Pana zdaniem aktem przemocy?

Niepokojący jest fakt, iż 24% ankietowanych przyznało, że zna osoby, które doznają przemocy w domu. 8% respondentów nie potrafiło odpowiedzieć na to pytanie. Natomiast 68% osób ankietowanych nie zna osób, które doświadczają przemocy. Dane te również pokazują, iż zjawisko przemocy domowej jest obecne na terenie gminy i miasta.

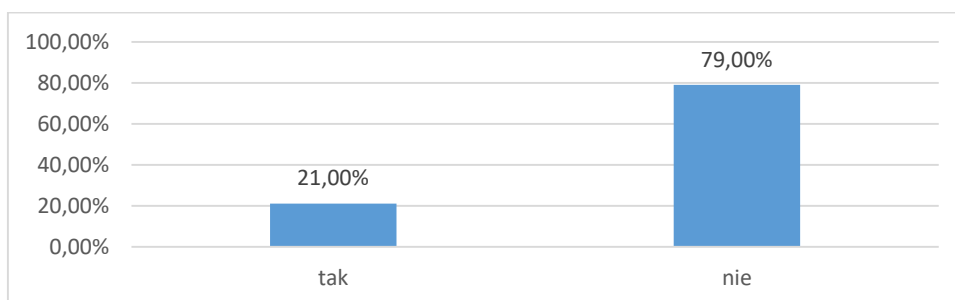
Wykres 32 Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu?

Zdaniem mieszkańców, bezpośrednią przyczyną występowania zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Miasta Golub-Dobrzyń jest m.in.: picie alkoholu (86%), zażywanie dopalaczy (19%) i narkotyków (38%), wykluczeniem społecznym (31%) oraz zażywanie leków (9%).

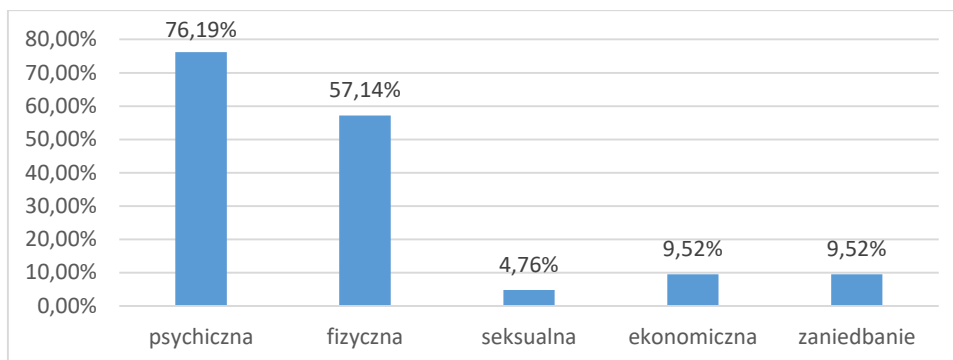
Wykres 33 Czy Pana/i zdaniem problem przemocy domowej związany jest z ?

Dodatkowo, 21% ankietowanych mieszkańców przyznało, iż było kiedykolwiek osobą doświadczającą przemocy.

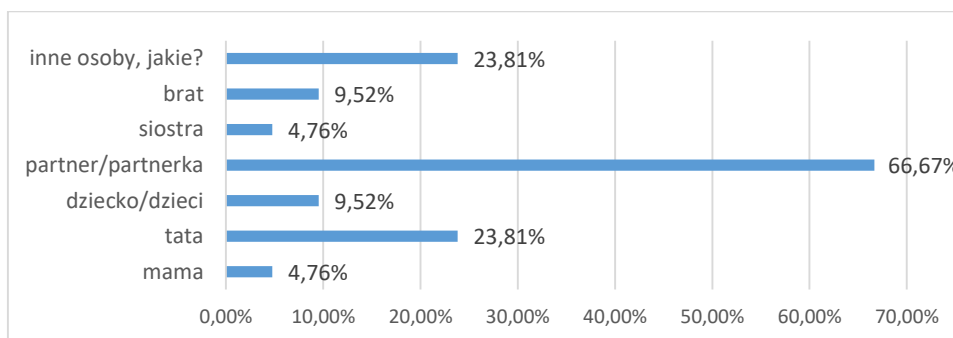
Wykres 34 Czy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy?

Osoby doświadczające przemocy najczęściej zaznaczały, iż były ofiarami przemocy psychicznej (76,19%), fizycznej (57,14%), ekonomicznej oraz zaniedbania (po 9,52%), a także przemocy seksualnej (4,76%).

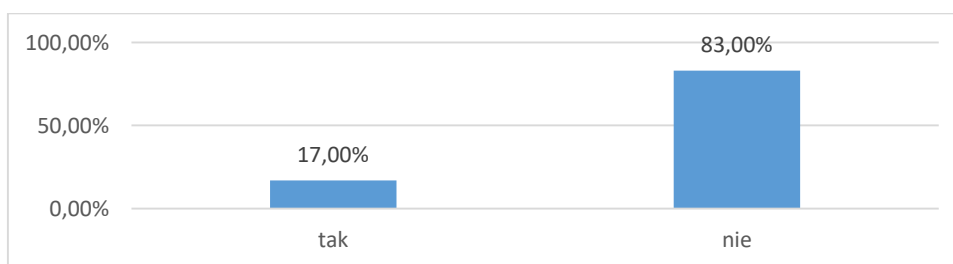
Wykres 35 Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznała? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Osobami stosującymi przemoc wobec ankietowanych, był najczęściej partner/partnerka (66,67%), tata (23,81%). Kolejno, brat, dziecko/dzieci (po 9,52%), a także siostra i mama (po 4,76%). W odpowiedzi „inne osoby, jakie?” mieszkańcy wymieniali: koledzy z pracy, nieznajomi, ojczym, czy też współpracownik starszy stopniem.

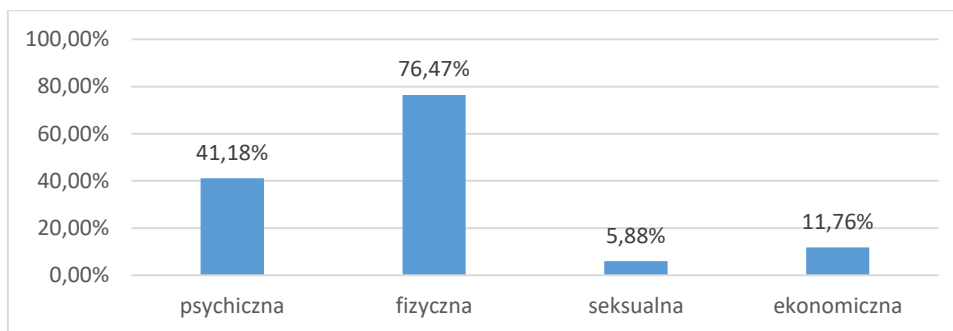
Wykres 36 Kto stosował wobec Pana/i przemoc? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Pocieszający jest fakt, że zdecydowana większość respondentów odpowiedziała, iż nie zdarzyło im się stosować przemocy wobec drugiej osoby, odpowiedziało tak 83% badanej próby. Jednak 17% osobom taka sytuacja się zdarzyła.

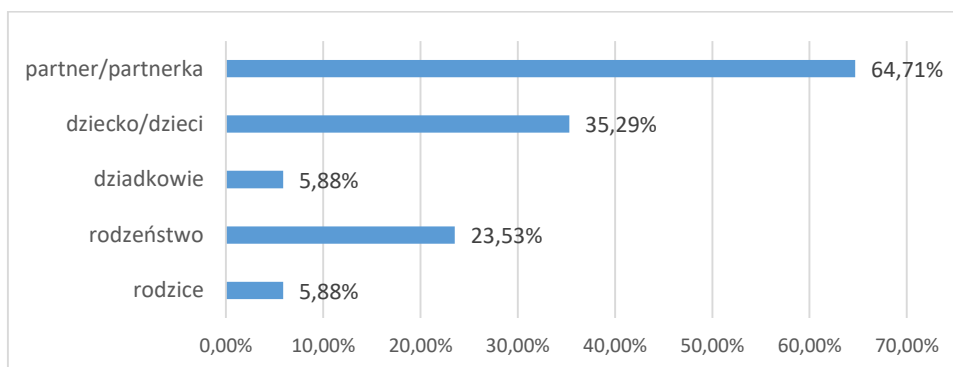
Wykres 37 Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji gdzie zastosował/a Pan/i zachowania przemocowe wobec drugiej osoby?

Osoby, które zaznaczyły, że stosowały przemoc wobec drugiej osoby odpowiedziały, iż najczęściej była to przemoc fizyczna (76,47%), a także, przemoc psychiczna (41,18%), ekonomiczna (11,76%), oraz seksualna (5,88%).

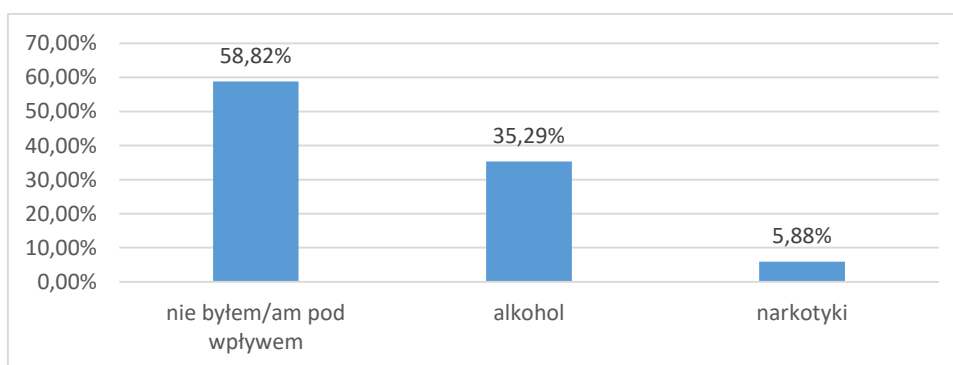
Wykres 38 Jakiego rodzaju zastosował Pan/i przemoc? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Osobami w stosunku do których ankietowani zastosowali przemoc to najczęściej: partner/partnerka (64,71%), dziecko/dzieci (35,29%), rodzeństwo (23,53%), czy też dziadkowe oraz rodzice (po 5,88%)

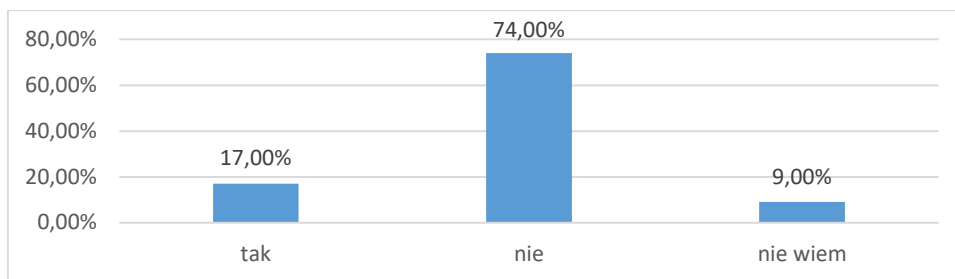
Wykres 39 W stosunku do kogo zastosowałeś zachowanie przemocowe? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Ankietowani odpowiadali również, że gdy dokonywali aktu przemocy na drugiej osobie nie byli pod wpływem żadnych substancji odurzających (58,82%). Pod wpływem alkoholu było 35,29% ankietowanych a 5,88% pod wpływem narkotyków.

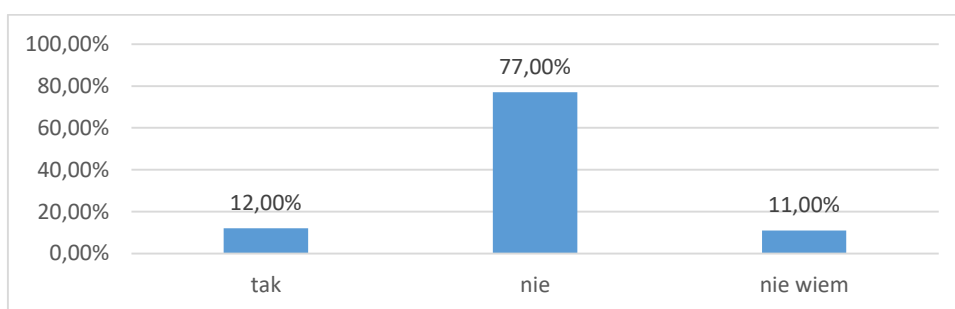
Wykres 40 Stosując przemoc był/a Pan/i pod wpływem wymienionych środków psychoaktywnych?

Co ciekawe, jeżeli chodzi o stosowanie przemocy to 74% ankietowanych uważa, że nie istnieją okoliczności, które mogłyby usprawiedliwić tego typu zachowania. 17% ankietowanych twierdzi odwrotnie. Natomiast 9% badanej próby nie potrafi udzielić odpowiedzi na pytanie.

Wykres 41 Czy Pana/i zdaniem istnieją okoliczności usprawiedliwiające stosowanie przemocy?

Według 77% mieszkańców nie powinno się stosować kar wobec dzieci. 11% osób nie potrafi określić swojego zdania. Natomiast 12% mieszkańców uważa, że stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą.

Wykres 42 Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą?

POSTRZEGANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH PRZEZ MIESZKAŃCÓW

Niniejsza diagnoza została poszerzona o pytania dotyczące postrzegania problemów społecznych przez mieszkańców. Najpierw dowiedzmy się jednak co to jest właściwie termin „społeczność”. Według definicji K.A. Wojtaszczyk, społecznością nazywamy zbiorowość, w której więzi i stosunki społeczne, tworzą w miarę uporządkowany i kompletny układ. Możemy mówić o kilku rodzajach społeczności:

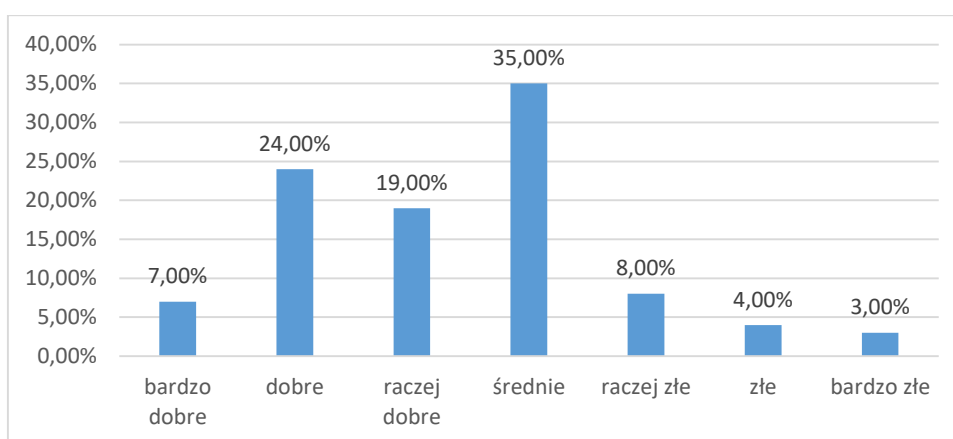
- Lokalnej (obejmującej wszystkich, którzy mieszkają na określonym terenie (np. w mieście, na wsi, dzielnicy),
- Regionalnej (obejmującej ludzi mieszkających w pewnym rejonie administracyjnym np. gminie, województwie, powiecie),
- Państwowej (obejmującej wszystkich ludzi, którzy mieszkają na terytorium i w granicach jednego państwa),

- Światowej (obejmującej ludzi z różnych rejonów świata, którzy jednak posiadają wspólne interesy np. z dziedziny ekonomii, czy gospodarki⁹.

Trzeba wspomnieć również o zjawisku jakim jest problem społeczny. Jest to zjawisko, które dla większej lub znaczącej części pewnej zbiorowości stanowi fakt uciążliwy oraz wymagający przeciwdziałania. Problem społeczny możemy rozpatrywać w dwóch znaczeniach:

- znaczenie szerokie – stosuje się go, gdy chcemy opisać zjawiska, które są lub mogą w przyszłości stanowić przedmiot zainteresowania socjologii lub innych nauk społecznych;
- znaczenie węższe – czyli problemy, które powstały w wyniku zjawisk, jakie są nie tylko przedmiotem refleksji uczonych, ale i przedmiotem ogólnego zainteresowania ludzi danego społeczeństwa; są to problemy niezgodne z normami przyjętymi przez ogół oraz takie, których pokonanie możliwe jest wspólnymi siłami¹⁰.

Pierwsze pytanie, które dotyczyło problemów społecznych w gminie i mieście dotyczyło oceny aktualnych warunków życia w Gminie Mieście Golub-Dobrzyń przez osoby ją zamieszkujące. Ankietowani w większości przyznawali, iż są one średnie – takiej odpowiedzi udzieliło 35% osób. 19% badanych wskazało odpowiedź „raczej dobre”, a 24% - raczej dobre, 7% - bardzo dobre. Negatywnie oceniło je 15% mieszkańców, w tym 8% osób wskazało odpowiedź „raczej złe”, 4% osób „złe”, a kolejne 3% badanych zaznaczyło odpowiedź „bardzo złe”.

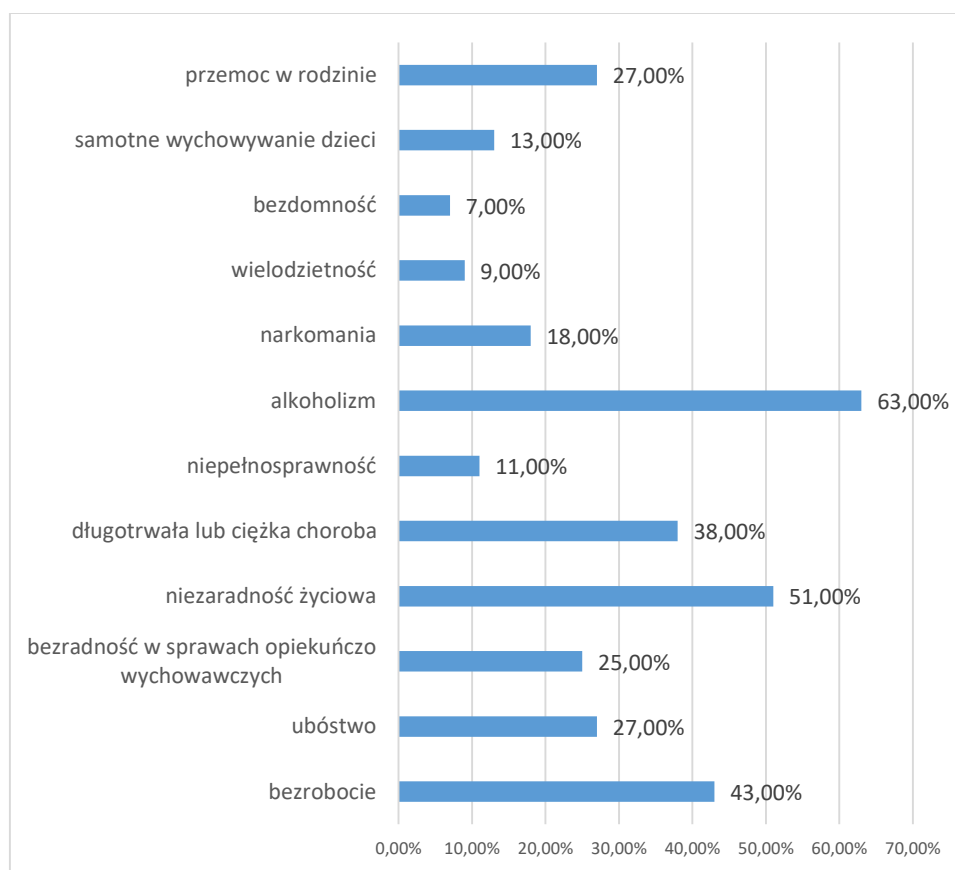

Wykres 43 Jak ocenia Pan/i aktualne warunki życia mieszkańców gminy i miasta?

⁹ Wojtaszczyk K.A (1997), „Wiedza o społeczeństwie”, Warszawa.

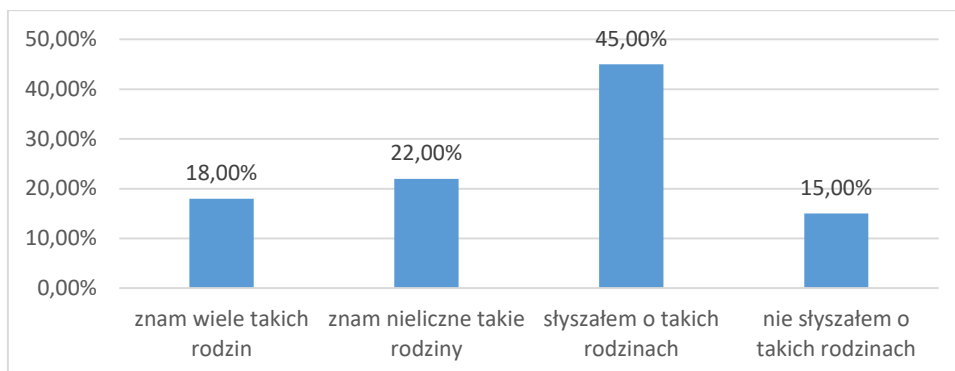
¹⁰ Sztumski J. (2010), Wstęp do metod i technik badań społecznych, „Śląsk”, Katowice.

Następnie ankietowanych poproszono o wskazanie głównych przyczyn problemów społecznych, które powodują trudne warunki życia gminy i miasta.

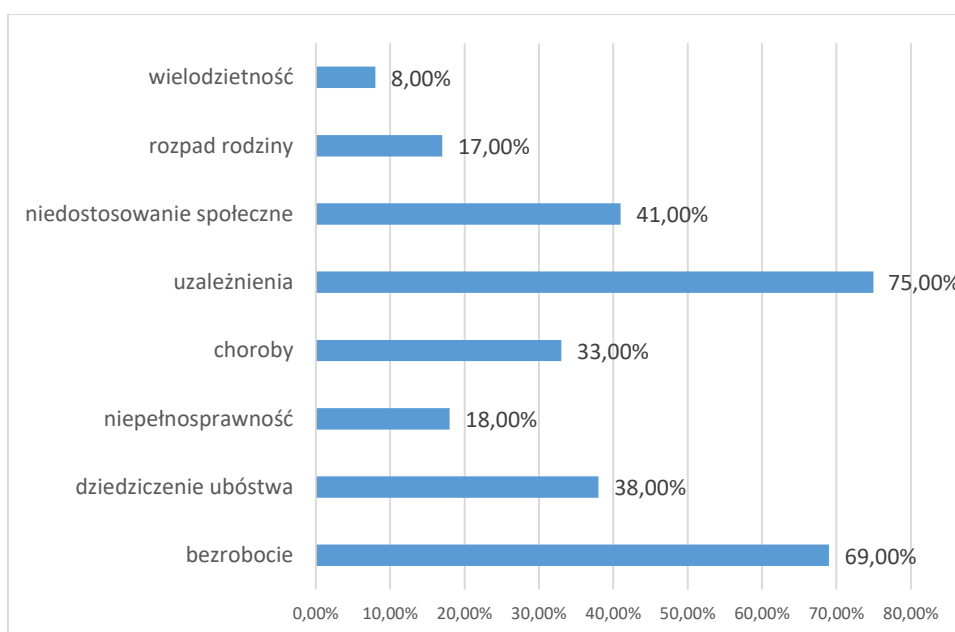
Wykres 44 Jakie są według Pana/i główne przyczyny problemów społecznych mieszkańców powodujące trudne warunki życia?

Poniższe pytanie miało na celu oszacowanie liczby rodzin ubogich w gminie i mieście. Łącznie 85% ankietowanych przyznała, że zna lub słyszała o takich rodzinach. Pozostałe 15% badanych osób nie spotkało się z problemem ubóstwa w innych rodzinach.

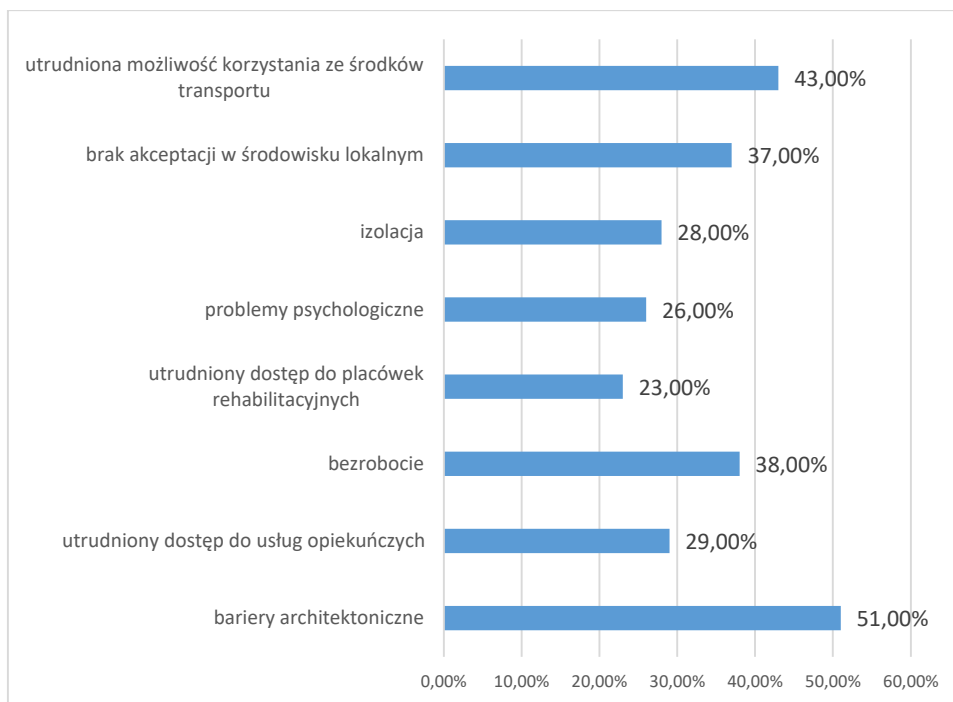
Wykres 45 Czy Pana/i zdaniem na terenie gminy i miasta jest dużo rodzin ubogich?

Zdaniem ankietowanych głównymi przyczynami popadania w ubóstwo są m.in.: uzależnienia (75%), bezrobocie (69%), niedostosowanie społeczne (41%), a także dziedziczenie ubóstwa (38%).

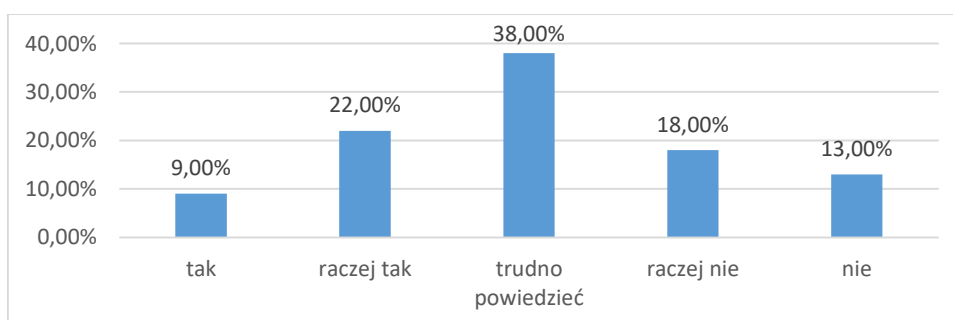
Wykres 46 Jakie są Pana/i zdaniem przyczyny popadania w ubóstwo? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Dodatkowo, mieszkańcy określali, z jakimi problemami społecznymi najczęściej mogą spotykać się osoby niepełnosprawnie w gminie i mieście.

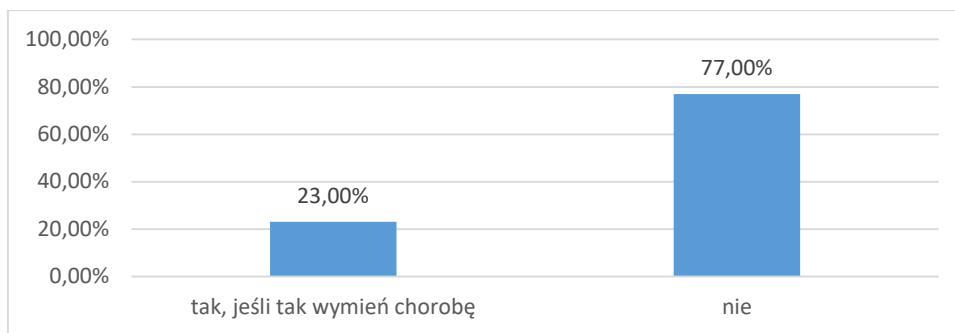
Wykres 47 Według Pana/i z jakimi problemami społecznymi najczęściej spotykają się osoby niepełnosprawne? (proszę zaznaczyć trzy odpowiedzi)

Następnie, jedynie 22% osób uważa, że oferta pomocy dla osób niepełnosprawnych w gminie i mieście jest raczej wystarczająca, a 9% osób uważa, iż jest ona wystarczająca. Z tą opinią nie zgodziło się 31% osób, w tym 18% uważa, że jest ona raczej niewystarczająca, a dla 13% osób jest ona niewystarczająca. Pozostałym mieszkańcom trudno udzielić jednoznacznej odpowiedzi na pytanie.

Wykres 48 Czy oferta pomocy dla osób niepełnosprawnych na terenie gminy i miasta (np. dostęp do placówek rehabilitacyjnych) jest wystarczająca?

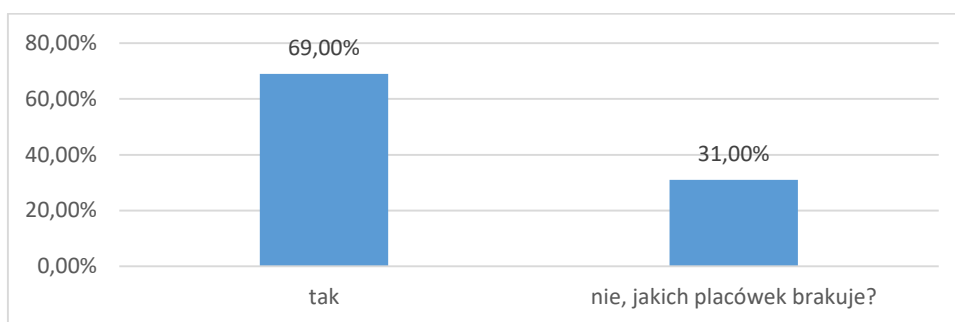
Kolejno, 23% ankietowanych przyznało, że w skład ich rodziny wchodzi osoba długotrwale chora. Mieszkańcy wymieniali takie choroby jak: Parkinson, rak jelita, nowotwór, otyłość, alzheimer, cukrzyca, czy też choroby serca,

Wykres 49 Czy w skład Pana/i rodziny wchodzi osoba długotrwale chora?

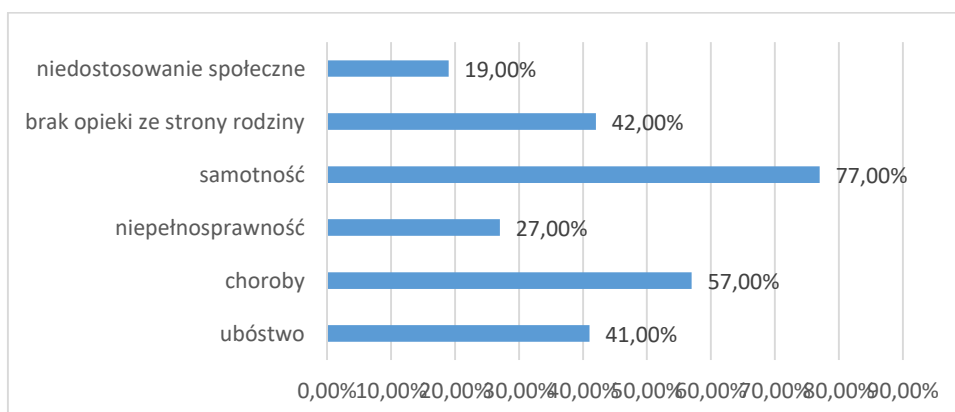
Większość ankietowanych uważa, że dostęp do opieki zdrowotnej w gminie i mieście jest wystarczający, jednak 31% osób nie zgodziło się z tą opinią. Uważają oni, iż w gminie i mieście brakuje:

- Specjalistów: onkolog, kardiolog, flebolog.

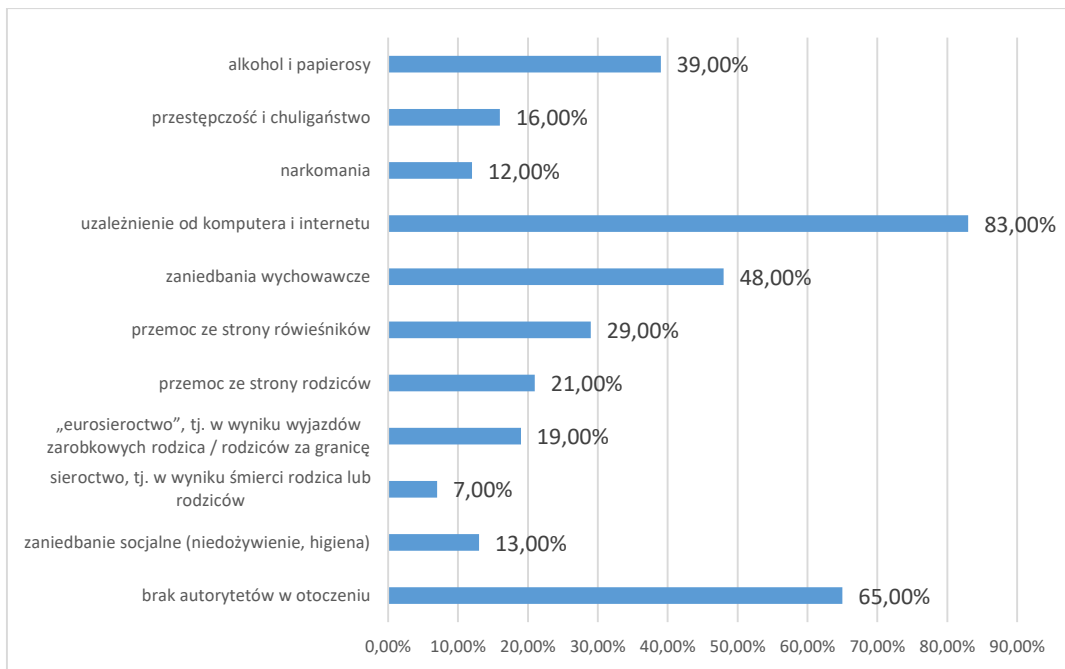
Wykres 50 Czy dostęp do placówek opieki zdrowotnej na terenie gminy i miasta jest wystarczający?

Mieszkańców poproszono również o wskazanie problemów, z jakimi borykają się osoby starsze w Gminie Mieście Golub-Dobrzyń. Ankietowani wskazywali na: samotność (77%), choroby (57%), brak opieki ze strony rodziny (42%), ubóstwo (41%) niepełnosprawność (27%) oraz niedostosowanie społeczne (19%).

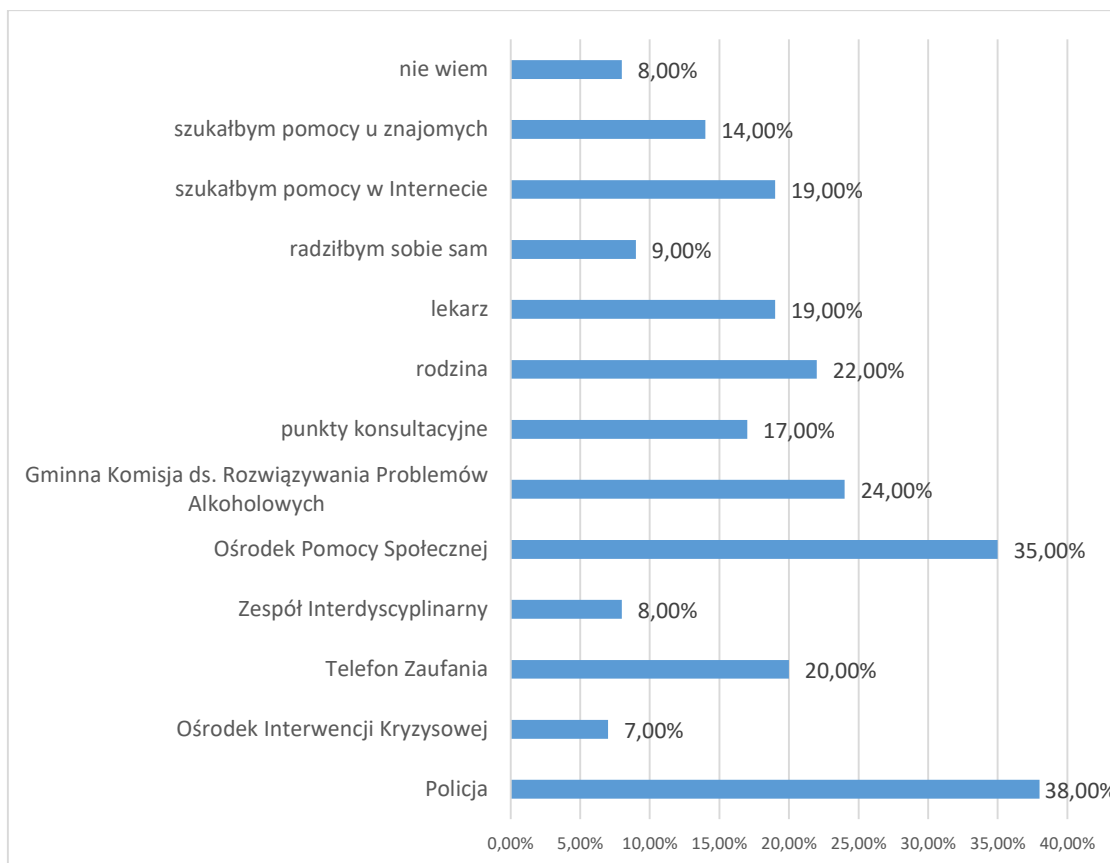
Wykres 51 Z jakimi problemami społecznymi na terenie gminy i miasta najczęściej borykają się osoby starsze? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Analizując negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży, można zauważyć, iż zdaniem mieszkańców największym problemem jest m.in: uzależnienie od komputera i Internetu (83%), brak autorytetów w otoczeniu (65%), zaniedbanie wychowawcze (48%), czy też alkohol i papierosy (39%).

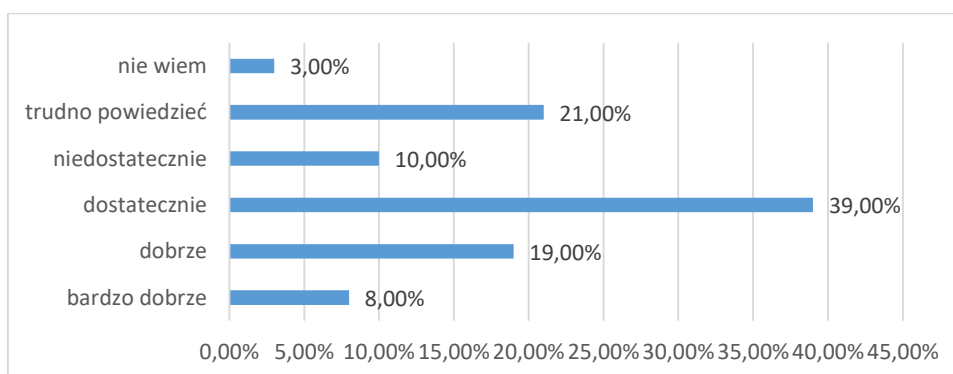
Wykres 52 Jakie negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży dostrzega Pan/i najczęściej? (Proszę zaznaczyć trzy odpowiedzi).

Następnie mieszkańcy zostali zapytani o to, do kogo zwróciliby się w razie problemu przemocy lub zjawiska uzależnienia w rodzinie.

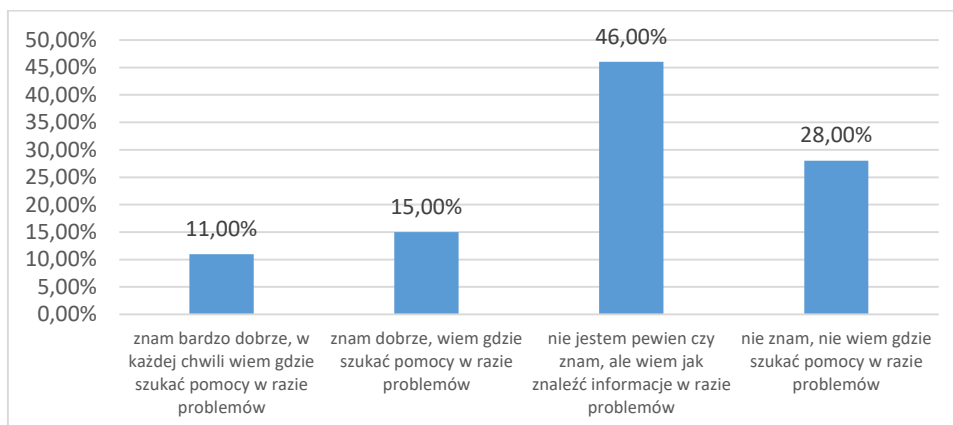
Wykres 53 Do kogo zwróciłby się Pan/i o pomoc w razie problemu uzależnień lub/i przemocy w rodzinie?

Dodatkowo, 39% mieszkańców uważa, że stopień zaangażowania władz lokalnych w działania profilaktyczne w gminie i mieście jest dostateczny. Kolejne 10% osób ocenia władze lokalne i ich zaangażowanie w rozwiązywanie problemów społecznych w gminie i mieście na stopień „niedostateczny”. 21% mieszkańców trudno powiedzieć, a kolejne 3% nie posiada wiedzy. Pozostałe 19% uważa, że stopień zaangażowania gminy i miasta jest „dobry”, oraz „bardzo dobry” (8%).

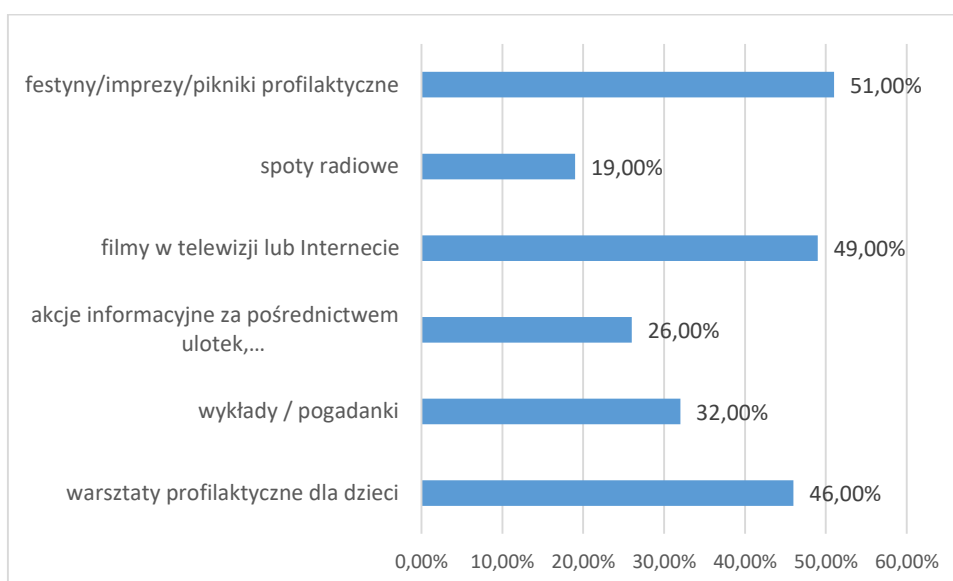
Wykres 54 Jak ocenia Pan/i stopień zaangażowania władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Następnie, respondentów poproszono by określili się, czy znają dane kontaktowe do instytucji pomocowych, w których można szukać pomocy w razie problemów. M.in.: 46% mieszkańców twierdzi, że nie są pewni czy znają konkretne dane kontaktowe lecz wiedzą gdzie mogą znaleźć takie informacje w razie potrzeby. 15% osób zna dobrze dane kontaktowe i wie gdzie szukać pomocy w razie wyknnięcia sytuacji problemowych. Natomiast pewien odsetek (28%) mieszkańców przyznało, że nie mają pojęcia gdzie mogą szukać pomocy i nie znają danych kontaktowych do tego typu placówek pomocowych.

Wykres 55 Czy zna Pan/i dane kontaktowe do instytucji pomocowych, gdzie można się zgłosić w razie problemów?

Na koniec, mieszkańcy zostali poproszeni by ustosunkować się, które według nich działania profilaktyczne przyniosą najlepsze efekty w przeciwdziałaniu uzależnień i przemocy w Gminie Mieście Golub-Dobrzyń. Ankietowani najczęściej wymieniali m.in.: festyny/imprezy/pikniki profilaktyczne (51%), filmy w telewizji oraz Internecie (49%), warsztaty profilaktyczne dla dzieci (46%), wykłady/pogadanki (32%), akcje informacyjne za pośrednictwem ulotek (26%).

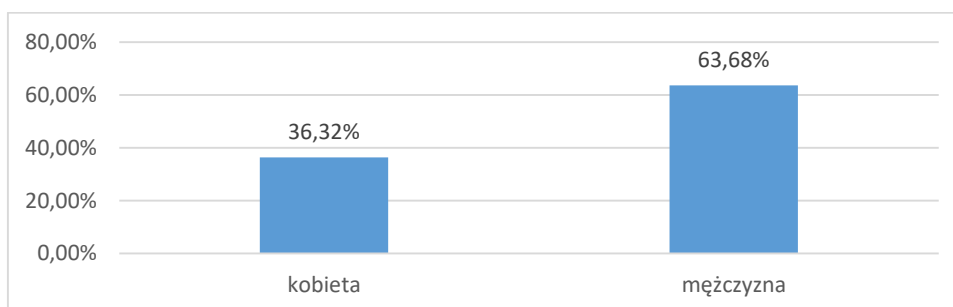

Wykres 56 Poniżej wymieniono różne formy działań, które z nich według Pana/i przyniosą najlepsze efekty w oddziaływaniach profilaktycznych? Możesz zaznaczyć kilka odpowiedzi.

4. Badanie dzieci i młodzieży na terenie Gminy Miasta Golub-Dobrzyń.

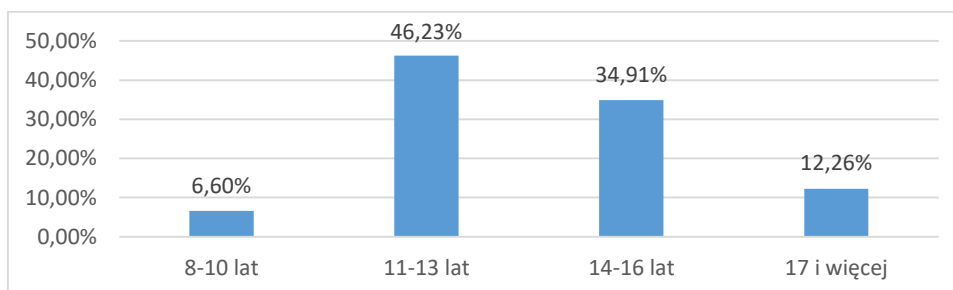
STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

Zachowania ryzykowne są obecnie dużym problemem na całym świecie. Zwłaszcza młodzież, która wchodzi w wiek dojrzewania często jest zagrożona takimi zachowaniami. Stanowią one również przedmiot wielu badań naukowych, których celem jest uzyskanie odpowiedzi dlaczego młodzi ludzie tak bardzo są na nie podatni. Coraz trudniej jest żyć w współczesnym społeczeństwie pełnym pokus takich jak np. Internet, propagowanie picia alkoholu (w reklamach i przez rówieśników) czy też załatwianie spraw poprzez agresję. Młodzież jest wręcz zasypywana negatywnymi bodźcami ze środowiska i niestety tylko nielicznym udaje się pozostać asertywnym. Współczesna cywilizacja niesie ze sobą elementy, które bardzo obciążają psychicznie młodych ludzi. Życie w pośpiechu, niepokoju, dążenia do jak najlepszego statusu w hierarchii między rówieśnikami zwiększa ryzyko podejmowania ryzykownych zachowań. I to dlatego szczególnym terenem, na którym można przeprowadzić badania dotyczące właśnie tych zachowań jest środowisko dzieci i młodzieży. W niniejszym badaniu problemów społecznych młodzieży w Gminie Miście Golub-Dobrzyń wzięło udział 212 uczniów szkół podstawowych, z czego 36,32% to dziewczynki, a 63,68% chłopcy.

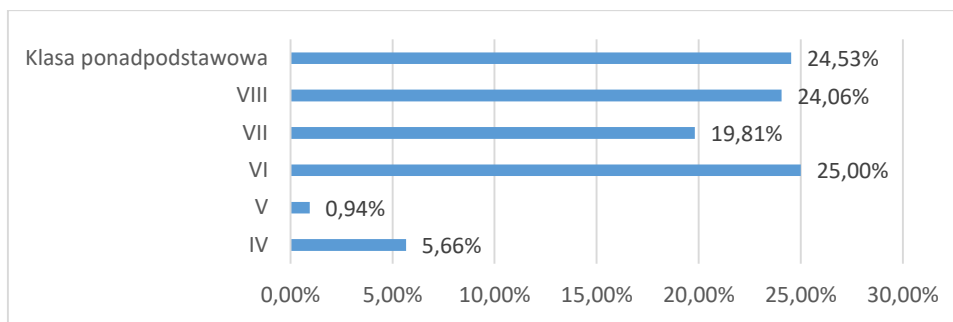
Wykres 57 Płeć.

Największą grupą badanych, była grupa w przedziale wiekowym od 11 do 13 lat (46,23%).

Wykres 58 Wiek.

Poniższy wykres obrazuje, do jakich klas uczęszczają młodzi respondenci. Najliczniejszą grupą badanych są uczniowie klas VI (25%), VII (24,06), a także z klasy podstawowej (24,53%).

Wykres 59 Klasa

PROBLEM ALKOHOLOWY ORAZ NIKOTYNOWY Z PERSPEKTYWY DZIECI I MŁODZIEŻY

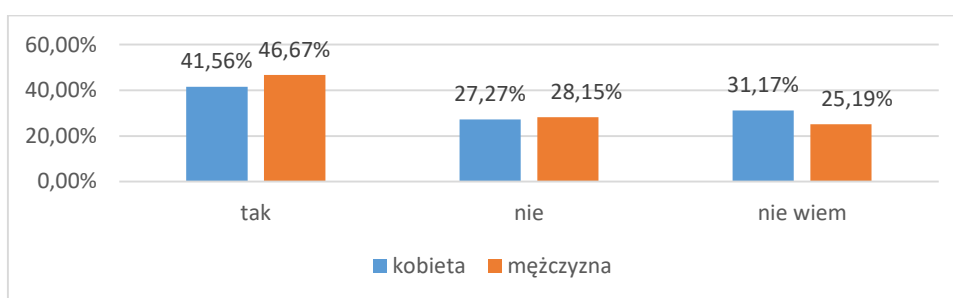
Jednym z zachowań ryzykownych od którego można się łatwo uzależnić jest alkohol. Picie napojów wysokoprocentowych wśród młodzieży jest coraz bardziej popularne. W okresie dorastania negatywnym wynikiem nadużywania alkoholu mogą być problemy zdrowotne, rodzinne, społeczne, psychiczne, czy też fizyczne. Według Ireny Pospiszyl „*najbardziej powszechną konsekwencją nadużywania alkoholu są stany zapalne różnych narządów(...). Najpoważniejsze zmiany dotyczą jednak mózgu, prowadząc do ciężkich zaburzeń psychicznych. Do najcięższych i najczęściej wymienianych objawów należą delirium tremens - majaczenie alkoholowe- ujawniające się w postaci urojeń dotykowych, zapachowych, manii prześladowczych*”¹¹. Picie alkoholu przez dzieci młodzież pozostawia konsekwencje nie tylko na tle fizycznym i psychicznym. Poprzez odurzanie się takim środkiem młodzi ludzie często stają się agresywni wobec innych. Występują kłótnie z najbliższymi (np. rozpad związku), problemy w pracy, problemy z prawem (np. jazda po alkoholu samochodem), czy też, co się często zdarza, zepsucie mienia (np. malowanie budynków obraźliwymi sloganami). I. Pospiszyl wyróżnia następujące konsekwencje społeczne, które obejmują najważniejsze sfery życia człowieka:

- Sfera osobista- rozpad bliskich więzi, obniżenie się standardu życia, często poniżej minimum egzystencji, utrata przyjaciół, utrata możliwości realizacji ważnych życiowych celów, wzrost agresywności, degradacja osobowości, utrata zdrowia, wzrost ubóstwa, izolacja społeczna itp.,
- Sfera zawodowa- obniżenie kompetencji zawodowych, utrata wiarygodności, ryzyko utraty pracy, spadek możliwości awansu, zmiana warunków pracy itp.,
- Sfera prawna- naruszenie prawa, problemy z policją¹².

¹¹ I.Pospiszyl, *Patologie Społeczne*, Warszawa 2012 s. 151.

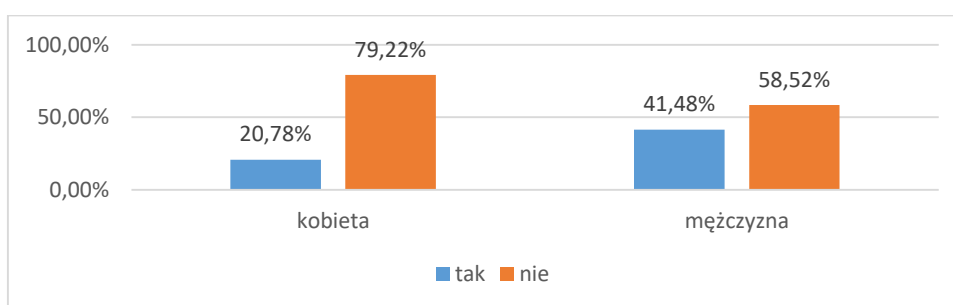
¹² Tamże, s. 152.

Pierwszym diagnozowanym problemem wśród dzieci i młodzieży w Gminie Mieście Golub-Dobrzyń jest omawiany powyżej problem alkoholowy. Celem jest oszacowanie skali zjawiska problemu alkoholowego wśród najmłodszych mieszkańców oraz sprawdzenie wiedzy uczniów szkół podstawowych dotyczącej problemu alkoholowego. Na początek uczniom obu płci zadano pytanie, czy ich zdaniem, ich rówieśnicy piją alkohol. Zdaniem uczniów płci męskiej 46,67% rówieśników pije alkohol, 28,15% jest nie pijąca, natomiast 25,19% badanych nie potrafiła udzielić odpowiedzi na to pytanie. Dziewczynki w 27,27% stwierdziły, że ich koledzy i koleżanki nie piją alkoholu. 41,56% młodych kobiet uważa, że picie alkoholu przez rówieśników jest zjawiskiem powszechnym. Uczennice w 31,17% przypadków nie udzieliły jednoznacznej odpowiedzi. Poniższy wykres przedstawia obrazowo w liczbach zebrane wyniki.

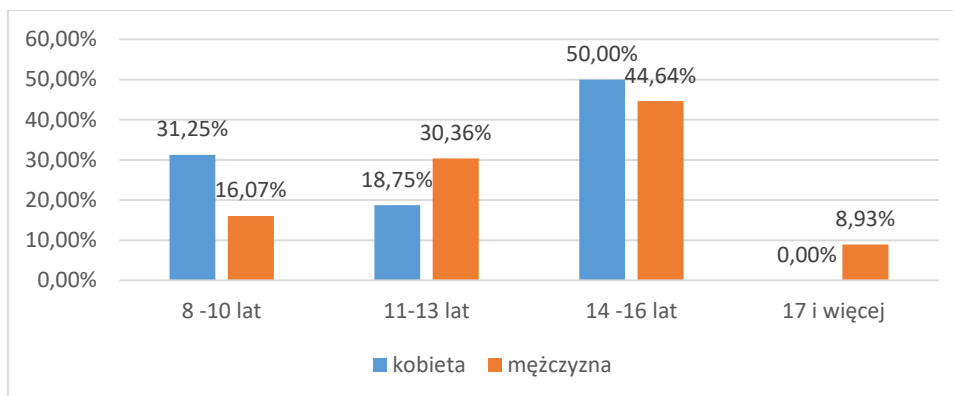
Wykres 60 Czy osoby w Twoim wieku piją alkohol?

Następnie uczniów zapytano, czy próbowali kiedykolwiek sięgać po alkohol. Na wykresie możemy zaobserwować, że chłopcy w 58,52% oraz dziewczęta w 79,22% przypadków, nigdy nie próbowali alkoholu. Odpowiedzi były podobne również wśród uczniów, którzy stwierdzili, że próbowali kiedykolwiek spożywać alkohol, bowiem wynik wyniósł 20,78% wśród dziewczynek oraz 41,48% u chłopców.

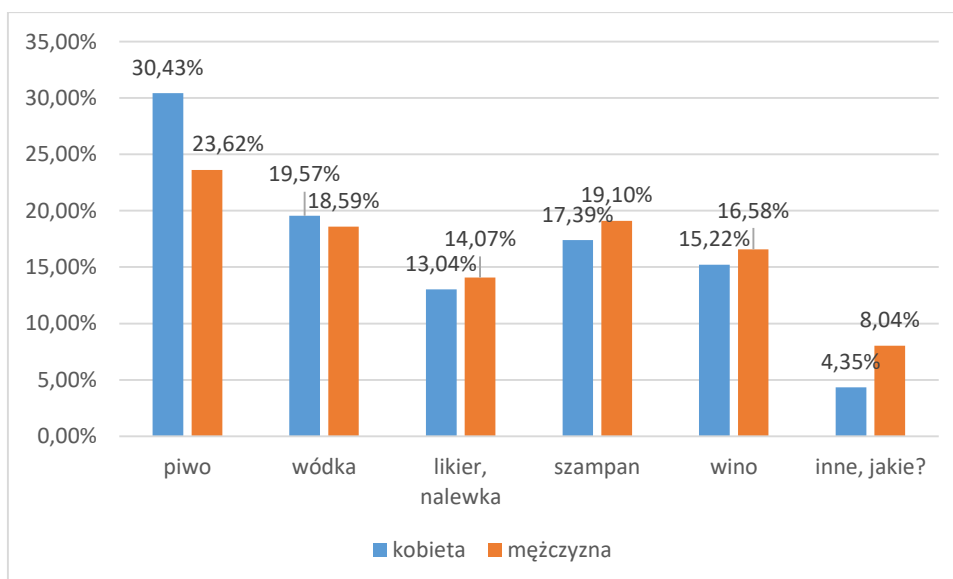
Wykres 61 Czy próbowałeś/aś pić alkohol?

Uczennice, które miały już kontakt z alkoholem przyznają, iż po raz pierwszy próbowały tej substancji w wieku 8-10 lat (31,25%), następnie w wieku 11-13 lat (18,75%), a także w wieku 14-16 lat (50%). Chłopcy, którzy odpowiedzieli, że kiedykolwiek próbowali alkoholu rozpoczęli spożywanie alkoholu w wieku 8-10 lat (16,07%), 11-13 lat (30,36%) oraz kolejno w wieku 14-16% (44,64%), a także w wieku 17 lat i więcej (8,93%).

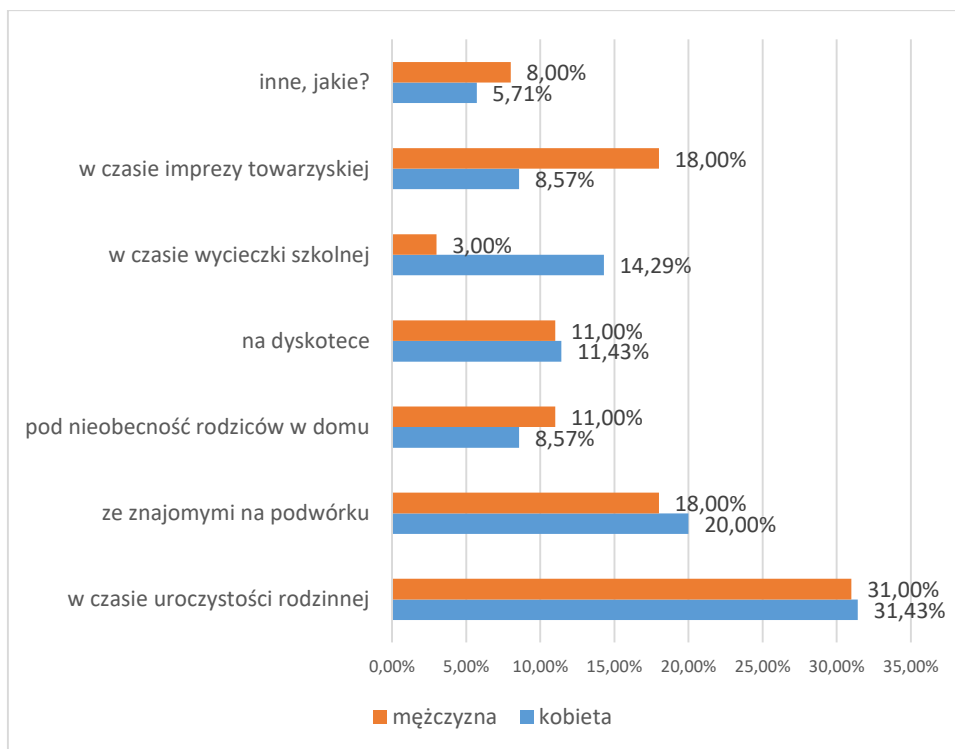
Wykres 62 W jakim wieku zaczęłaś/zacząłeś pić alkohol?

Uczniów zapytano również, jaki rodzaj alkoholu zdarzyło im się próbować. Najpopularniejszą odpowiedzią wśród dziewczyn (30,43%) i chłopców (23,62%) było piwo. W odpowiedziach „innych” wiele młodych osób pisało, że jednym z rodzajów alkoholu, który spożywali było whisky, bimber, drinki, a także spirytus.

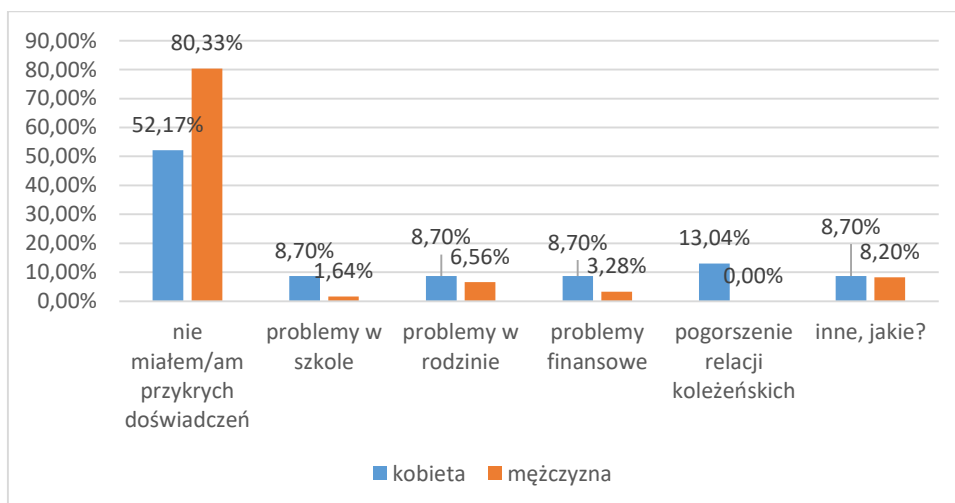
Wykres 63 Jaki rodzaj alkoholu próbowałaś/aś?

Ankietowani deklarują, że po raz pierwszy spróbowali alkoholu między innymi podczas uroczystości rodzinnej, oraz ze znajomymi na podwórku. Dodatkowo w odpowiedziach „inne, jakie?” młodzi respondenci pisali własno ręcznie o piciu alkoholu w domu, w lesie, w parku oraz u rodziny.

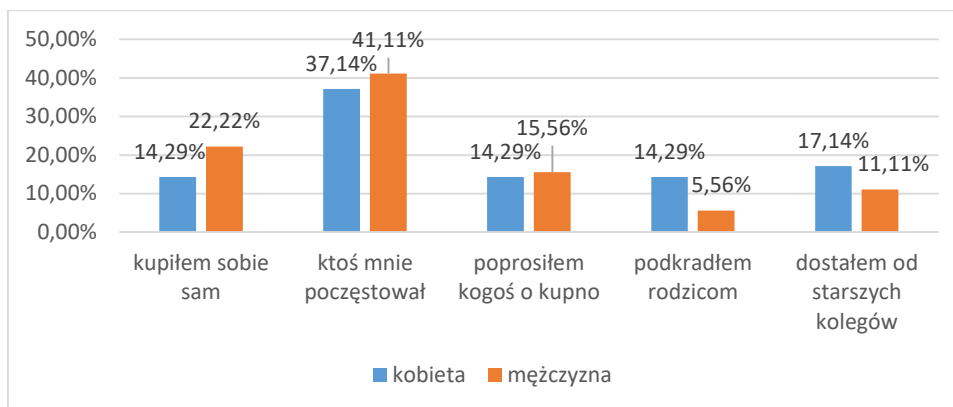
Wykres 64 W jakich okolicznościach spożyłeś/aś alkohol po raz pierwszy?

Uczniowie zapytani o jakiegokolwiek przykre doświadczenia związane ze spożywaniem alkoholu, w większości odpowiedzieli, że nie doświadczyli żadnych negatywnych skutków picia alkoholu (80,33% chłopcy oraz 52,17% dziewczynki). W odpowiedziach „innych” młodzi mieszkańcy pisali o tzw. „kacu”, problemach z żołądkiem, czy też złym samopoczuciu.

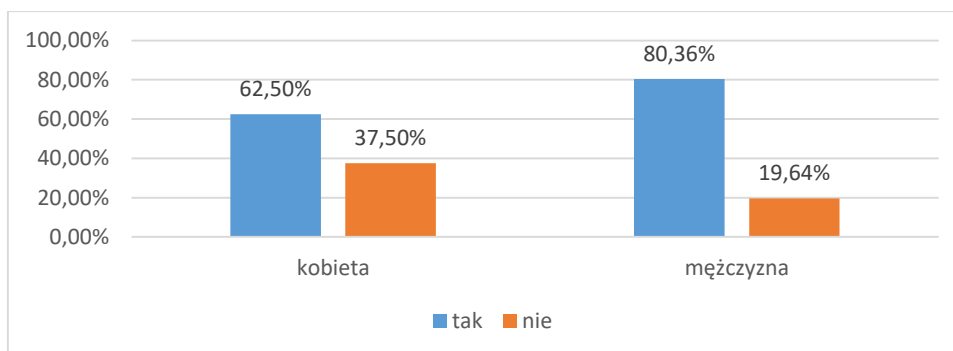
Wykres 65 Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane ze spożywaniem alkoholu?

Na pytanie, w jaki sposób uczniowie otrzymali alkohol, większość bo, 37,14% dziewczynek i 41,11% chłopców odpowiedziało, że zostali przez kogoś poczęstowani.

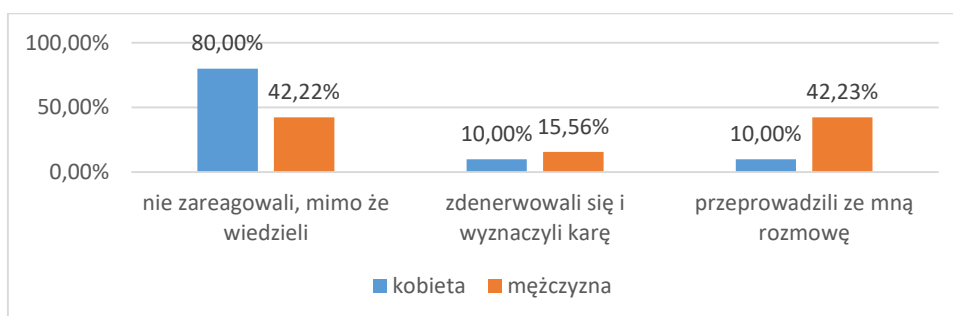
Wykres 66 Jak otrzymałeś/aś alkohol?

Dodatkowo uczniów, którzy mieli już kontakt z alkoholem zapytano, czy ich rodzice wiedzą o tym fakcie. Co ciekawe, 62,50% uczennic oraz 80,36% uczniów płci męskiej przyznało, że ich rodzice wiedzą o spożywaniu przez nich alkoholu. Pozostałe 37,50% dziewczynek oraz 19,64% chłopców uważa, że ich rodzice nie są świadomi tego faktu.

Wykres 67 Czy rodzice wiedzą, że próbowałeś/aś pić alkohol?

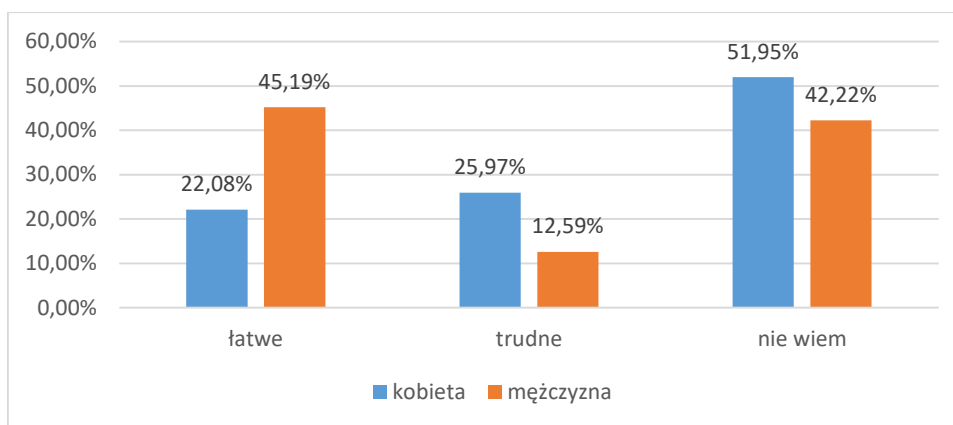
Uczniom, mającym styczność z alkoholem zadano pytanie o reakcję rodziców. 42,22% chłopców przyznaje, że rodzice nie zareagowali pomimo tego, że wiedzieli, tak twierdzi również 80% dziewczynek. Dodatkowo, ankietowani przyznali, że rodzice przeprowadzili z nimi rozmowę (42,23% chłopcy, 10% dziewczynki) oraz zdenerwowali się i wyznaczili karę (15,56% chłopcy, 10% dziewczynki).

Wykres 68 Jak Twoi rodzice zareagowali na spożywanie przez Ciebie alkoholu?

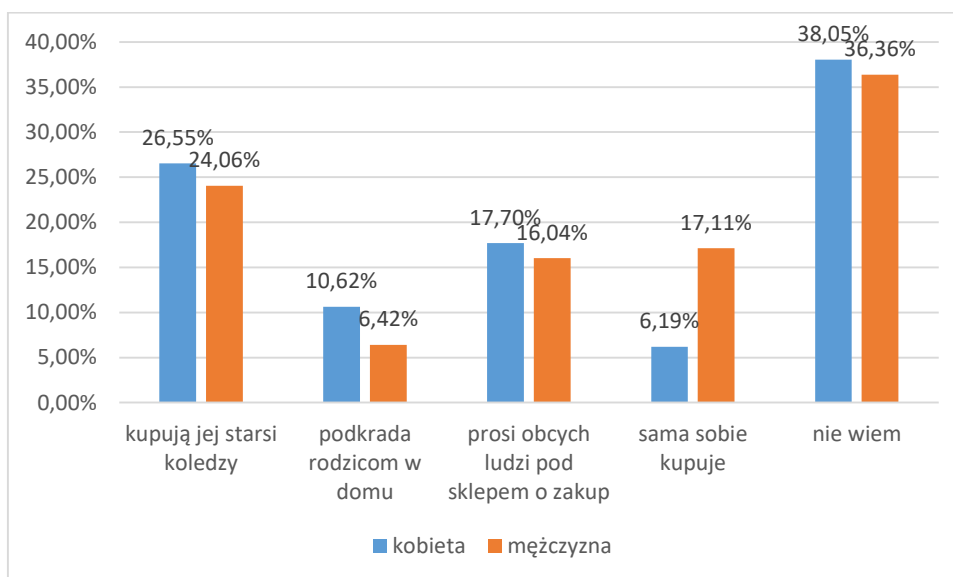
Zdania uczniów na temat łatwości zdobycia alkoholu w ich miejscu zamieszkania są podzielone. Spośród ankietowanych, 51,95% dziewcząt oraz 42,22% chłopców, nie potrafiło

jednoznacznie stwierdzić, czy zdobycie alkoholu w ich najbliższym otoczeniu jest trudne, czy łatwe. Następnie 25,97% dziewczynek wybrało odpowiedź, która mówiła o tym, że alkohol jest trudny do zdobycia w danej miejscowości, tak stwierdziło również 12,59% chłopców. Następnie 22,08% dziewczynek oraz 45,19% chłopców stwierdziło, że kupno alkoholu jest łatwe w ich gminie mieście.

Wykres 69 Gdybyś chciał/a zdobyć alkohol w swojej miejscowości byłoby to?

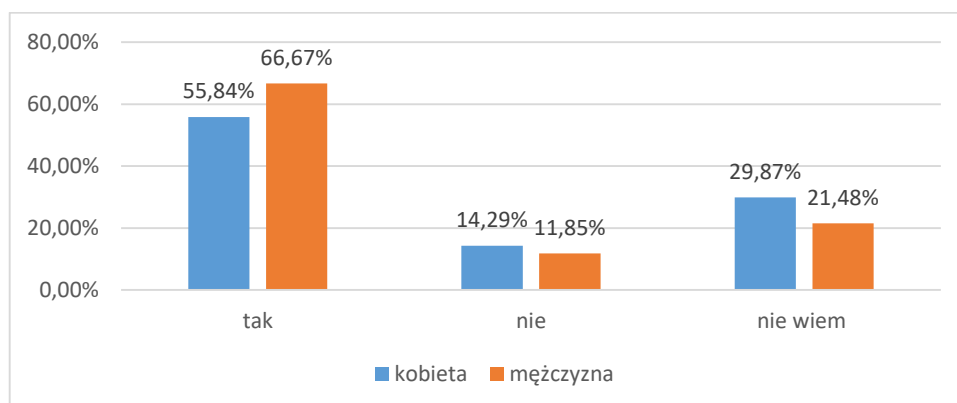
Dodatkowo, uczniowie wymieniali, jak ich rówieśnicy mogą zdobywać alkohol.

Wykres 70 Jak młodzież w Twojej okolicy może zdobyć alkohol?

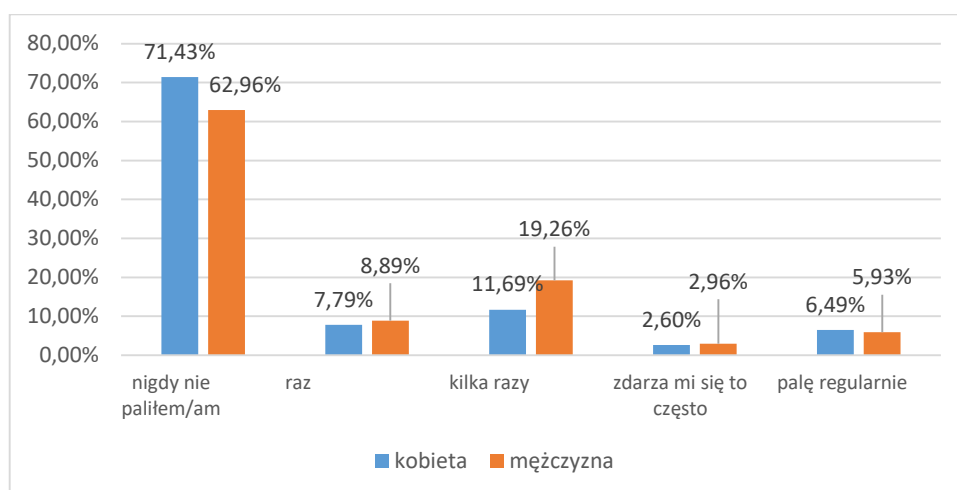
Wraz z piciem alkoholu wiąże się również problem nikotynowy. Pomimo tego, że są to wyroby dozwolone od lat 18, młodzież bezproblemowo może sięgnąć po papierosy. W młodym wieku rozpoczynanie palenia papierosów jest niebezpieczne ponieważ jednostka szybciej się uzależnia oraz ciężiej jest jej zerwać z nałogiem. Papierosy szkodzą przede wszystkim osobie palącej ale również innym osobom w towarzystwie. Uczniowie (55,84%) oraz uczennice (66,67%) Gminy Miasta Golub-Dobrzyń przyznają, że ich rówieśnicy palą

papierosy. 21,48% chłopców oraz 29,87% dziewczynek nie wie czy takie zjawisko występuje wśród ich znajomych i rówieśników. Następnie, 11,85% uczniów oraz 14,29% uczennic uważa, że rówieśnicy nie palą papierosów.

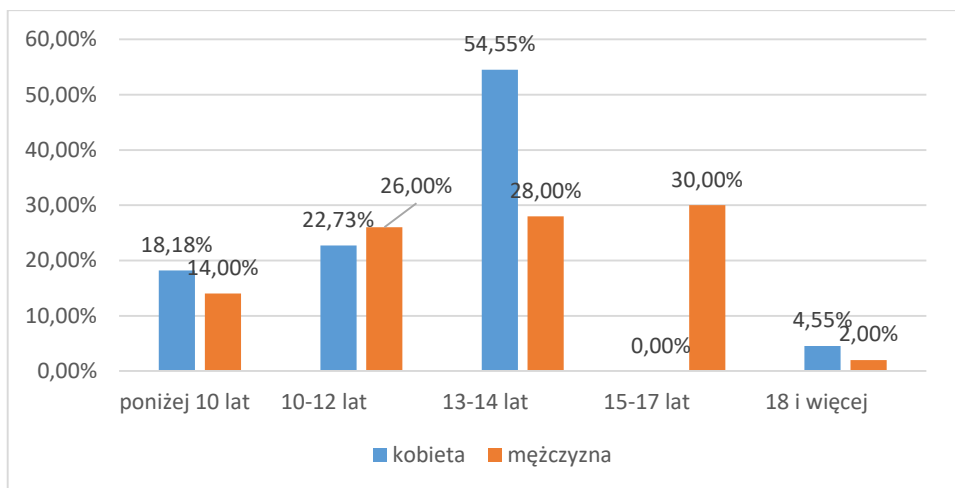
Wykres 71 Czy osoby w Twoim wieku palą papierosy?

Dodatkowo, 71,43% uczennic oraz 62,96% chłopców przyznało że nigdy nie paliło papierosów.

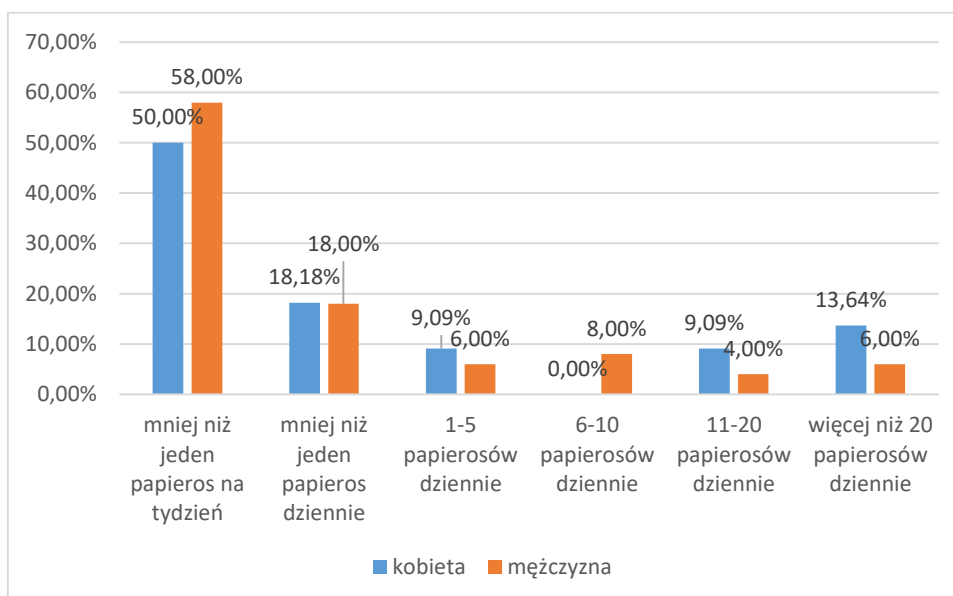
Wykres 72 Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się próbować palić papierosy?

Uczniowie, którzy przyznali, że palą papierosy poproszeni zostali o określenie wieku w jakim zaczęli to robić. Chłopcy po raz pierwszy zapalili papierosa kolejno w wieku: poniżej 10 roku życia (14%), w wieku 10-12 lat (26%), w wieku 13-14 lat (28%), w wieku 15-17 lat (30%) oraz w wieku 18 lat i więcej (2%). Dziewczynki zapaliły pierwszego papierosa w wieku poniżej 10 lat (18,18%), 10-12 lat (22,73%), 13-14 lat (54,55%) oraz w wieku 18 lat i więcej (4,55%).

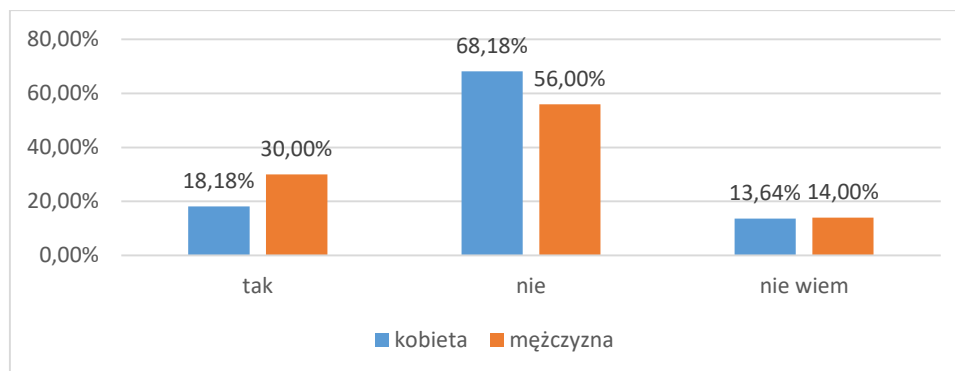
Wykres 73 W jakim wieku palileś/aś papierosa po raz pierwszy?

Pocieszający jest fakt, iż większość dziewczynek (58%) i chłopców (50%), którzy zadeklarowali się, że palą, robią to rzadko bowiem palą mniej niż jednego papierosa na tydzień.

Wykres 74 Jak często palileś/aś papierosa w ciągu OSTATNICH 30 DNI?

Młodzi mieszkańcy płci męskiej przyznali również (56%), że ich rodzice nie wiedzą o tym, że palą oni papierosa, 68,18% dziewczynek również wybrało taką odpowiedź. Kolejne 30% chłopców oraz 18,18% dziewczynek twierdzi, że rodzice wiedzą o tym fakcie.

Wykres 75 Czy rodzice wiedzą, że palisz papierosa?

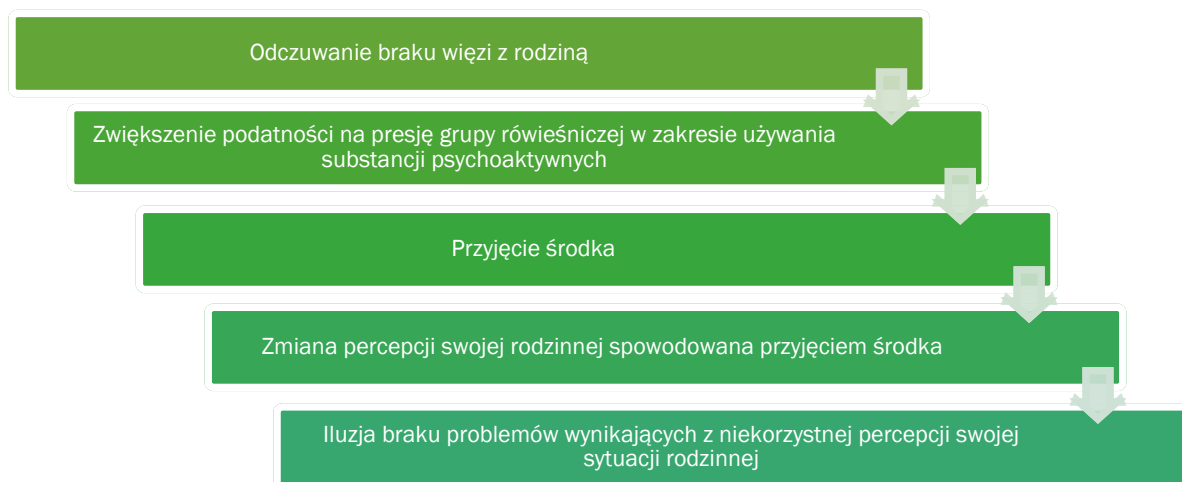
PROBLEM NARKOTYKOWY Z PERSPEKTYWY DZIECI I MŁODZIEŻY

We współczesnym świecie na niespotykaną wcześniej skalę pojawiło się zjawisko nadużywania substancji odurzających. Szczególnie wśród ludzi młodych, którzy często nie mają świadomości zagrożenia, odurzanie stanowi alternatywę – sposób na życie. Ta plaga społeczna dotknęła wiele krajów, szczególnie na zachodzie i w szybkim czasie dotarła do naszego kraju. Już od samego początku miała ona charakter dynamiczny. Badania pokazują, iż już coraz młodsze dzieci deklarują zażywanie substancji psychoaktywnych oraz sięganie po alkohol i nikotynę. Okres dojrzewania jest dla młodych ludzi czasem wyjątkowym. W związku z tym, wiek adolescencji to również czas, w którym młodzi ludzie często sięgają po substancje psychoaktywne. Są one próbą zaspokojenia specyficznych potrzeb wieku dorastania: integracji z rówieśnikami, manifestowania niezależności od dorosłych oraz wyrażeniu tożsamości.

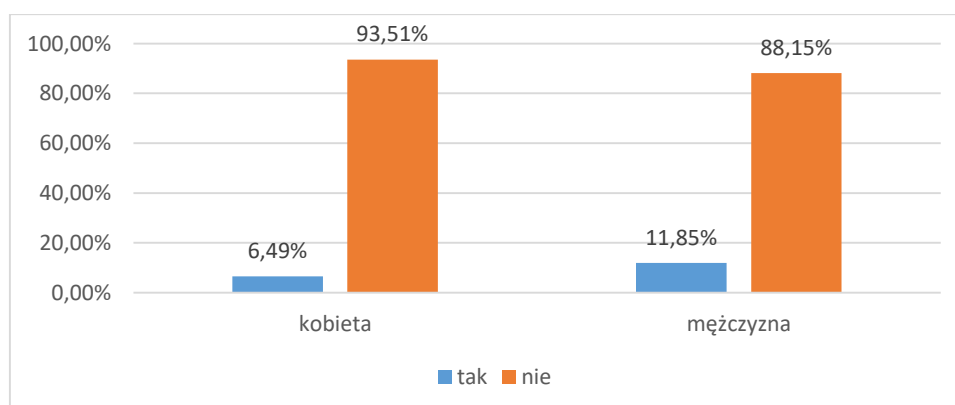
Na podjęcie próby sięgania po substancje uzależniające wpływa wiele czynników. Ogromny wpływ na to zjawisko mają m.in.: więzi rodzinne, rówieśnicy, media oraz social media. Współcześnie obserwuje się coraz większe osłabienie relacji rodzinnych, które w dużej mierze przekładają się na jakość kontaktów dzieci z rodzicami. Wzorce rodzinne mogą skutkować szybszym sięganiem po substancje psychoaktywne, niższym wiekiem eksperymentów, jak również wyborem określonej substancji. Tym samym nieprawidłowo funkcjonująca rodzina może spowodować ukształtowanie się osobowości dziecka podatnej na uzależnienie, jak również być powodem wielu stresogennych sytuacji, mogących stać się przyczyną inicjacji narkotykowej, alkoholowej, czy też nikotynowej¹³. Na poniższym diagramie możemy zaobserwować jak działa ten mechanizm¹⁴.

¹³ Gaś Z, „Rodzina a uzależnienia”, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1994, Lublin.

¹⁴ Mechanizm wg. F.Streit.

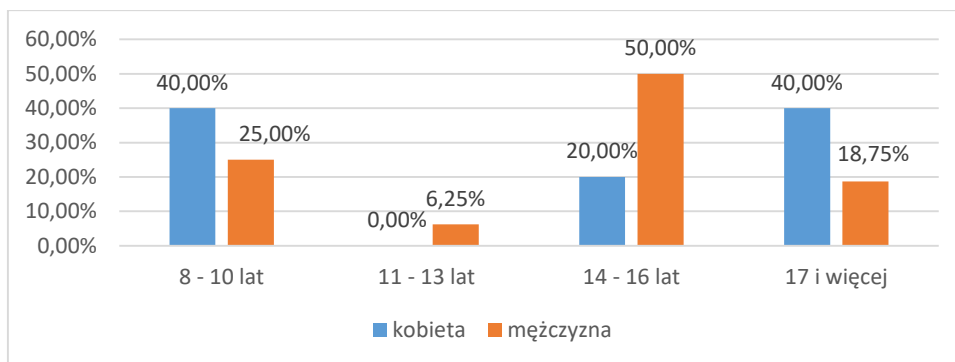

Kolejną część niniejszej diagnozy dotyczy powyższego problemu (narkotykowego). Jego celem było oszacowanie skali problemu wśród uczniów ze szkół podstawowych w Gminie Mieście Golub-Dobrzyń oraz sprawdzenie wiedzy dotyczącej środków psychoaktywnych. Uczniów szkół zapytano, czy próbowali kiedykolwiek zażywać narkotyki. Jak wynika z udzielonych odpowiedzi, 88,15% chłopców i 93,51% dziewczynek nigdy nie próbowało substancji psychoaktywnych.

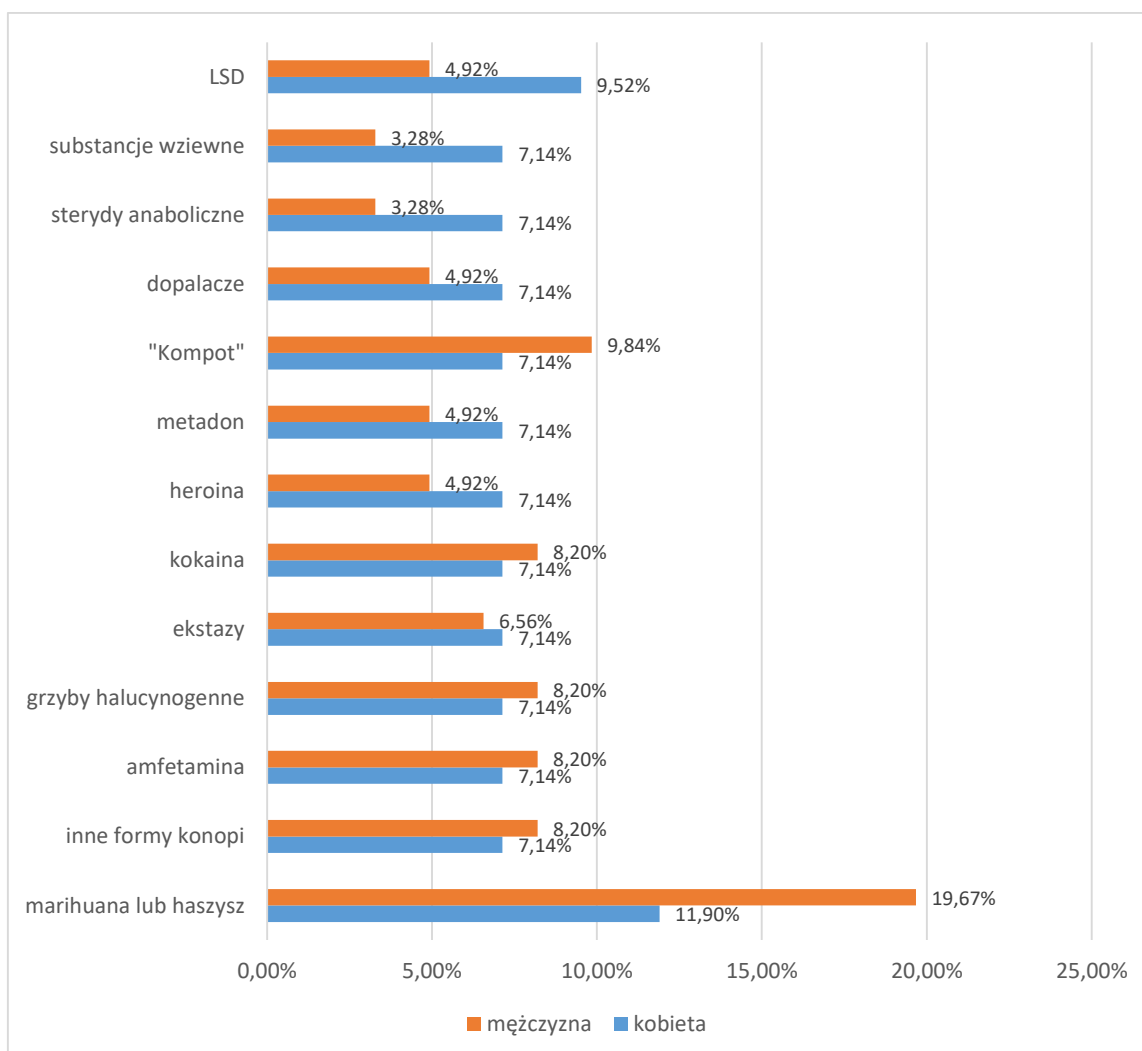
Wykres 76 Czy próbowałeś/aś kiedykolwiek zażywać narkotyki/dopalacze/inne środki psychoaktywne?

Dziewczynki najczęściej zażywały substancje psychoaktywne w przedziale wiekowym od 8 do 10 roku życia oraz w wieku 17 lat i więcej (po 40%). Chłopcy natomiast zażywali narkotyki najczęściej w wieku 14-16 lat (50%).

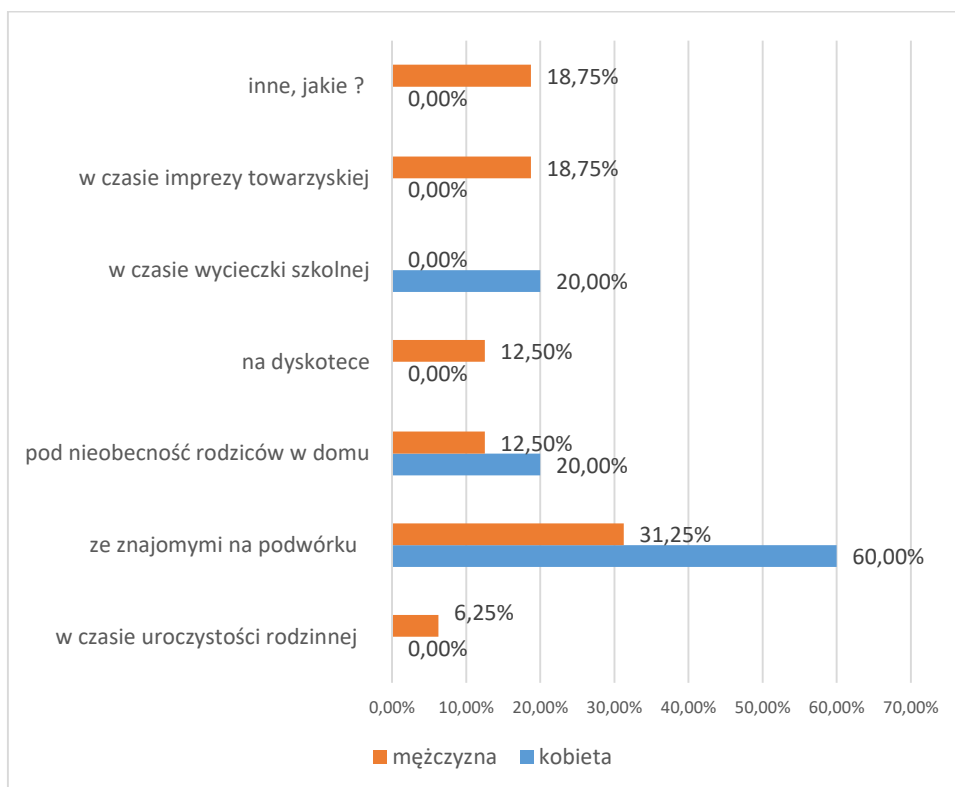
Wykres 77 Jeśli tak, to ile miałeś/aś wtedy lat?

Pomimo niewielkiego zainteresowania środkami psychoaktywnymi wśród uczniów, należy przyrzeć się, jakie substancje młodzi ankietowani zdecydowali się spróbować. Poniższy wykres pokazuje, jakie substancje uczniowie i uczennice zażywali najczęściej.

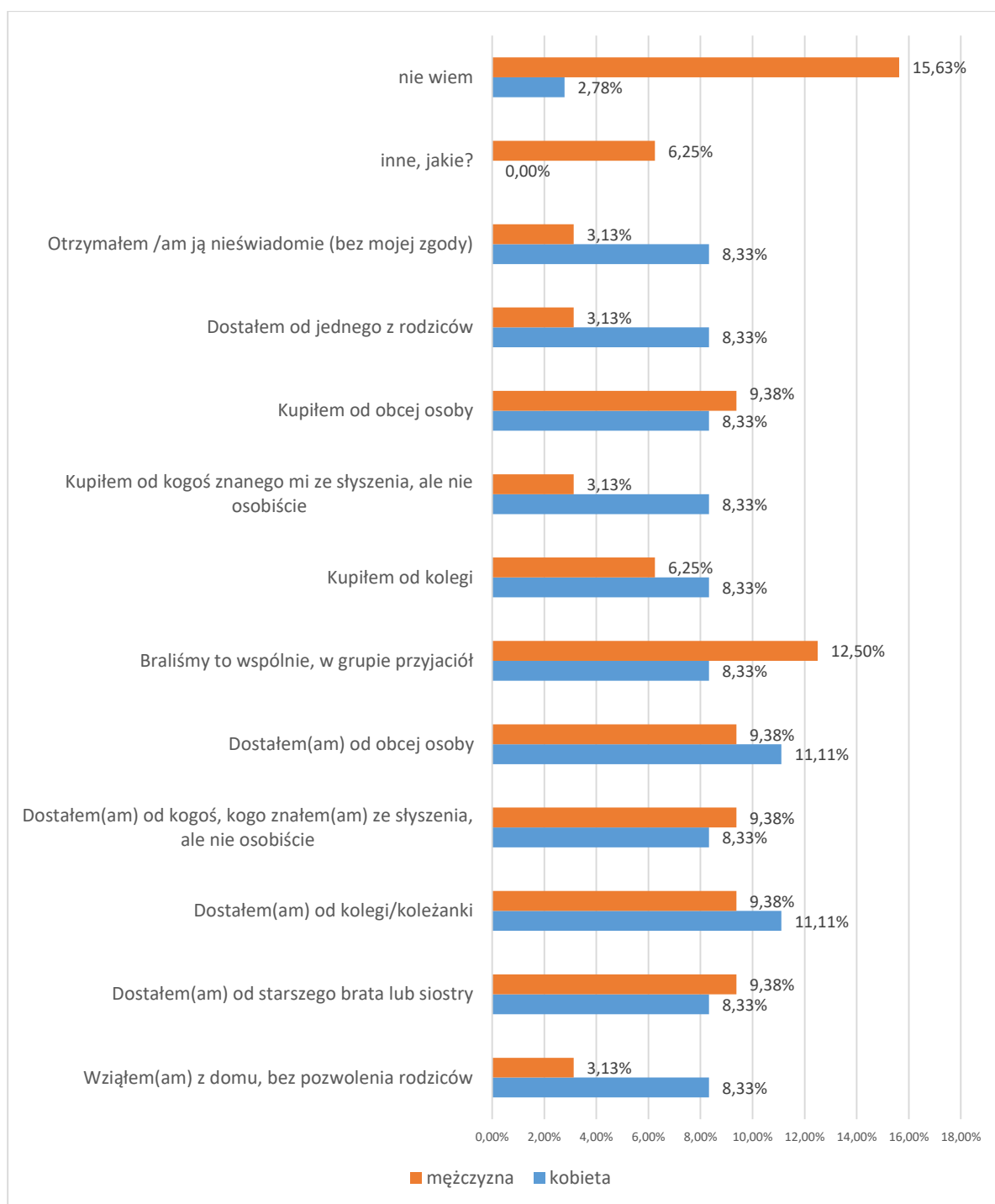
Wykres 78 Jakie były to substancje?

Dodatkowo, na poniższym wykresie można dowiedzieć się, w jakich okolicznościach młodzi mieszkańcy zażywali narkotyki i inne substancje psychoaktywne. Dodatkowo, uczniowie wybierali również odpowiedź „inne, jakie”, gdzie napisali, że zażywali powyższe substancje w lesie ze znajomymi lub na dyskotecie szkolnej.

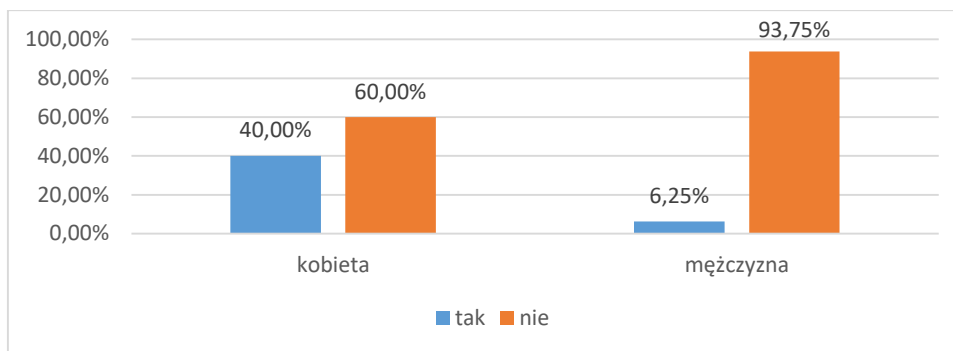
Wykres 79 W jakich okolicznościach zażywałeś/aś te substancje?

Młodzi mieszkańcy przyznali również od kogo, lub skąd wzięli substancje psychoaktywne. Poniżej możemy zaobserwować odpowiedzi uczniów. Dodatkowo, młodzi respondenci, w odpowiedziach „inne, jakie?” pisali o tym, że kupili używki w aptece lub dostali od kuzynów.

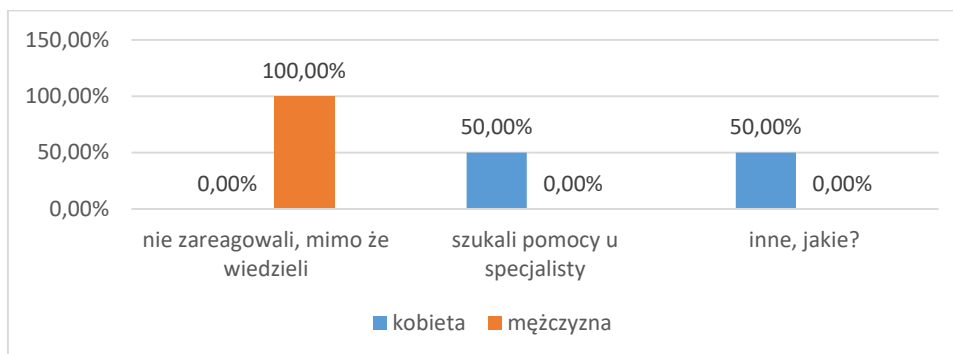
Wykres 80 Skąd wziąłeś(ęłaś) tę substancję?

W przypadku 60% uczennic i 93,75% uczniów, ich opiekunowie nie wiedzą o spożywaniu narkotyków lub dopalaczy przez ich pociechy. Pozostałe 40% uczennic oraz 6,25% uczniów stwierdziło, że ich rodzice wiedzą o zażywaniu narkotyków przez ich dzieci.

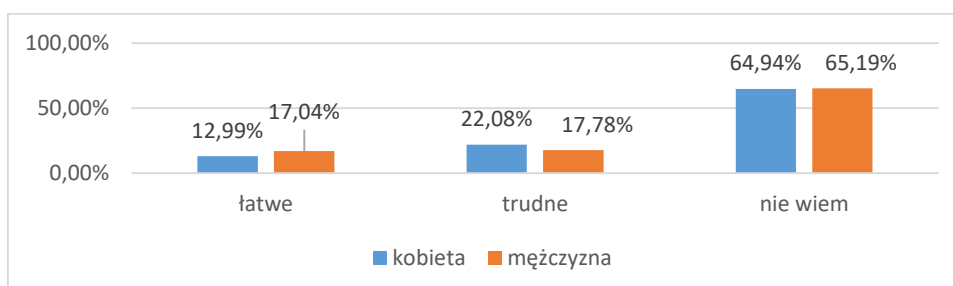
Wykres 81 Czy rodzice wiedzą, że zażywasz narkotyki/dopalacze?

Ankietowani, którzy przyznali, że ich rodzice wiedzą o fakcie zażywania substancji psychoaktywnych przez ich pociechy przyznali, że rodzice: nie zareagowali mimo, że wiedzieli (100% chłopców), szukali pomocy u specjalisty (50% dziewczynek) oraz w odpowiedzi „inne, jakie?” napisali własnoręcznie, że rodzice zażywali narkotyki wraz z nimi (50% dziewczynek).

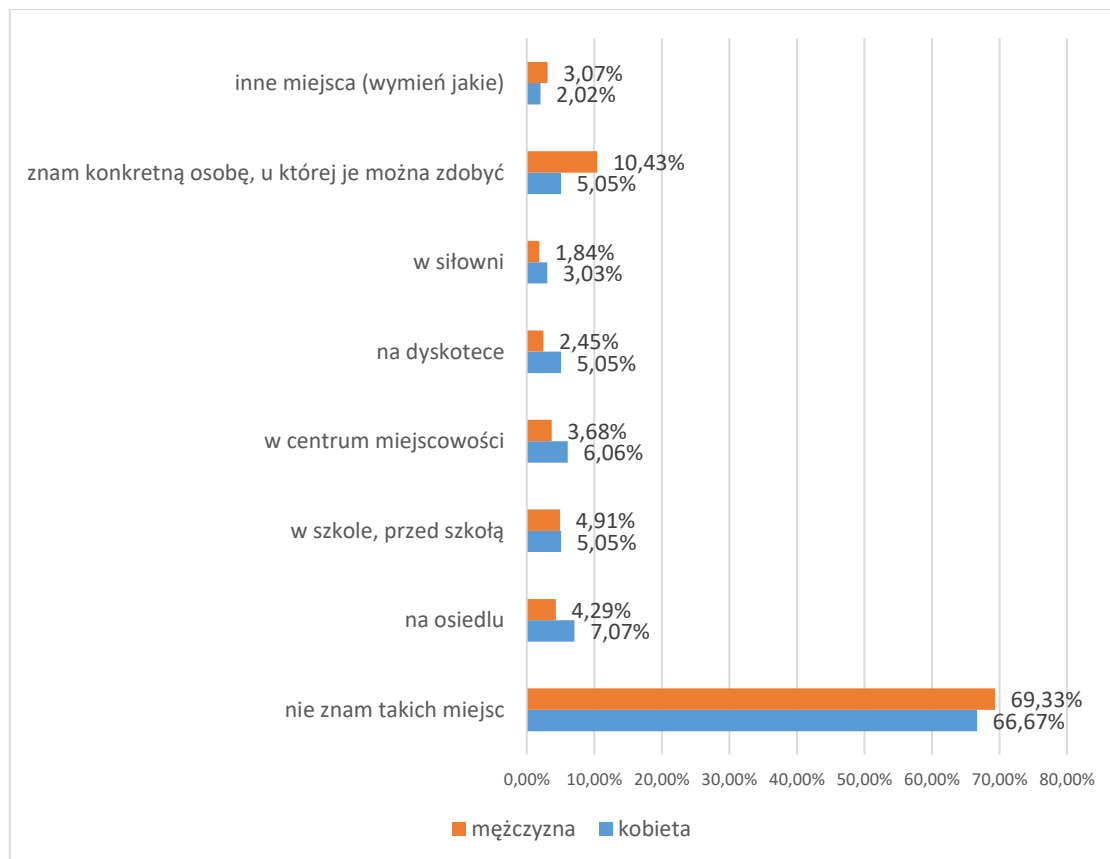
Wykres 82 Jak Twoi rodzice zareagowali na zażywanie przez Ciebie narkotyków/dopalaczy?

Wszystkich ankietowanych uczniów zapytano, o trudność zdobycia narkotyków i dopalaczy w ich miejscowości. Uczniowie odpowiadali bardzo podobnie. Pewien procent uczniów obu płci uważa, że pozyskanie substancji psychoaktywnych w ich najbliższym otoczeniu jest trudne (22,08% dziewczynek i 17,78% chłopców). Natomiast 17,04 % uczniów oraz 12,99% uczennic twierdzi, że jest to łatwe.

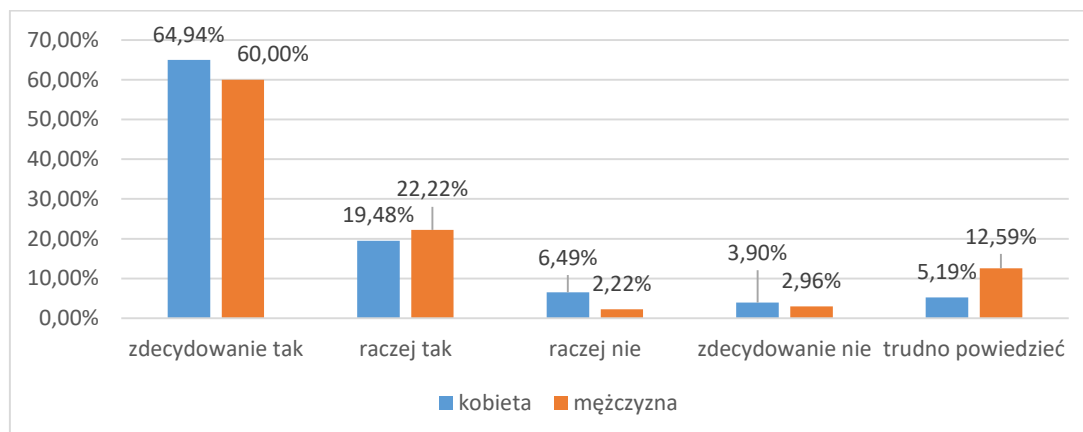
Wykres 83 Gdybyś chciał zdobyć narkotyki i dopalacze w swojej miejscowości byłyby to:

Dodatkowo, większość uczniów (69,33%) oraz uczennic (66,67%) nie zna miejsc, w których mogą zakupić lub dostać narkotyki i dopalacze. Uczniowie i uczennice w odpowiedziach „inne jakie?” pisali, że takimi miejscami są również: apteka. Dodatkowo niektórzy z nich stwierdzili, że nie będą wymieniać takich miejsc pomimo tego, że je znają.

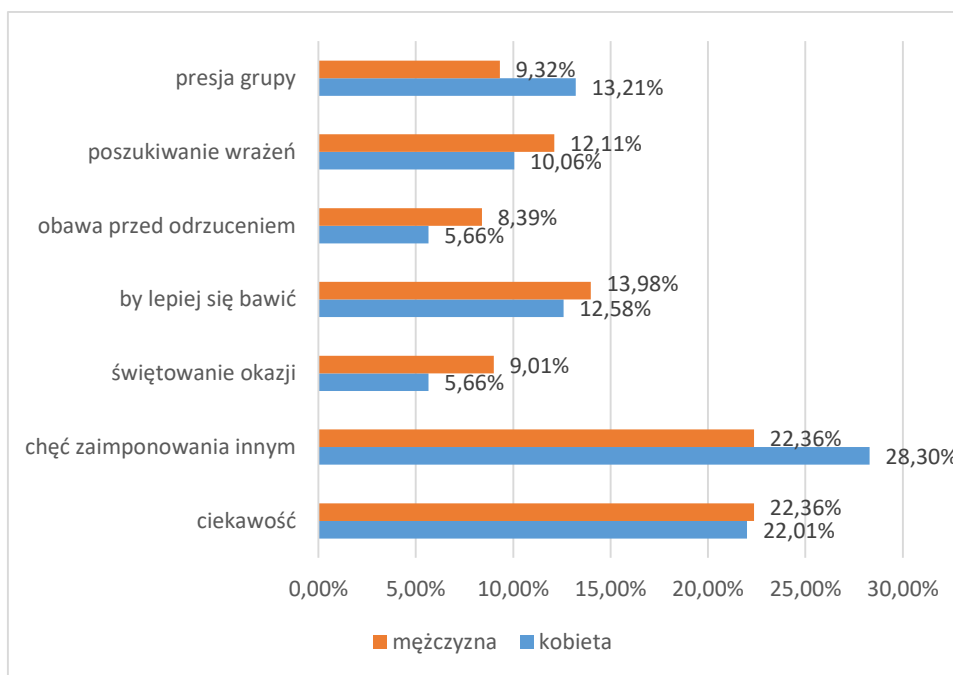
Wykres 84 W jakim miejscu w gminie i mieście można zakupić dopalacze/narkotyki?

Uczniów zapytano o to, czy według nich zażywanie narkotyków i dopalaczy jest szkodliwe dla zdrowia. Większość młodych respondentów przyznała zdecydowanie, że narkotyki i dopalacze są szkodliwe dla zdrowia (64,94% dziewczynek, 60% chłopców).

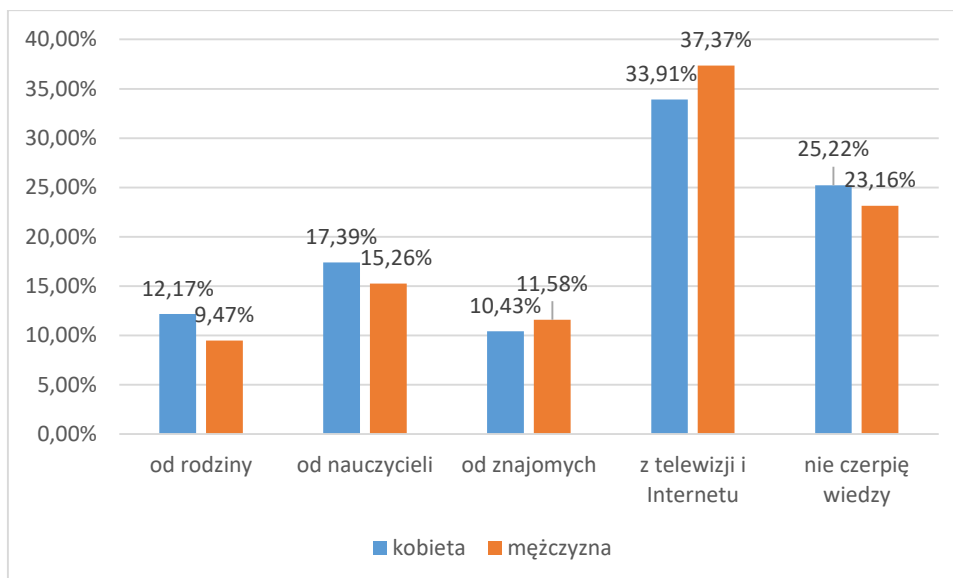
Wykres 85 Czy uważasz, że zażywanie narkotyków/ dopalaczy jest szkodliwe dla zdrowia?

Młodzi mieszkańcy wymieniali również, z jakich powodów młodzi mieszkańcy zażywają narkotyki. Poniżej możemy zaobserwować ich odpowiedzi.

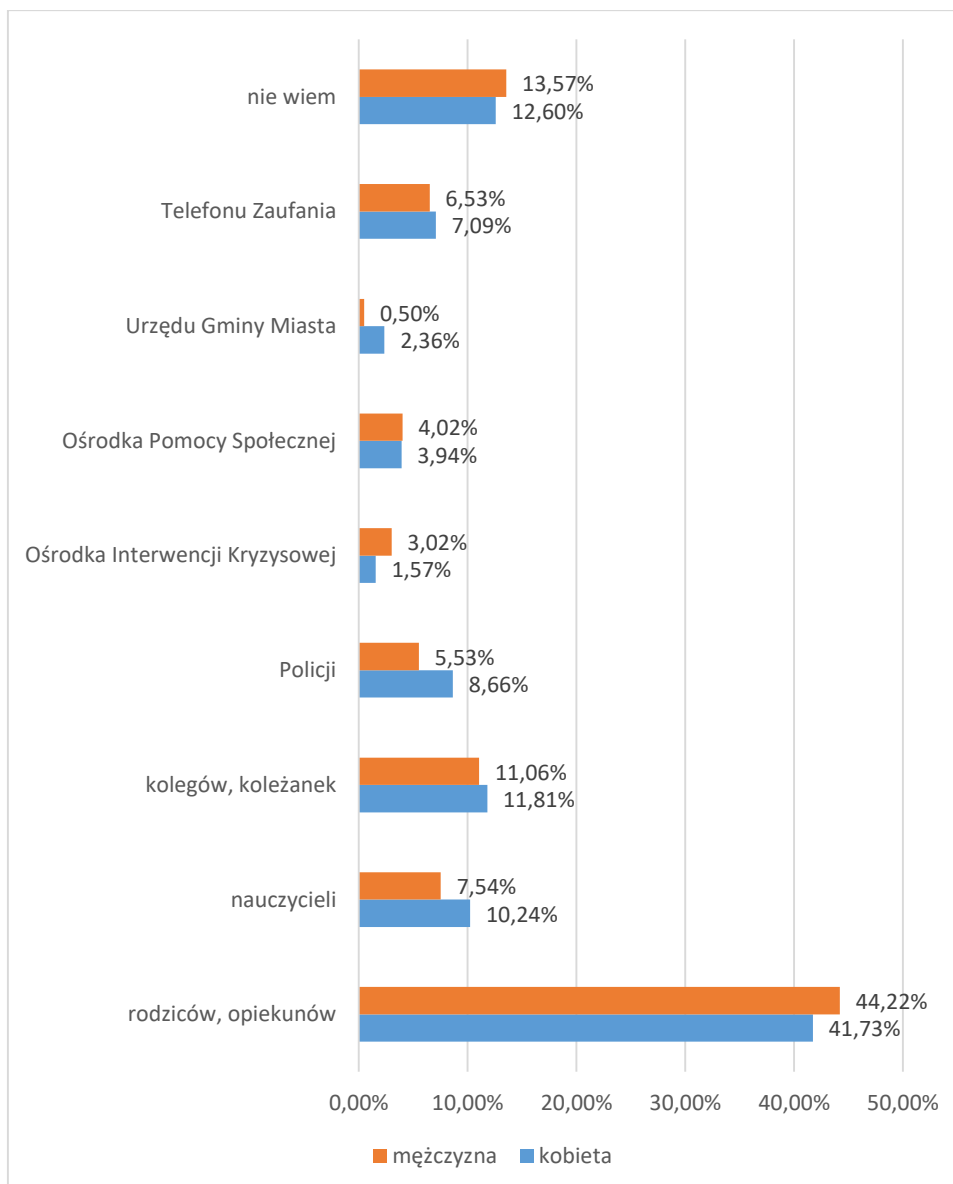
Wykres 86 Z jakich powodów według Ciebie osoby w Twoim wieku sięgają po alkohol, narkotyki, dopalacze?

Ważną rzeczą w dzisiejszych czasach jest odpowiednie edukowanie młodzieży w temacie zagrożeń i konsekwencji płynących z zażywania środków psychoaktywnych. Większość uczniów czerpie wiedzę ze środków masowego przekazu, jakimi są Internet i telewizja, gdzie informacje na powyższy temat znalazło 37,37% chłopców oraz 33,91% dziewcząt. Pokażna grupa ankietowanych, stanowiąca 23,16% chłopców i 25,22% dziewczynek, nie stara się w żaden sposób pozyskiwać informacji w tak znaczącym temacie.

Wykres 87 Skąd czerpiesz wiedzę dotyczącą narkotyków i dopalaczy?

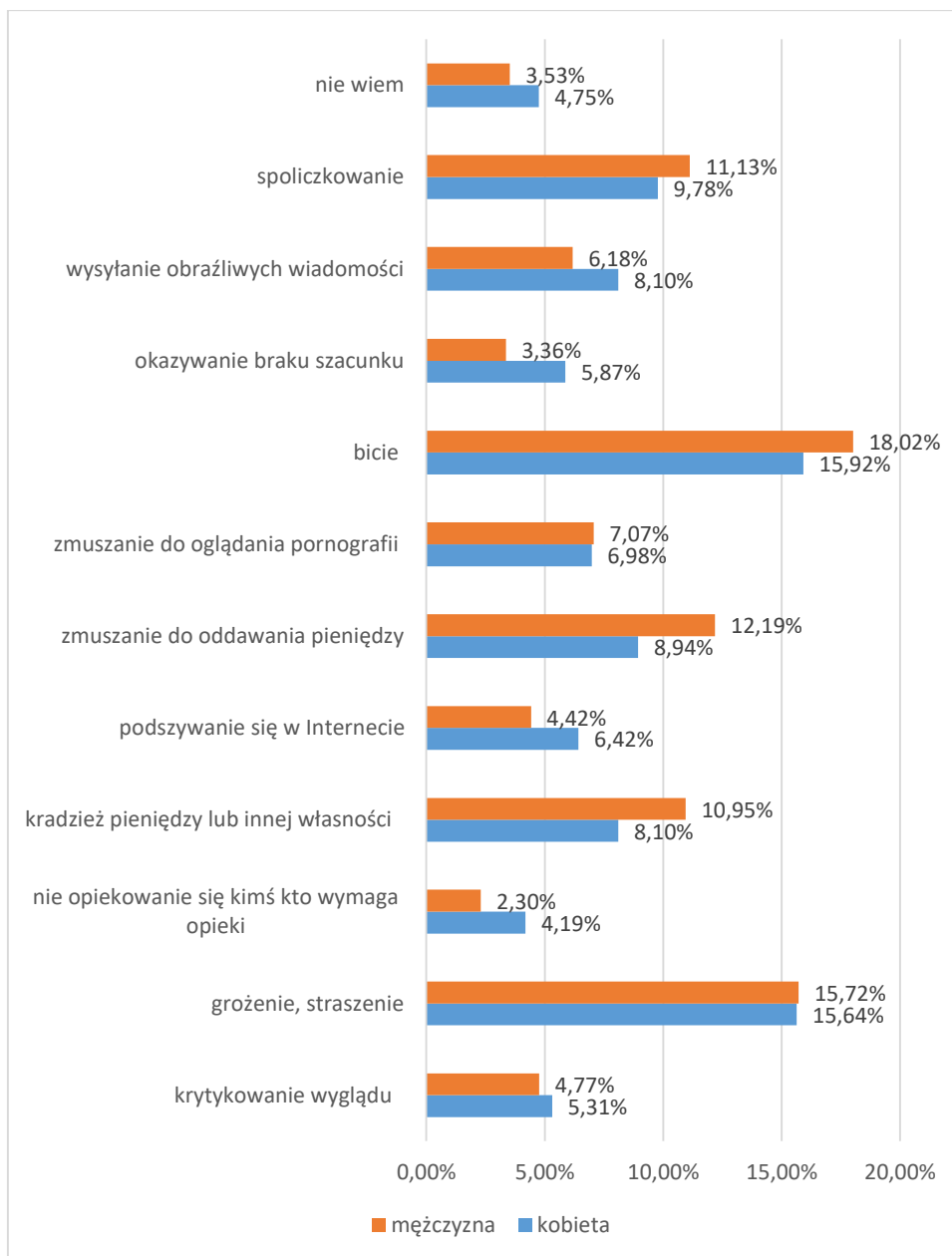
Dodatkowo, młodzi ankietowani najchętniej zwróciliby się z problemem dotyczącym uzależnienia od narkotyków, dopalaczy czy alkoholu do ich rodziców i opiekunów (44,22% chłopców, 41,73% dziewczynek).

Wykres 88 Do kogo zwróciłbyś się o pomoc mając problem związany z alkoholem, narkotykami lub dopalaczami?

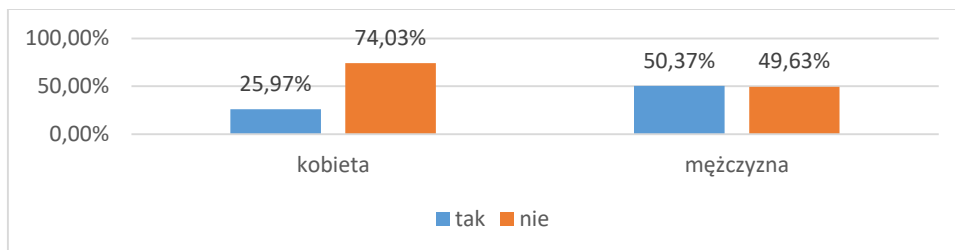
PROBLEM PRZEMOCY Z PERSPEKTYWY DZIECI I MŁODZIEŻY

Przemoc – jest to kolejny problem, który został poruszony w badaniu wśród młodych mieszkańców Gminy Miasta Golub-Dobrzyń. O samej przemocy jesteśmy w stanie mówić, gdy zostaną spełnione pewne warunki takie jak: gdy jest to intencjonalne działanie lub zaniechania działania, jedna z osób ma wyraźną przewagę nad drugą (która staje się ofiarą przemocy), działanie sprawcy przemocy narusza prawa i dobra osobiste drugiej osoby, ofiara doznaje cierpienia, szkód psychicznych oraz często fizycznych. Młodzi respondenci zostali poproszeni o wskazanie sytuacji, które ich zdaniem można nazwać aktem przemocy.

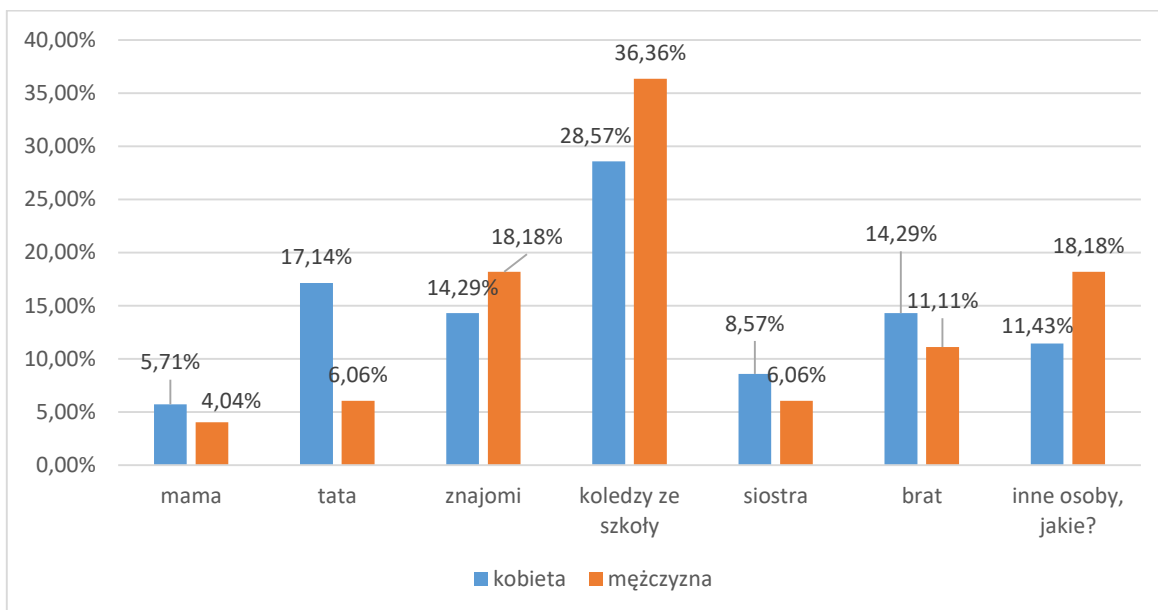
Wykres 89 Które z wymienionych poniżej sytuacji są Twoim zdaniem aktem przemocy?

Głęboko niepokoi fakt, że 25,97% dziewczynek oraz 50,37% chłopców przyznało, iż doświadczyli kiedykolwiek przemocy.

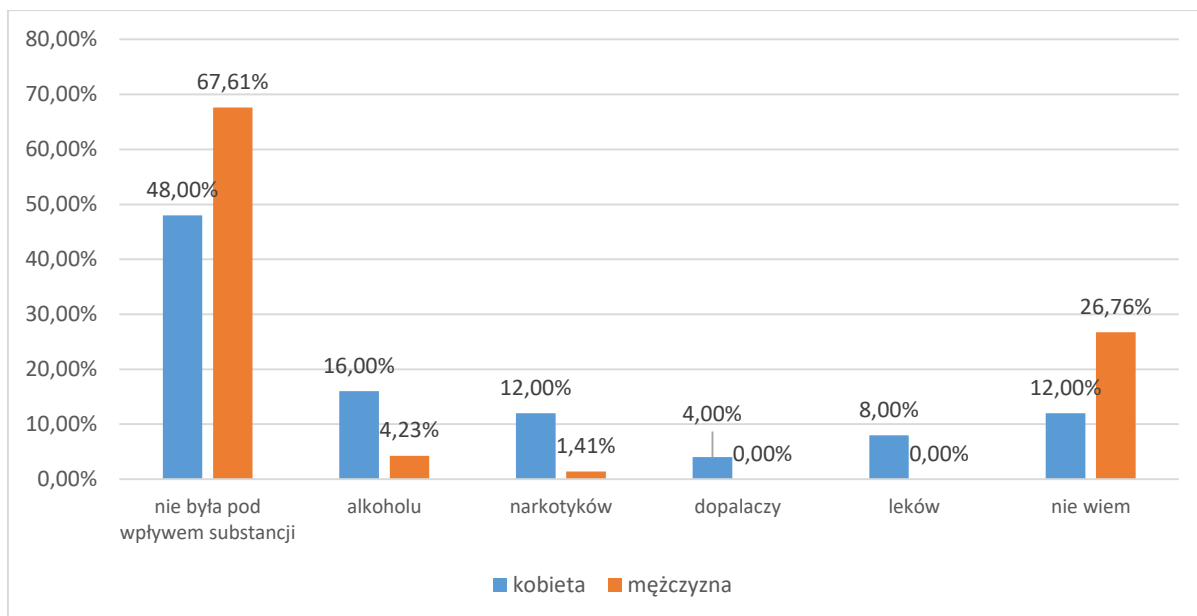
Wykres 90 Czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy?

Uczniowie, którzy przyznali, że stosowano wobec nich przemoc zostali poproszeni o wybranie, kto przeciwko nim zastosował ową przemoc. Wobec uczniów płci męskiej, przemoc najczęściej stosowali koledzy ze szkoły (36,36%), a także znajomi oraz inne osoby (po 18,18%). Dziewczynki również przyznały, że najczęściej doznawały przemocy od szkolnych kolegów (28,57%), a także tata (17,14%). Dodatkowo były to również inne osoby takie jak: inni koledzy, nauczyciele, oraz niektórzy z uczniów pisali, że stosowano wobec nich przemoc w obronie własnej.

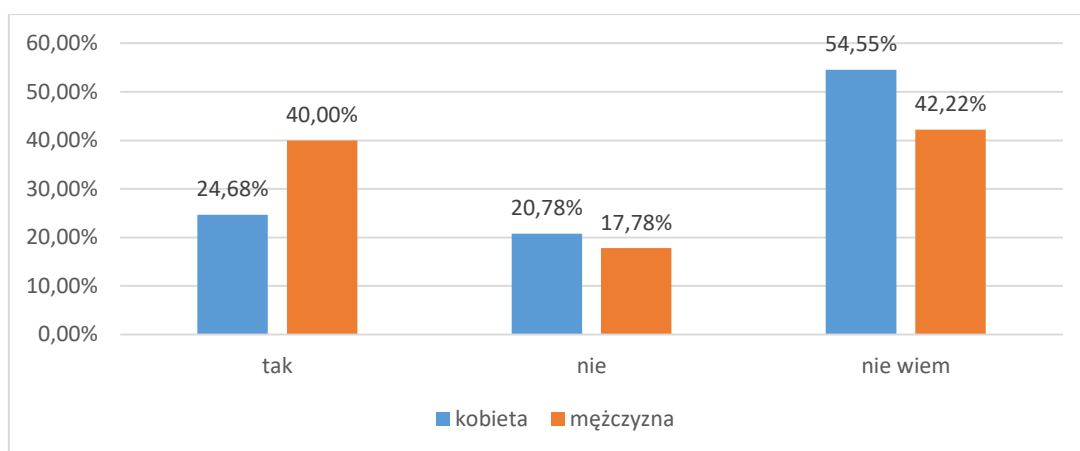
Wykres 91 Kto stosował wobec Ciebie przemoc?

Dodatkowo respondenci zostali zapytani czy osoba, która stosowała wobec nich przemoc była pod wpływem jakiegokolwiek substancji psychoaktywnej. Uczniowie (67,61%) oraz uczennice (48%) twierdzą, że osoby, które stosowały wobec nich przemoc nie były pod wpływem żadnej substancji.

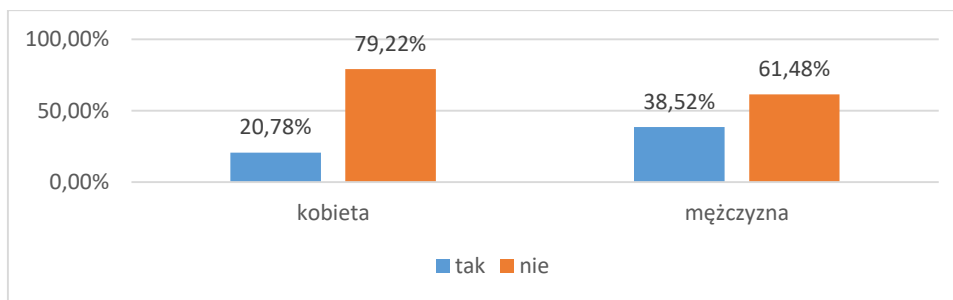
Wykres 92 Czy osoba, która stosowała wobec Ciebie przemoc była pod wpływem?

Młodym mieszkańcom zadano pytanie dotyczące tego, czy według nich w ich szkole występuje zjawisko przemocy między uczniami. 24,68% chłopców oraz 40% dziewcząt uważa, że takie sytuacje się zdarzają.

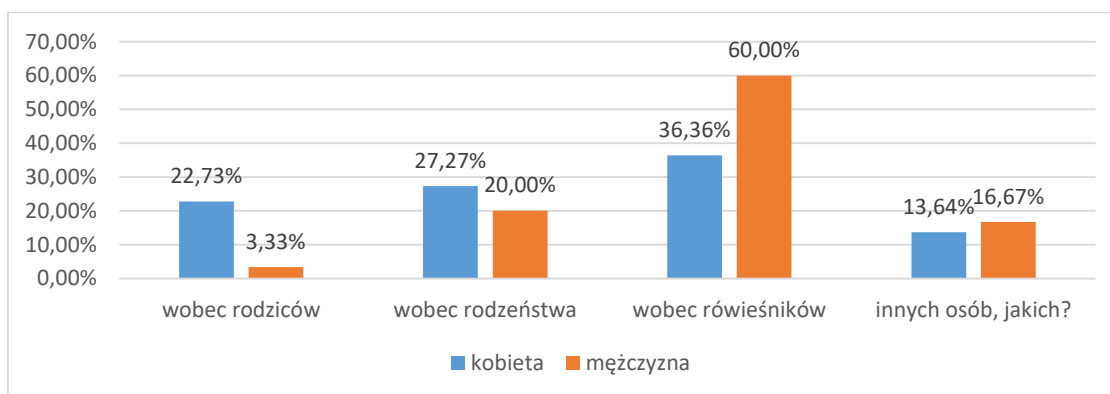
Wykres 93 Czy w Twojej szkole występuje problem przemocy między uczniami?

Ankietowani zostali poproszeni o przyznanie się do tego czy zdarzyło się im stosować przemoc wobec innych osób. 20,78% dziewczynek oraz 38,52% chłopców przyznało, że zdarzały się sytuacje gdzie stosowali oni przemoc wobec innych.

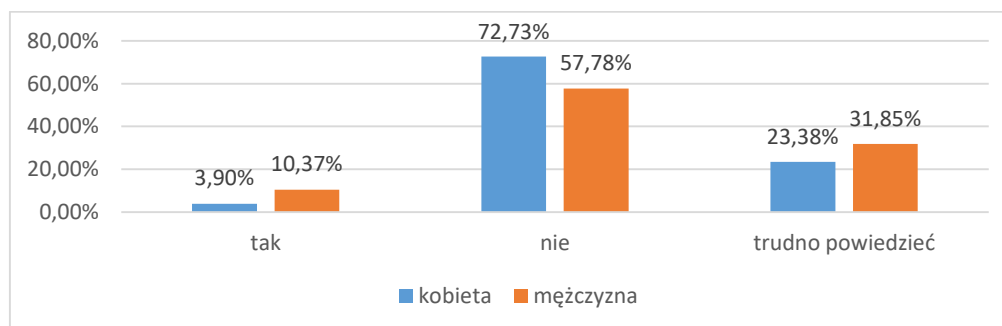
Wykres 94 Czy samemu zdarzyło Ci się stosować przemoc wobec innych?

Odpowiadali również wobec kogo stosowali przemoc. Uczniowie (60%) oraz uczennice (36,36%) najczęściej przyznawali, że zdarzyło im się stosować przemoc wobec rówieśników, a także wobec „innych” osób. Młodzi ankietowani wymienili osoby z równoległej klasy, kolegów, a także rodziców (tatę).

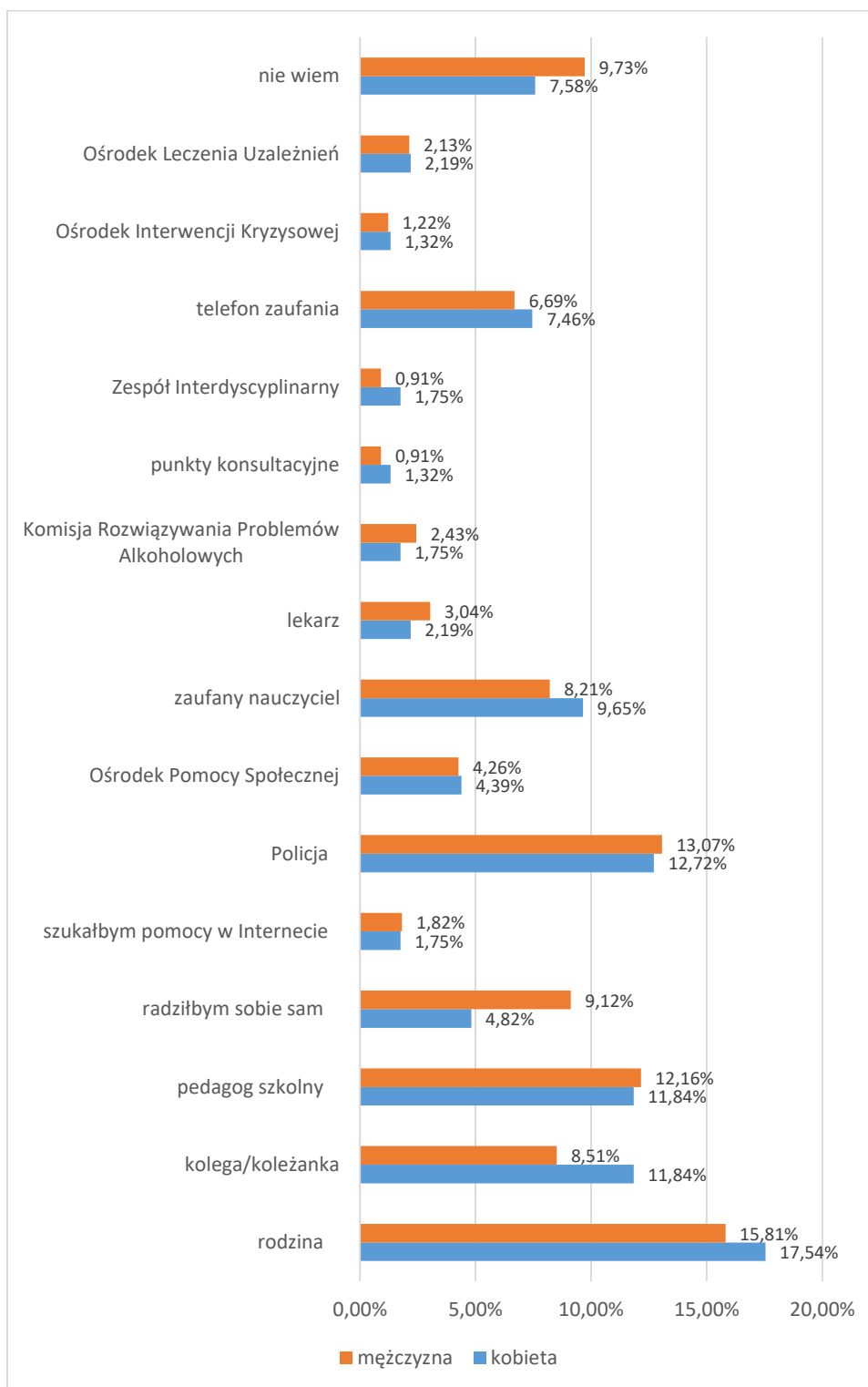
Wykres 95 Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc?

Dodatkowo, 10,37% uczniów, oraz 3,90% uczennice zna kogoś w swoim otoczeniu, kto jest ofiarą przemocy w swoim domu.

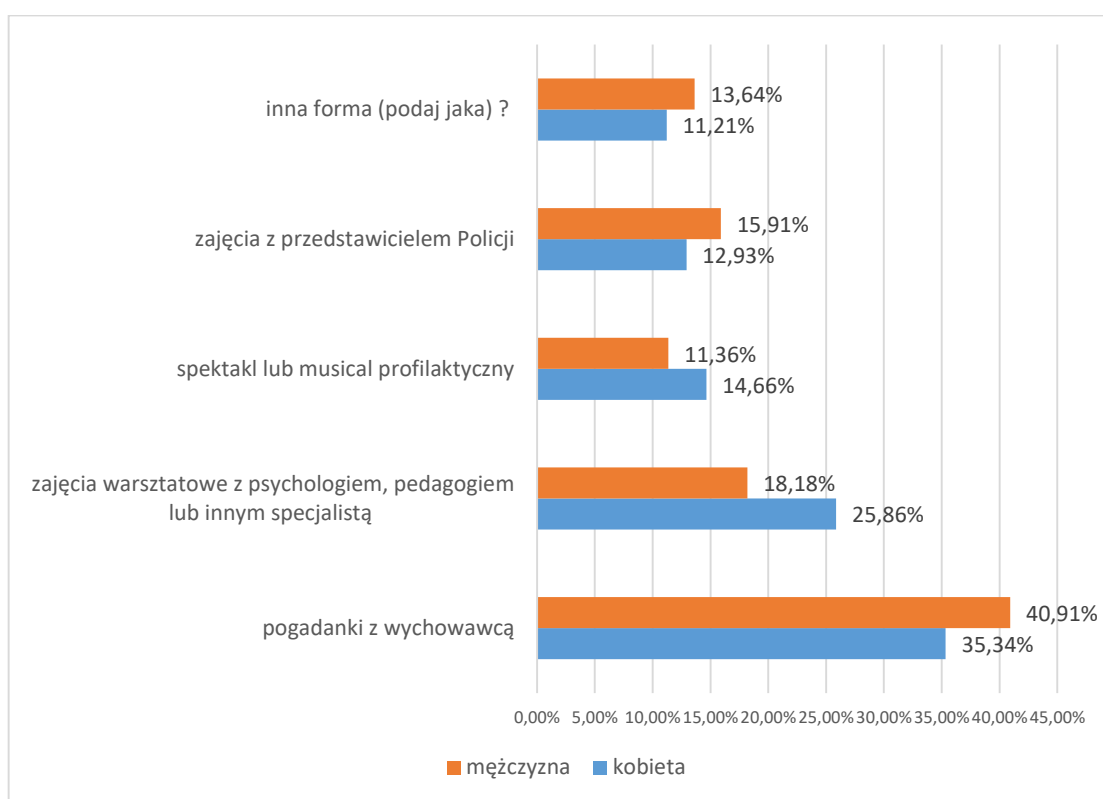
Wykres 96 Czy znasz kogoś w swoim otoczeniu, kto jest ofiarą przemocy w swoim domu?

Młodzi respondenci zostali poproszeni o wskazanie do kogo zgłosiliby się o pomoc, gdyby doświadczali przemocy.

Wykres 97 Do kogo zwrócił/a byś się o pomoc w przypadku, gdybyś był/a ofiarą przemocy?

Ostatnie pytanie zadane młodym mieszkańcom gminy i miasta dotyczyło zajęć profilaktycznych jakie są według respondentów najciekawsze. Dla chłopców są to: pogadanki z wychowawcą (40,91%), zajęcia z Policjantami (15,91%), zajęcia warsztatowe z psychologiem (18,18%) oraz spektakle lub musicale profilaktyczne (11,36%). Dziewczynki również najczęściej wybierały rozmowę z wychowawcą (35,34%), zajęcia warsztatowe z psychologiem (25,86%), zajęcia z przedstawicielami Policji (12,93%) oraz spektakle lub musicale profilaktyczne (14,66%). Dodatkowo, młodzi mieszkańcy zaznaczali odpowiedź „inne formy” zajęć, lecz nie podali konkretnie jakie.

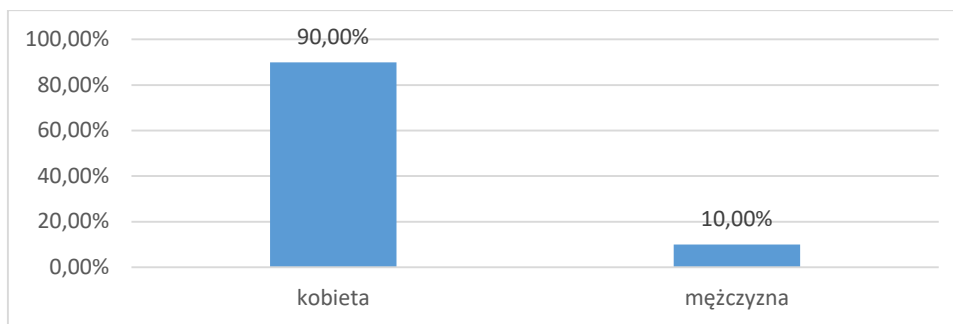

Wykres 98 Jaka forma zajęć profilaktycznych jest wg Ciebie najciekawsza/najefektywniejsza?

5. Badanie sprzedawców na terenie Gminy Miasta Golub-Dobrzyń

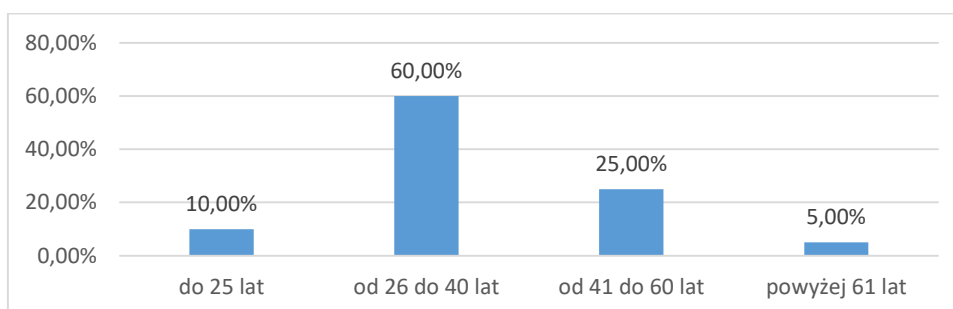
STRUKTURA BADANEJ GRUPY

W badaniu diagnozującym problemy społeczne w Gminie Mieście Golub-Dobrzyń udział wzięło łącznie 20 sprzedawców napojów alkoholowych. Jak wynika z udzielonych odpowiedzi było to 90% kobiet oraz 10% mężczyzn.

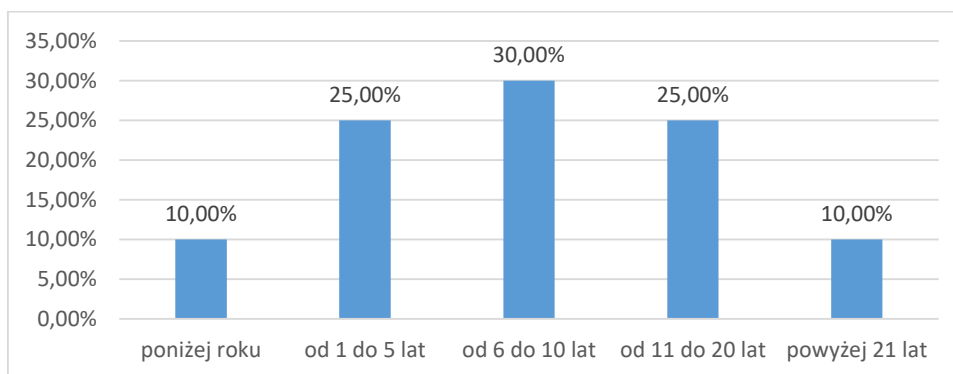
Wykres 99 Płeć.

Osoby ankietowane najczęściej znajdowały się w przedziale wiekowym: od 26 do 40 lat (60%).

Wykres 100 Pana/i wiek mieści się w przedziale.

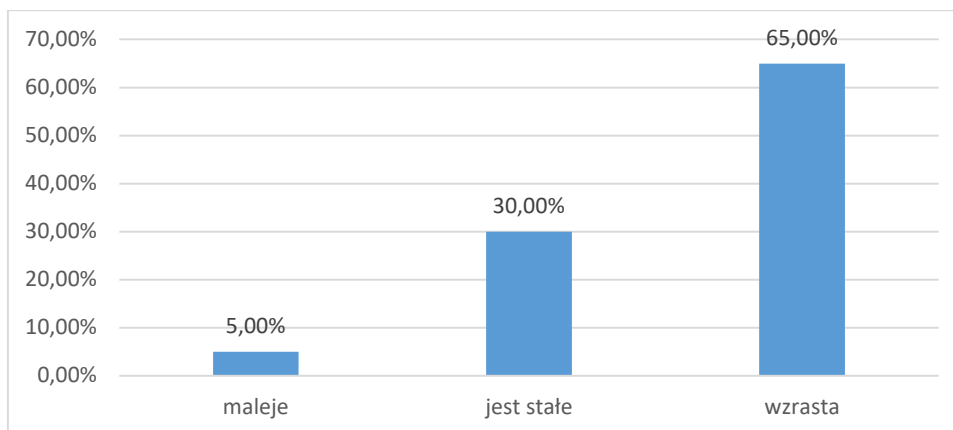
Sprzedawcy zostali zapytani również od ilu lat pracują w punkcie sprzedaży alkoholu, w którym zostali poddani ankiecie. Osoby te najczęściej pracują od 6 do 10 lat w danym sklepie (30%), oraz od 1 do 5 lat lub od 11 do 20 lat (po 25%).

Wykres 101 Od ilu lat pracuje Pan/i w punkcie, gdzie prowadzona jest sprzedaż alkoholu?

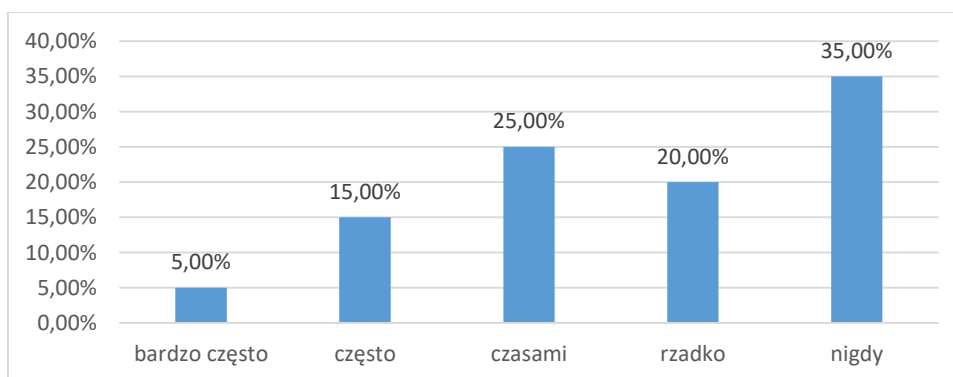
PROBLEM UZALEŻNIEŃ W GMINIE MIEŚCIE GOLUB-DOBRZEŃ Z PERSPEKTYWY SPRZEDAWCÓW ALKOHOLU

Zadania sprzedawców dotyczące spożycia alkoholu w Gminie Mieście Golub-Dobrzyń są podzielone, ponieważ według 65% ankietowanych, spożycie alkoholu na terenie gminy i miasta wzrasta, lecz 30% sprzedawców twierdzi, że jest ono stałe. Dla pozostałych 5% sprzedawców spożycie alkoholu w gminie i mieście na przestrzeni lat maleje.

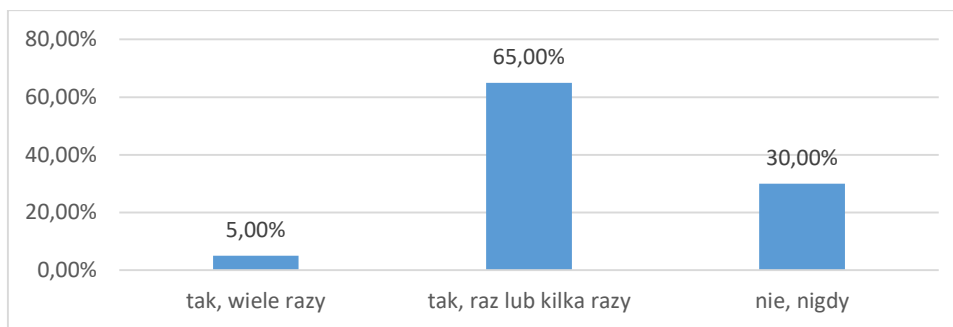
Wykres 102 Proszę ocenić czy spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat w Pana/i gminie i mieście:

Według 35% sprzedawców alkohol nie jest sprzedawany osobom niepełnoletnim w Gminie Mieście Golub-Dobrzyń. Pozostałe 20% osób twierdzi, że alkohol sprzedawany jest rzadko, 25% - czasami, 15% - często, a także 5% - bardzo często.

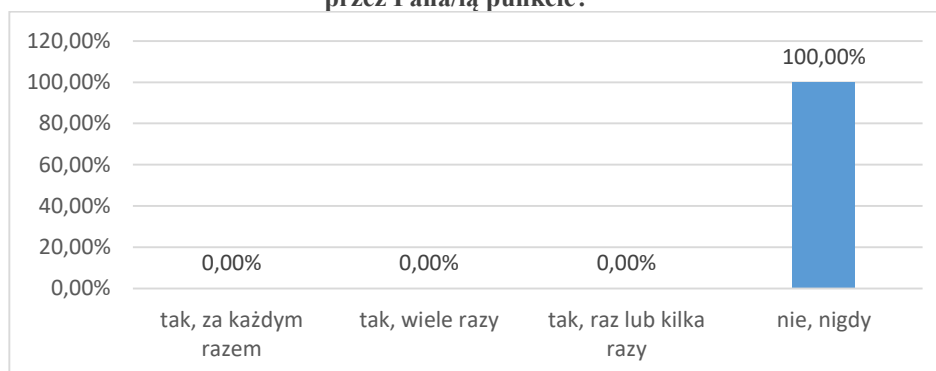

Wykres 103 Proszę ocenić jak często zdarza się, że alkohol jest sprzedawany osobom niepełnoletnim w Pana/i gminie i mieście?

Dodatkowo, łącznie 65% osobom ankietowanym zdarzyło się raz lub kilka razy oraz wiele razy, że osoba niepełnoletnia chciała zakupić alkohol w obsługiwanym przez nich punkcie. 30% badanych sprzedawców wybrało odpowiedź „nie, nigdy”. Kolejno, 100% sprzedawców zgodnie przyznało, że nigdy nie sprzedali alkoholu osobie niepełnoletniej na terenie Gminy Miasta Golub-Dobrzyń.

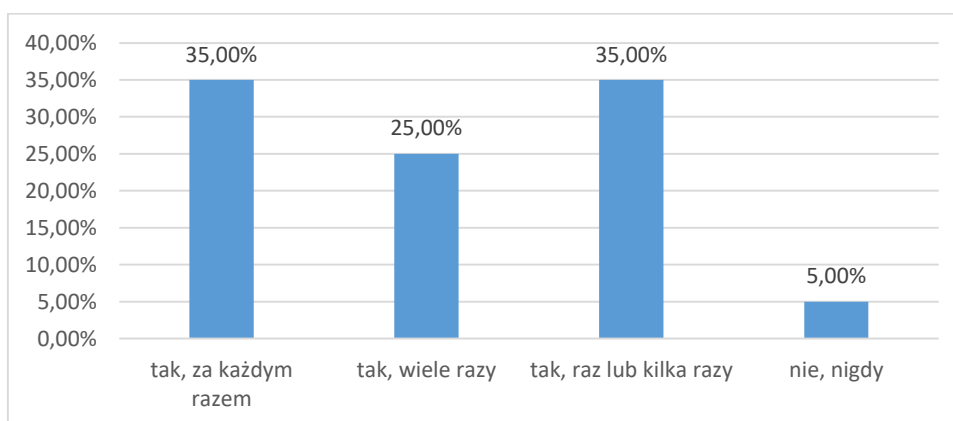

Wykres 104 Czy zdarzyło się Panu/i, że osoba niepełnoletnia chciała kupić alkohol w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie?

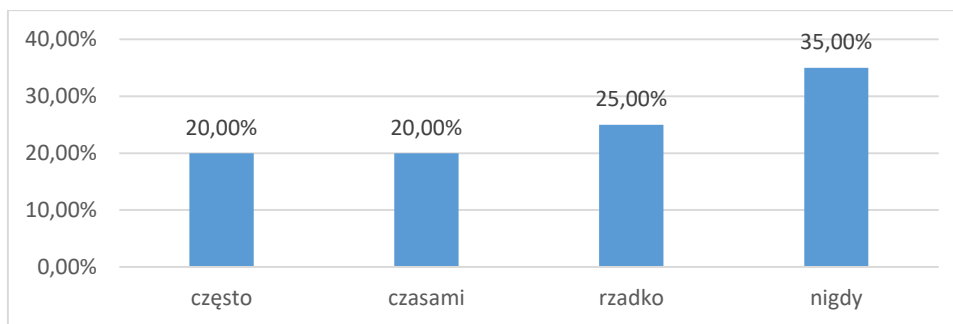
Wykres 105 Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobie niepełnoletniej?

Łącznie 95% osób ankietyowanych stwierdziło, że za każdym razem, wiele razy lub kilka razy pytają/pytali o dowód osobisty klienta, nie mając pewności czy jest pełnoletni.

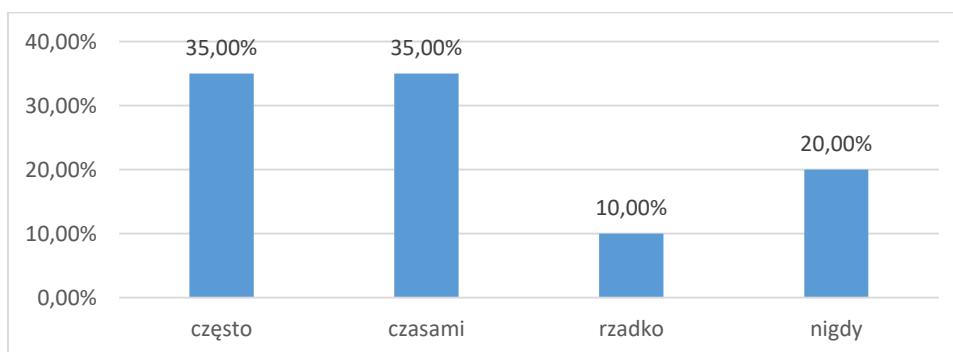
Wykres 106 Czy zdarzyło się Panu/i kiedykolwiek pytać o dowód osobisty klienta, nie mając pewności czy jest pełnoletni?

Niepokojący jest fakt, iż łącznie 65% sprzedawców przyznaje, że rzadko, czasami oraz często, zdarzają się sytuacje, gdzie zostaje złamane prawo o zakazie jazdy samochodem po wypiciu alkoholu. Pozostałe 35% osób wybrało odpowiedź: „nigdy”.

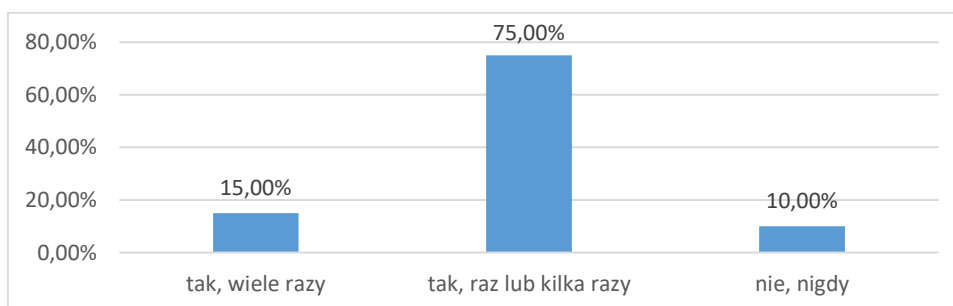
Wykres 107 Proszę ocenić jak często ma miejsce sytuacja jazdy po wypiciu alkoholu w Pana/i gminie i mieście?

Sprzedawcy oceniali również czy zdarza się, że alkohol jest sprzedawany osobom nietrzeźwym w Gminie Mieście Golub-Dobrzyń. 20% ankietowanych przyznało że, nigdy nie sprzedawali alkoholu osobom nietrzeźwym. Kolejno po 35% ankietowanych wybrało odpowiedzi: „często” oraz „czasami”. Pozostałe 10% osób twierdzi, że alkohol w ich miejscowości jest rzadko sprzedawany osobom nietrzeźwym.

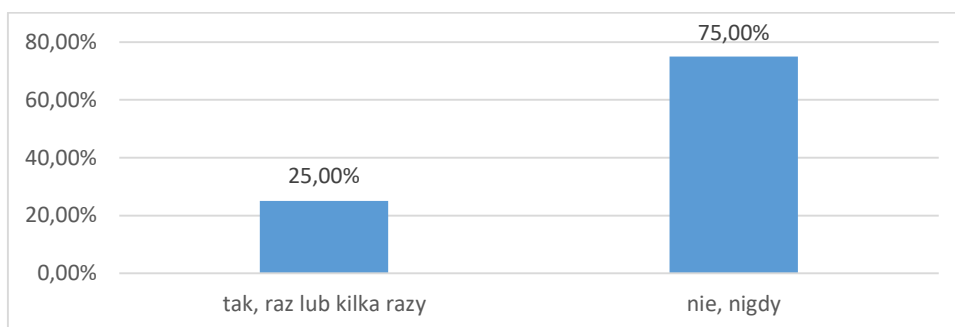
Wykres 108 Proszę ocenić jak często zdarza się, że alkohol jest sprzedawany osobom nietrzeźwym w Pana/i miejscowości?

Dodatkowo, łącznie 85% osób przyznało, że wiele razy oraz kilka razy zdarzały się sytuacje, gdzie osoba nietrzeźwa chciała kupić alkohol w obsługiwanym przez nich punkcie. Natomiast 10% sprzedawców twierdzi, że takie sytuacje nie miały miejsca.

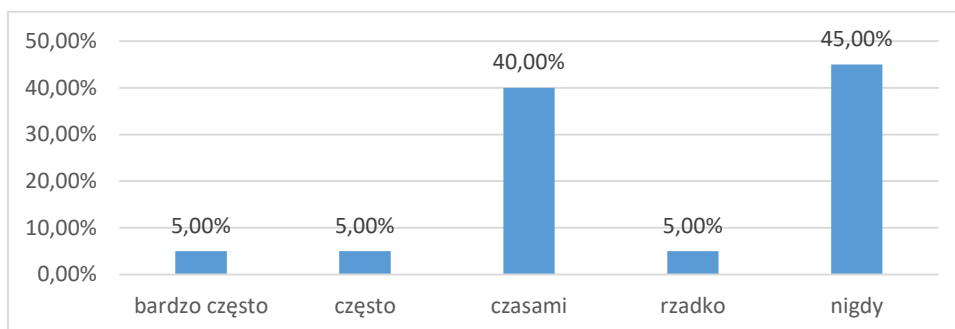
Wykres 109 Czy zdarzyło się Panu/i, że osoba nietrzeźwa próbowała kupić alkohol w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie?

Niepokojący jest fakt, że 25% sprzedawców przyznało się do sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym na terenie Gminy Miasta Golub-Dobrzyń. Pozostałe 75% badanych twierdzi, że nigdy nie sprzedało alkoholu osobom nietrzeźwym.

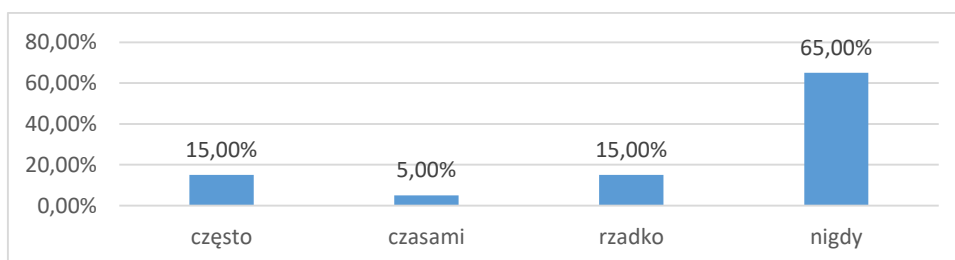
Wykres 110 Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobie nietrzeźwej?

Jak często zdarzają się sytuacje, że klienci sklepu spożywają alkohol na terenie lub w pobliżu punktu sprzedaży? – na powyższe pytanie, które zostało zadane ankietowanym, 45% osób odpowiedziało, że nigdy takie sytuacje się nie zdarzają, lub zdarzają się rzadko (5%). Następnie 40% przyznało, iż zdarza się to czasami oraz 5% - często, a także pozostałe 5% - bardzo często.

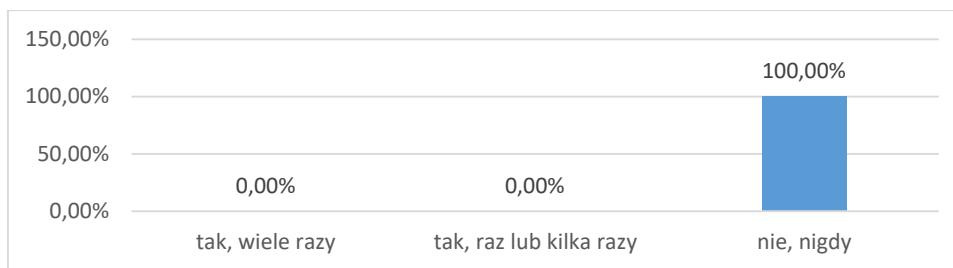

Wykres 111 Proszę ocenić jak często zdarza się sytuacja, że klienci sklepu spożywają alkohol na terenie lub w pobliżu punktu sprzedaży alkoholu w Pana/i miejscowości?

Następnie ankietowani zostali zapytani o sprzedaż papierosów osobom niepełnoletnim 65% respondentów przyznało, że takie sytuacje nie mają miejsca. Po 15% badanych wybrało odpowiedzi: „często” oraz „rzadko”, a 5% - „czasami”. Natomiast kolejne 100% ankietowanych przyznało również, że nigdy nie zdarzyło im się sprzedać osobom niepełnoletnim papierosów w punkcie, w którym pracują.

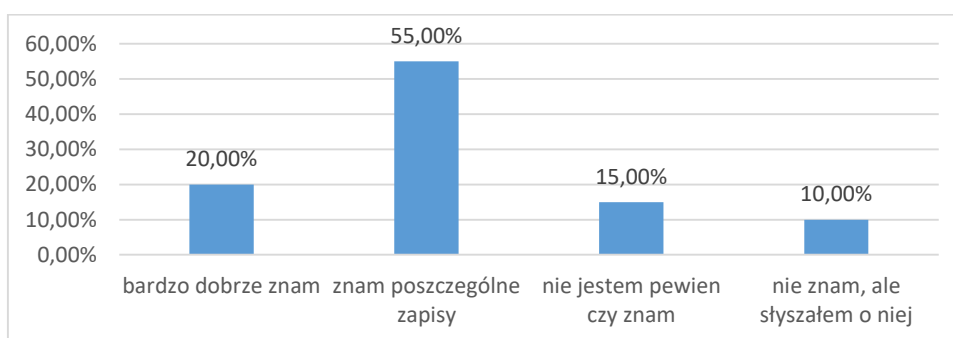

Wykres 112 Proszę ocenić jak często zdarza się, że osobom niepełnoletnim sprzedawane są papierosy w Pana/i gminie i mieście?

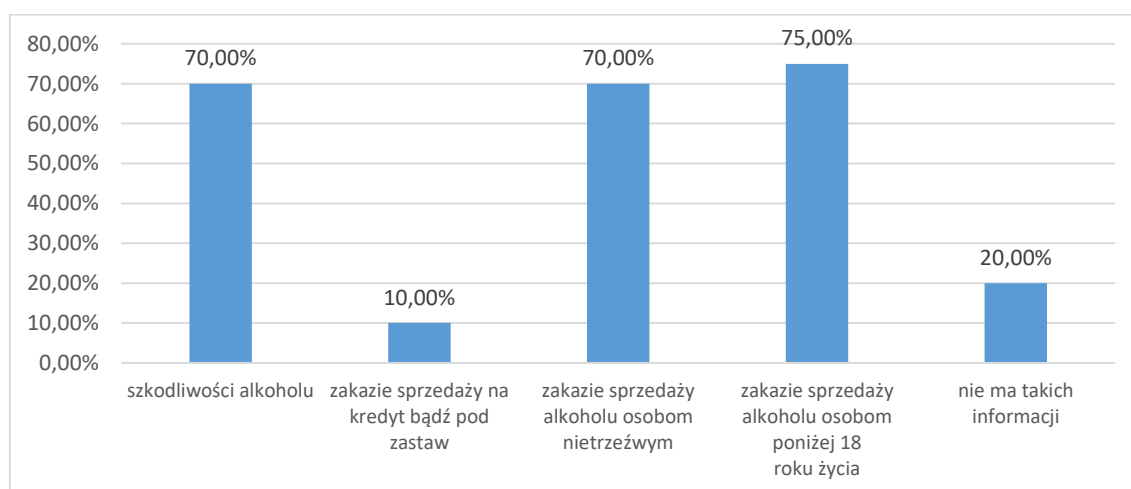
Wykres 113 Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać papierosy osobie niepełnoletniej?

Następnie sprzedawcy zostali poproszeni o przyznanie, czy znają ustawę o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. 55% osób twierdzi, że zna poszczególne zapisy, kolejne 20% zna całą ustawę bardzo dobrze. 15% osób nie jest pewne czy zna ustawę o wychowaniu w trzeźwości, a 10% nie zna ustawy lecz słyszało o niej.

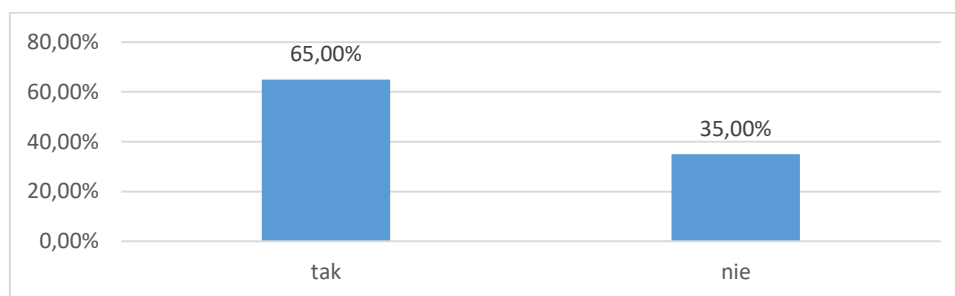
Wykres 114 Czy zna Pan/i ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j.Dz.U.2019.2277 ze zm.)

Dodatkowo, sprzedawcy przyznają, że najczęściej w obsługiwanym przez nich punkcie widnieją takie informacje jak: zakaz sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia (75%), zakaz sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym (70%), o szkodliwości alkoholu (70%) oraz zakaz sprzedaży na kredyt bądź pod zastaw (10%).

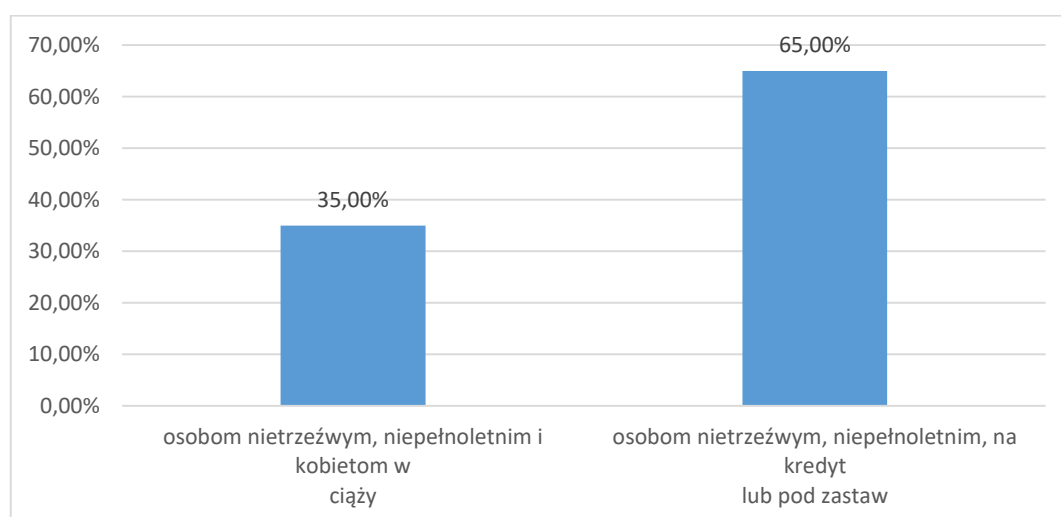
Wykres 115 Czy w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie znajdują się informacje na temat. (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Sprzedawcy przyznali również w 35%, że nigdy nie uczestniczyli w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży. Natomiast 65% osób ankietowanych twierdzi, że brało udział w szkoleniach dotyczących odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu.

Wykres 116 Czy brał/a Pan/i udział w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu?

Na koniec respondenci zostali poproszeni o ustosunkowanie się do pewnych stwierdzeń dotyczących ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz tego komu zabrania się sprzedaży alkoholu. 65% osób odpowiedziało poprawnie na pytanie, które brzmiało następująco: „osobom nietrzeźwym, niepełnoletnim, na kredyt lub pod zastaw”.

Wykres 117 Komu zabrania się sprzedaży i podawania napojów alkoholowych według ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j.Dz.U.2019.2277 ze zm.)?

6. Wnioski i rekomendacje

Celem badania było przedstawienie wybranych problemów społecznych dotyczących Gminę Miasto Golub-Dobrzyń, a w odniesieniu do opinii: dorosłych mieszkańców oraz dzieci i młodzieży. Cel ten został osiągnięty w toku weryfikacji zebranego materiału badawczego, będącego podstawą do opracowania wniosków i rekomendacji, które następnie posłużą

do tworzenia różnego rodzaju programów pomocowych zmierzających do poprawy sytuacji na terenie gminy i miasta, w tym jakości życia jej mieszkańców.

Przeprowadzona diagnoza oraz analiza danych umożliwiła:

- zapoznanie się z problemami mieszkańców Gminy Miasta Golub-Dobrzyń,
- ujawnienie problemów z jakimi spotykają się na co dzień młodzi mieszkańcy Gminy Miasta Golub-Dobrzyń – uczniowie szkół,
- rozpoznanie czy sprzedawcy alkoholu, którzy pracują na terenie Gminy Miasta Golub-Dobrzyń mają odpowiednią wiedzę dotyczącą odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu,
- sprawdzenie wśród wszystkich osób przebadanych jaka według nich jest dostępność narkotyków, dopalaczy, nikotyny, czy też alkoholu na terenie Gminy Miasta Golub-Dobrzyń.

Poniżej znajduje się podsumowanie wniosków z badania diagnozującego problemy społeczne na terenie Gminy Miasta Golub-Dobrzyń wraz z rekomendacjami, co do dalszych działań profilaktycznych skierowanych do mieszkańców gminy i miasta oraz instytucji, których celem jest profilaktyka.

Powyższe informacje mogą zostać wykorzystane w przyszłości do prowadzenia dalszych pogłębionych badań wśród mieszkańców, uczniów oraz sprzedawców napojów alkoholowych. W oparciu o dokonaną analizę problemów społecznych zostały sformułowane rekomendacje skierowane do mieszkańców Gminy Miasta Golub-Dobrzyń, które powinny mieć charakter długofalowy i wielostronny. Światowa Organizacja Zdrowia (WHO)¹⁵ podaje, że aż 50% zaburzeń zdrowia psychicznego prowadzących do nadużywania substancji psychoaktywnych, agresji i przemocy, a także innych zachowań antyspołecznych zaczyna się w okresie dojrzewania. Dzieci i młodzież są, więc grupą wymagającą szczególnie intensywnych oddziaływań profilaktycznych. Należy skupić się przede wszystkim na najmłodszych by zapobiec i zredukować takie zachowania. Środowisko szkolne wywiera ogromny wpływ na rozwój fizyczny, emocjonalny i społeczny dzieci i młodzieży, stąd jego kształtowanie może sprzyjać zdrowiu psychicznemu. Australijskie badania na zlecenie WHO

¹⁵ World Health Organization, (2004), Mental Health Policy, Plans and Programs, Geneva.

pozwoły na wyodrębnienie najistotniejszych czynników chroniących oraz czynników ryzyka¹⁶:

Czynniki ryzyka:

- przemoc rówieśnicza,
- odrzucenie przez rówieśników,
- słaba więź ze szkołą,
- niedostateczne kierowanie własnym zachowaniem (brak kontroli),
- destrukcyjna grupa rówieśnicza,
- niepowodzenia szkolne.

Przez „czynniki chroniące” należy rozumieć: wszystkie elementy osłabiające oddziaływanie czynników ryzyka, zwiększające „odporność” jednostki, a więc zmniejszające prawdopodobieństwo wystąpienia zachowań problemowych¹⁷. Można je pogrupować w kilka kategorii:

- poczucie przynależności,
- pozytywny klimat szkoły,
- prospołecznie nastawiona grupa rówieśnicza,
- okazje do przeżycia sukcesu i rozpoznawania własnych osiągnięć,
- zdecydowany brak akceptacji przez szkołę dla przemocy”.

Wymienione czynniki chroniące mają charakter uniwersalny. Są odpowiednim oddziaływaniem wśród młodszych mieszkańców gminy i miasta, czyli uczniów szkół. Najlepiej wdrażać czynniki chroniące poprzez organizowanie warsztatów profilaktycznych, gdzie wzmacniane są czynniki chroniące oraz osłabiane czynniki ryzyka. Warto pamiętać, że oddziaływanie w zakresie jednego tematu zajęć, np. dotyczących jedynie przemocy może przynieść pozytywne rezultaty także w profilaktyce innych zachowań ryzykownych. Nadrzędną rekomendacją wyznaczającą kierunek działań profilaktycznych jest wzmacnianie pozytywnego stosunku do nauczycieli oraz budowanie klimatu współpracy pomiędzy nauczycielami w szkole oraz wspieranie konstruktywnych zainteresowań i zajęć

¹⁶ Monograph, (2000) Commonwealth Department of Health and Aged Care 2000. Promotion, Canberra.

¹⁷ Słownik terminów według PARPA, źródło: http://www.parpa.pl/download/sownik_terminow.pdf (dostęp: 03.10.2020).

pozalekcyjnych młodzieży. Do najbardziej uniwersalnych i selektywnych czynników chroniących uczniów szkół podstawowych przed angażowaniem się w zachowania problemowe należy włączyć:

- pozytywne nastawienie do nauczycieli,
- udział w dodatkowych zajęciach pozalekcyjnych,
- aktywny udział w praktykach i uroczystościach religijnych,
- dobry kontakt z rodzicami; monitorowanie przez rodziców miejsc, w których uczeń spędza czas wolny.

Efektywna ochrona młodzieży wiąże się z prawidłowym rozumieniem przez nauczycieli procesów rozwojowych właściwych dla okresu adolescencji. Dlatego zaleca się, aby wspierać pedagogów i nauczycieli zarówno na poziomie kształcenia formalnego, jak i nieformalnego, w zdobywaniu wiedzy oraz poszerzaniu umiejętności w zakresie rozpoznawania wyzwań oraz trudności specyficznych dla tego okresu rozwoju. Program profilaktyczny powinno się również uwzględnić w działaniach związanych z profilaktyką uzależnień oraz rozwiązywaniem problemów alkoholowych, które będą skierowane do wszystkich mieszkańców Gminy Miasta Golub-Dobrzyń. Powinien zawierać działania profilaktyczno - informacyjne mające na celu propagowanie zdrowego stylu życia i zmianę postaw przy użyciu sprawdzonych i rekomendowanych programów profilaktycznych, odpowiadających na środowiskowe zapotrzebowanie. Powinno zostać również uwzględnione realizowanie działań z zakresu profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej skierowanej do osób uzależnionych, spożywających alkohol w sposób ryzykowny i szkodliwy lub korzystających z innych używek, jak również do ich rodzin, także osób zagrożonych przemocą oraz takich, przeciwko którym ta przemoc jest stosowana regularnie. W celu zapewnienia skuteczności, uwzględnione działania powinny być długofalowe, konsekwentne oraz wdrażane systematycznie na terenie Gminy Miasta Golub-Dobrzyń.

Główne kierunki dalszych działań z zakresu przeciwdziałania i rozwiązywania problemów społecznych w gminie i mieście powinny polegać na:

- Rozwoju pracy socjalnej na rzecz **mieszkańców**, którzy są zagrożeni przemocą, wszelkimi uzależnieniami od substancji psychoaktywnych i alkoholu, oraz wdrażanie najnowszych sposobów pomocy tym osobom. Skuteczne rozwiązywanie problemu alkoholowego i narkotycznego zależy od różnych podmiotów instytucji, które działają w tym

zakresie, np. Miejska Komisja ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Golubiu-Dobrzyniu.

– Ankietowani mieszkańcy (łącznie 59,76%) deklarują, że ich spożywanie alkoholu w ciągu dnia, w którym go piją, przekracza standardową porcję alkoholu¹⁸. Jak najszybciej należy zacząć zapobiegać rozwijaniu się uzależnienia od alkoholu. Rekomenduje się tworzenie kampanii, które będą miały na celu informowanie mieszkańców, o tym jakie mogą być konsekwencje spożywania dużej ilości alkoholu. Warto zaproponować mieszkańcom, przychodzącym do Urzędu, Ośrodka Pomocy Społecznej, czy też innych instytucji by wypełnili test autodiagnozy, który udostępniony jest przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA). Dzięki wypełnieniu testu, mieszkańcy będą mogli określić, czy np. są uzależnieni od spożywania alkoholu.

– Poleca się również szkolenie pracowników lecznictwa odwykowego, w zakresie doskonalenia zawodowego w tematyce o osobach uzależnionych od alkoholu i substancji psychoaktywnych. Szkolenia powinny odbywać się nie tylko wśród pracowników, lecz również kadra kierownicza powinna mieć wiedzę w zakresie reagowania i interwencji wobec mieszkańców uzależnionych lub stwarzających zagrożenie dla innych.

– Poleca się rozpowszechnianie ulotek, broszur i plakatów, na których znajdować się będą informacje zachęcające do rzucenia palenia oraz sposoby i metody, które mogą w tym pomóc. Należy podjąć działania profilaktyczne wykorzystując przy tym strategię informacyjną, mającą na celu edukację mieszkańców z zakresu szkodliwości nikotyny na zdrowie palacza i osób w jego najbliższym otoczeniu.

Utworzenie warsztatów dla mieszkańców o tematyce:

- przedziwiania przemocy w rodzinie,
- komunikacji z osobą doświadczającą przemocy,
- komunikacji z osobą stosującą przemoc
- naukę asertywności
- sposoby radzenia sobie z agresją

– Warsztaty mogą być prowadzone w placówkach leczenia uzależnień, Ośrodkach Pomocy Społecznej oraz innych organizacjach pomocowych. Warto również skorzystać z

¹⁸ Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5%, w ok. 100ml wina o mocy 12% oraz w ok. 30ml wódki o mocy 40%, a picie o niskim poziomie ryzyka zakłada wypijanie 1-2 porcji w ciągu dnia. (Źródło: Wikipedia).

- kwestionariusza oceny ryzyka „SafeLives”, (RIC - Risk Identification Checklist – Kwestionariusz oceny ryzyka).
- Przedstawiciele podmiotów biorących udział w procedurze „Niebieskie Karty” mogą skorzystać z plakatu, który jest udostępniony na stronie www.niebieskalinia.pl. Plakat, może pomóc również osobom, które są dotknięte problemem przemocy.
 - Rekomenduje się nawiązanie współpracy z przedstawicielami służb wymiaru sprawiedliwości. Do tego celu mogą posłużyć spotkania interdyscyplinarne oraz szkolenia dla wszystkich organizacji pomocowych. Dodatkowo, powinno się podnosić kompetencje służb wymiaru sprawiedliwości.
 - Poleca się tworzenie punktów konsultacyjnych, które proponują kompleksową pomoc psychologiczną, terapeutyczną oraz socjalną dla dzieci i dorosłych. Punkty te powinny być regularnie wspierane finansowo przez gminę i miasto.
 - Rekomenduje się organizowanie lokalnych kampanii społecznych, by przekazywać wiedzę osobom, które nigdy nie były ofiarami przemocy, aby mogły również mieć wiedzę na temat mechanizmów przemocy, oraz były uświadomione o jej szkodliwości.
 - Mieszkańcy przyznają, że najczęściej na temat alkoholu i substancji psychoaktywnych znajdują informacje w Internecie i telewizji. Warto zwrócić na to uwagę i dostosować się do współczesnego życia mieszkańców – udostępniać kampanie na stronach Internetowych bądź społecznościowych, a także działać w lokalnej telewizji.
 - Mieszkańcy powinni mieć dostęp do informacji na temat tego, z jakiej formy pomocy mogą skorzystać w przypadku uzależnień (nie tylko ich samych, ale też rodziny i bliskich).
 - Rekomenduje się dalszą kontrolę sprzedaży alkoholu na terenie gminy i miasta. Z badań wynika, że 35% ankietowanych sprzedawców nigdy nie uczestniczyło w szkoleniach dotyczących odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu w gminie i mieście.
 - Udoskonaleniu działań profilaktycznych w Gminie Mieście Golub-Dobrzyń. Rekomenduje się rozpowszechnianie ulotek promujących gminę i miasto oraz tego jakie wydarzenia kulturowe związane z profilaktyką dzieją się w danym momencie w gminie i mieście.
 - Współpraca z mediami jest również ważnym elementem budowania społecznego poparcia dla działań w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz edukacji społecznej,

- Dalsze podejmowanie działań w zakresie profilaktyki szkolnej w oparciu o programy wykorzystujące aktywność własną uczniów i programy profilaktyczne. Uczniowie i uczennice zapytane o to, do kogo zwróciliby się mając problem związany z uzależnieniami, między innymi wymienili nauczycieli, wychowawców klas, psychologów szkolnych. Realizując programy profilaktyczne kształtuje się kompetencje osobowościowe młodych ludzi oraz ich zdolności interpersonalne niezbędne dla satysfakcjonującego funkcjonowania wśród rówieśników bez pomocy alkoholu, papierosów i narkotyków czy też przemocy.
- Zachowania ryzykowne są podejmowane przez młodzież często poza szkołą, gdzie nie daje to szkole możliwości wpływu na młodych ludzi – stąd ogromna rola rodziców, ich wiedzy oraz umiejętności współpracy z dzieckiem w zakresie kształtowania właściwych zachowań.
- Rekomenduje się rozpowszechnianie wśród uczniów informacji na temat form pomocy w przypadku posiadania w rodzinie osoby uzależnionej. Uczniowie powinni korzystać z warsztatów psychologicznych, które mogłyby polegać m.in. na praktycznych ćwiczeniach pracy nad swoją samooceną i bardzo ważną w tym wieku – asertywnością.
- Poleca się zapewnienie warsztatów dla nauczycieli, pedagogów szkolnych, oraz osób pracujących w świetlicach.
- Rekomenduje się prowadzenie zajęć integracyjnych dla dzieci i młodzieży mających na celu budowanie więzi pomiędzy uczniami oraz poczucie bezpieczeństwa i zaufania, gdyż to stanowi między innymi czynnik chroniący podejmowania zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież.
- Zachęca się wprowadzenie Programów Rekomendowanych w szkołach. Programy te są rekomendowane przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA), oraz mają na celu m.in. opóźnienie inicjacji alkoholowej wśród dzieci i młodzieży. Na stronie www.programyrekomendowane.pl, są udostępnione wszelkie informacje i rodzaje programów. Dzięki nim można dostosować program do konkretnej grupy odbiorców (np. wieku dzieci).
- Zaszczepienie wśród uczniów zdrowego stylu życia, poprzez organizowanie konkursów sportowych, obozów sportowych oraz ciekawych zajęć WF. Dodatkowo, poleca się rozmieszczenie w szkołach plakatów o tematyce zdrowego stylu życia i korzyści z nim związanych.

- Rekomenduje się obserwacje uczniów, w celu zidentyfikowania problemu narkotykowego w szkole. Poleca się organizowanie warsztatów dla kadry pracowniczej szkoły – przede wszystkim na temat tego, jak wykrywać objawy stosowania substancji psychoaktywnych. W tym celu, warto zajrzeć na stronę Krajowego Biura do Spraw Przeciwdziałania Narkomani, gdzie możemy znaleźć przykłady objawów, które mogą wskazywać na odurzenie narkotykowe wśród dzieci i młodzieży.
- Rekomenduje się dostarczenie uczniom informacji, dotyczących tego, gdzie mogą szukać pomocy podczas, kiedy zostają ofiarami przemocy.
- Uczniowie, często w ankiecie wymieniają, że atrakcyjną formą działań profilaktycznych byłoby dla nich spotkanie z przedstawicielem Policji. Takie spotkania mają na celu uświadomienie dzieci i młodzieży o tym, jakie zachowania są aktem przemocy i jakie niosą za sobą konsekwencje również prawne.
- Rekomenduje się skorzystanie z kwestionariusza oceny ryzyka występowania przemocy wobec dziecka oraz propozycja algorytmu postępowania w przypadku podejrzenia przemocy w rodzinie wobec dziecka. Powinno się go rozpowszechnić wśród pracowników oświaty oraz tych, którzy pracują bezpośrednio z dziećmi (np. wśród pracowników świetlic środowiskowych).
- Uczniowie szkół oceniają, że zdobywanie alkoholu na terenie gminy i miasta jest możliwe. Jest to sygnał dla Miejskiej Komisji ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Golubiu-Dobrzyniu, by zwiększyła kontrolę punktów sprzedaży alkoholu, w celu eliminacji miejsc, gdzie osoby niepełnoletnie mogą dokonać zakupu tego rodzaju napojów. Nacisk powinien być kładziony również na każdorazowe sprawdzanie dowodu osobistego młodych klientów w razie próby zakupu alkoholu lub papierosów.
- Rekomenduje się stworzenie kampanii społecznej potępiającej różnego rodzaju dyskryminację, a jednocześnie propagującej tolerancję, empatię oraz aktywną pomoc ofiarom wykluczenia.
- Stworzenie form pomocy dla osób ubogich: zasiłki i świadczenia, mieszkania socjalne, zbiórki pieniędzy, ubrań, żywności.
- Włożenie wysiłku ze strony szkoły, w celu identyfikacji problemów finansowych w rodzinach uczniów oraz pomoc tym osobom (darmowe podręczniki, wyprawki szkolne, stypendia).

- Identyfikowanie osób pozostających bez zatrudnienia i pomoc im obejmującą pośrednictwo zawodowe, w tym szkolenia z poszukiwania pracy oraz wsparcie dla osób wchodzących lub powracających na rynek pracy.
- Organizowanie staży/praktyk zawodowych dla dorosłych, w celu podniesienia, uzupełnienia lub zmiany kwalifikacji zawodowych, a także szkoleń z zakresu kompetencji kluczowych. Osoby, które mają mniejsze zasoby finansowe powinny mieć możliwość uzyskania dofinansowania przejazdów z miejsca zamieszkania do miejsca pracy, stażu lub praktyk zawodowych.
- Informowanie na temat realizowanych przez gminy i miasta działań mających na celu aktywizację zawodową i wyrównywanie szans na rynku pracy, powinny być rozpowszechniane wśród mieszkańców za pomocą broszur, ulotek i plakatów w miejscach publicznych, lokalnych mediach, prasie i Internecie.
- Poszerzenie oferty programów pomocy psychologicznej, psychoterapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych, starszych, niepełnosprawnych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz stworzenie miejsc wsparcia i poradnictwa dla tych grup.
- Rekomenduje się zwiększenie materialnej pomocy dla osób starszych.
- Upowszechnienie wolontariatu – przygotowywanie wolontariuszy i zapewnianie im możliwości pracy w zakresie świadczenia pomocy osobom starszym, bezdomnym i zagrożonym ubóstwem.
- Zaleca się także zapewnianie osobom starszym, niepełnosprawnym i innym zagrożonym wykluczeniem społecznym form aktywnego spędzania czasu oraz włączania tychże osób w życie zawodowe i publiczne.
- Zaleca się przeciwdziałanie marginalizacji osób starszych poprzez organizowanie akcji, kampanii mających na celu stworzenie pozytywnego obrazu późniejszej fazy życia, odejście od stereotypu stary = chory, a także rozwój świadomości społecznej na temat potencjału osób starszych.
- Kontynuowanie działań mających na celu wzmocnienie integracji społeczności lokalnych na rzecz wspierania rodzin borykających się z różnymi problemami społecznymi, w tym zagrożenia przemocą, alkoholizmem, narkomanią.
- Informowanie mieszkańców o różnorodnych zajęciach realizowanych na terenie gminy i miasta, umożliwiających pozytywną organizację czasu wolnego mieszkańców.

VIII. ANALIZA SWOT ORAZ DANE PROSPEKTYWNE

1. Analiza SWOT

Głównym narzędziem oceny uwarunkowań jest analiza SWOT. Jest to metoda służąca do badania otoczenia organizacji oraz analizy jej wnętrza. Analiza SWOT oparta jest na prostym schemacie klasyfikacyjnym, w którym czynniki wpływające dzielimy na:

1. wewnętrzne pozytywne – mocne strony (Strengths),
2. wewnętrzne negatywne – słabe strony (Weaknesses),
3. zewnętrzne pozytywne – szanse (Opportunities),
4. zewnętrzne negatywne – zagrożenia (Threats).

Ocena potencjału w aspekcie słabych i mocnych stron pozwala na określenie siły i słabości gminy w zakresie analizowanych sfer społecznych. Silny potencjał to baza umożliwiająca budowanie strategii, słabości to problemy i ograniczenia do pokonania. Zagrożenia to ostrzeżenie przed niepożądanym rozwojem warunków zewnętrznych, szanse to wsparcie i inspiracje dla lokalnej polityki społecznej.

Obszar: POMOC SPOŁECZNA

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none">– Bardzo dobrze funkcjonujący Ośrodek Pomocy Społecznej;– Skoordynowany system pracy;– Zaangażowanie ze strony pracowników OPS– Wiedza pracowników OPS, a także chęć nabywania nowych umiejętności;– Bardzo dobra współpraca z innymi jednostkami na terenie powiatu.	<ul style="list-style-type: none">– Słabe warunki lokalowe;– Duże obciążenie pracowników (w kontekście obciążenia sprawami bieżącymi);– Brak mieszkań socjalnych;– Brak zakładów pracy (bezrobocie wśród mieszkańców);– Brak zrozumienia i wsparcia dla systemu pomocy społecznej;– Brak instytucji/jednostek wspierających działania OPS;– Brak środków finansowych na realizację przedsięwzięć związanych z ponoszeniem kwalifikacji przez pracowników;– Brak środków finansowych na realizację wszystkich zadań powierzonych OPS;– Brak środków finansowych na gratyfikację dla osób zaangażowanych w bieżącą pomoc na rzecz OPS– Biurokracja (zwiększanie poziomu zawłości przepisów ogólnokrajowych);
Szanse	Zagrożenia

<ul style="list-style-type: none"> - Programy wspierające rodzinę (np.: 500+, Dobry Start, Bon Turystyczny); - Możliwość pozyskania finansowania ze środków UE (np.: granty wspierające); - Powstawanie programów wspierających samorządy. 	<ul style="list-style-type: none"> - Słaba kondycja finansowa mieszkańców; - „niechęć do zmian – przyzwyczajenie części mieszkańców do świadczeń z systemu pomocy społecznej; - Utożsamianie OPS z jednostką do realizacji wszystkich zadań; - (w nawiązaniu do powyższego „utożsamiania”) obarczanie winą OPS za niepowodzenia.
---	--

<u>Obszar: PROFILAKTYKA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I NARKOMANII</u>	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - Poradnia leczenia uzależnień; - Psycholog dla osób współuzależnionych (możliwość rozmowy w Punkcie Konsultacyjnym); - Poradnia prawna dla osób współuzależnionych; - Grupy wsparcia (samopomocowe, np.: AA); - Aktywna działalność Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; 	<ul style="list-style-type: none"> - Niedostateczna ilość zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży; - Brak grupy samopomocowej dla grupy Dorosłych Dzieci Alkoholików (DDA); - Brak działań profilaktyczno-korekcyjnych dla sprawców przemocy; - Niedostateczna ilość programów profilaktycznych w szkołach;

<ul style="list-style-type: none"> – Zespół Interdyscyplinarny – dobra współpraca przy realizacji działań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie; 	<ul style="list-style-type: none"> – Sprzedaż alkoholu nieletnim oraz osobom nietrzeźwym.
<p>Szanse</p>	<p>Zagrożenia</p>
<ul style="list-style-type: none"> – wzrost zainteresowania pomocą ze strony najbliższych osób uzależnionych; – wzrost świadomości mieszkańców na temat szkodliwości alkoholu, tytoniu, narkotyków i dopalaczy; – dalszy rozwój i profesjonalizacja osób pracujących na rzecz pomocy rodzinom z problemami alkoholowymi; – przestrzeganie przez pracowników punktów sprzedaży obowiązków ustawowych w zakresie odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu (rezultat kampanii edukacyjnych); – motywowanie rodzin do właściwej postawy; – zwiększenie dostępności zajęć pozaedukacyjnych. 	<ul style="list-style-type: none"> – Brak szans na rozwój dla „młodego pokolenia” (stan utrwalający się); – Zagrożenie wzrostem bezdomności w związku z uzależnieniami; – Słaba kondycja finansowa mieszkańców; – „niechęć do zmian – przyzwyczajenie części mieszkańców do świadczeń z systemu pomocy społecznej; – zagrożenie przestępczością w związku z uzależnieniem od alkoholu, narkotyków czy dopalaczy; – niedostateczna promocja pozytywnego wizerunku rodziny; – niedostateczna promocja prozdrowotnych postaw wśród mieszkańców.

2. Dane prospektywne (określenie podstaw wizji Strategii)

W przeprowadzonych ankietach reprezentanci społeczności lokalnej określili w sposób szczegółowy oczekiwania realizacyjne w zakresie poszczególnych obszarów.

POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna z uwzględnieniem kwestii pomocy osobom niepełnosprawnym, starszym oraz przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

- Promowanie idei wolontariatu na rzecz osób starszych oraz niepełnosprawnych;
- Realizacja poradnictwa psychologicznego dla osób niepełnosprawnych;
- Inicjowanie interdyscyplinarnych form współpracy na rzecz osób niepełnosprawnych;
- Podnoszenie kwalifikacji pracowników OPS zajmujących się problemami osób niepełnosprawnych.

PROFILAKTYKA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I NARKOMANII

- Wspieranie rozwoju leczenia odwykowego poprzez zapewnienie dodatkowych programów profilaktycznych i terapeutycznych (wychodzących poza te zapewniane przez NFZ (przykłady: grupy wsparcia, grupy terapeutyczne dla osób współuzależnionych i uzależnionych, DDA, treningi umiejętności);
- Tworzenie i wspieranie grup samopomocowych DDA;
- Podnoszenie kwalifikacji osób pracujących na rzecz pomocy rodzinom z problemami alkoholowymi i narkomanii;
- Okresowa diagnoza problemów uzależnień w ramach diagnozy problemów społecznych;
- Realizacja programów profilaktycznych i edukacyjnych;
- Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Wspieranie tworzenia i funkcjonowania grup wsparcia;

- Przygotowanie kampanii mającej na celu zwiększenie świadomości społecznej na temat szkodliwości alkoholu, tytoniu, narkotyków czy dopalaczy.

EDUKACJA PUBLICZNA, KULTURA, SAMOORGANIZACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

- Wykorzystywanie infrastruktury rekreacyjnej i sportowej poprzez organizację przedsięwzięć o charakterze prozdrowotnym (promowanie świadomej postawy);
- Promowanie walorów turystycznych i dziedzictwa kulturowego Gminy Miasta Golub-Dobrzyń;
- Organizacja konferencji i seminariów na temat dobrych praktyk w zakresie rozwiązywania problemów społecznych;
- Rozwijanie i promowanie oferty kulturalnej, oświatowej i rozrywkowej dla osób starszych;
- Wspieranie postaw prozdrowotnych i zdrowego stylu życia – realizacja kampanii społecznych wzmacniających poczucie odpowiedzialności za swoje zdrowie.

IX. CELE GŁÓWNE STRATEGII, CELE SZCZEGÓŁOWE I ICH REALIZACJA

1. Cele główne strategii.

Po przeprowadzeniu diagnozy problemów społecznych oraz diagnozy prospektywnej przystąpiono do ustalenia priorytetów, celów głównych Strategii Gminy Miasta Golub-Dobrzyń. Uczestnicy prac nad strategią ustalili je w następującym zakresie:

Cele główne określono dla trzech obszarów:

1. Edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej,
2. Pomoc społeczna i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, pomoc osobom niepełnosprawnym i starszym,
3. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii.

**Uwzględniając wyniki analizy SWOT, wypracowano następujące cele główne:*

4. dla obszaru „Edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej”:

Świadome i aktywne społeczeństwo, kapitał ludzki oparty na wiedzy. Dostęp do kształcenia ustawicznego, sprzyjanie działaniom kulturotwórczym.

5. dla obszaru „Pomoc społeczna i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, pomoc osobom niepełnosprawnym i starszym”

Profesjonalna pomoc społeczna, wzmacniająca świadomość społeczną, wspierająca jakość życia lokalnej społeczności, integrująca mieszkańców, zachęcająca do samorealizacji i wsparcia dla innych.

6. dla obszaru „Rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii”

Skuteczne rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii. Efektywny system przeciwdziałania nadużywaniu środków psychoaktywnych.

2. Cele szczegółowe i ich realizacja

Źródłem sformułowanych poniżej szczegółowych celów strategicznych oraz działań strategicznych jest wynik ustaleń uczestników prac nad Strategia Gminy Miasta Golub-Dobrzyń i są skorelowane z wynikami analizy SWOT, badań problemów społecznych, oczekiwań realizacyjnych wyrażonych w ankietach prospektywnych

Edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej

Cel główny

Świadome i aktywne społeczeństwo, kapitał ludzki oparty na wiedzy. Dostęp do kształcenia ustawicznego, sprzyjanie działaniom kulturotwórczym społeczeństwa.

Cele szczegółowe

- nowoczesny system oświaty,
- dostępność bogatej oferty edukacyjnej, sportowej i kulturalnej,
- wyrównywanie szans rozwojowych u dzieci i młodzieży i osób starszych.

Problem

- słabo rozwinięty wolontariat;
- niewystarczająca baza lokalowa;
- brak spotkań edukacyjnych dla osób starszych dotyczących specyfiki potrzeb sposobów realizacji związanych z wiekiem;
- niedostateczna liczba specjalistycznej kadry;
- ograniczona dostępność placówek oświatowych w godzinach popołudniowych;
- ograniczona oferta rekreacyjna dla młodzieży.

Pomoc społeczna, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, pomoc osobom niepełnosprawnym i osobom starszym

Cel główny

Profesjonalna pomoc społeczna, wzmacniająca świadomość społeczną, wspierająca jakość życia lokalnej społeczności, integrująca mieszkańców, zachęcająca do samorealizacji, podejmowania postaw prozdrowotnych i wsparcia dla innych.

Cele szczegółowe

- wzmocnienie i rozwój zintegrowanej pomocy socjalnej,
- wspieranie rozwoju kwalifikacji osobowych klientów pomocy społecznej,
- rozwój zasobów osobowych i instytucjonalnych Ośrodka Pomocy Społecznej,
- wzmocnianie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- promocja samorealizacji, postaw prozdrowotnych, przedsiębiorczości, wolontariatu, grup wsparcia.

Problem

- brak wystarczającej ilości środków finansowych, które umożliwiły odbywanie większej ilości szkoleń pracownikom Ośrodka
- duże obciążenie zawodowe pracowników pomocy społecznej (bardzo duża ilość problemów klientów)
- brak możliwości skorzystania przez pracowników z sesji terapeutycznych
- brak zakładów pracy, które umożliwiłyby zatrudnienie, a co za tym idzie zmniejszenie bezrobocia;
- brak instytucji wspierających działanie systemu pomocy społecznej takich jak dzienny dom pomocy społecznej, mieszkania chronione, itp.;
- niska wiedza i świadomość ludzi na temat pomocy społecznej;
- pojawiające się nowe problemy i kwestie społeczne związane z pracą pracowników;
- braki kadrowe;
- brak wystarczających środków finansowych na realizację zadań pomocowych.

Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii

Cel główny

Skuteczne rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii. Efektywny system przeciwdziałania nadużywaniu środków psychoaktywnych.

Cele szczegółowe

- profesjonalna pomoc terapeutyczno – rehabilitacyjna,
- racjonalna i efektywna profilaktyka problemowa,

- skuteczne przeciwdziałanie uzależnieniom,
- promocja zdrowego stylu życia – postawy prozdrowotne.

Problem

- nauczyciele nie posiadają dostatecznego przeszkolenia w zakresie niektórych programów profilaktycznych;
- brak komunikacji i ciągłości opieki – wsparcia po leczeniu odwykowym,
- utrudniony dostęp do korzystania z usług specjalistów ze względu na miejsce zamieszkania,
- brak placówki Wsparcia Dziennego w formie Specjalistycznej;
- słabo rozwinięty wolontariat w ramach pracy z dziećmi lub osobami uzależnionymi;
- brak grup samopomocowych (AA, AI - anon, DDA)

X.SYSTEM ZARZĄDZANIA I AKTUALIZACJI STRATEGII.

Istotnym wymogiem stawianym wszystkim dokumentom strategicznym jest wewnętrzny system zarządzania realizacją, określający organizację, zasady i sposoby wdrażania, monitorowania oraz ewaluacji. Nie stworzenie tego systemu powoduje, że strategia staje się bardzo szybko dokumentem „martwym”.

PODMIOTY ZARZĄDZAJĄCE REALIZACJĄ STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miasta Golub-Dobrzyń zawiera cele i zadania, które stanowią wyzwanie dla społeczności lokalnej oraz gminnych instytucji publicznych i niepublicznych działających w sferze polityki społecznej. W związku z tym wdrażanie Strategii wymaga ścisłej koordynacji i współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami, a efektywność procesu będzie zależała w głównej mierze od podmiotów zarządzających realizacją:

- a) Burmistrz Miasta Golub-Dobrzyń – wykonuje uchwały Rady Miejskiej i budżet Gminy przy pomocy Urzędu Miasta; odpowiedzialny za bieżące wdrażanie strategii;
- b) Rada Miejska – organ stanowiący; uchwała budżet; pełni nadzór nad realizacją strategii;
- c) Gminne Forum ds. Społecznych – ciało doradczo-inicjatywne i opiniujące stanowiące zarazem forum wymiany doświadczeń i pomysłów na rozwój społeczny gminy, zwoływane nie rzadziej niż co dwa lata przez Burmistrza; w skład forum wchodzi liderzy społeczni oraz pracownicy instytucji polityki społecznej gminy, reprezentanci sektora publicznego (jednostki organizacyjne gminy, Sołectwa, policja, instytucje powiatowe), gospodarczego (prywatni przedsiębiorcy, rolnicy) i społecznego (organizacje pozarządowe, parafie, grupy nieformalne) w gminie, w szczególności osoby, które brały udział w warsztatach planowania strategicznego.

INSTRUMENTY REALIZACJI STRATEGII

Wśród szeregu instrumentów służących realizacji Strategii, należy wymienić instrumenty finansowe, administracyjno-prawne, z zakresu promocji i marketingu, monitoringu, a także narzędzia służące aktualizacji strategii.

Głównym instrumentem finansowym służącym realizacji zadań gminy jest jej budżet, gwarantujący samodzielność finansową samorządu, uchwalany w formie uchwały budżetowej na dany rok budżetowy, stanowi roczny plan dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów gminy. Możliwość realizacji zadań jest uwarunkowana w głównej mierze zakresem i charakterem dochodów budżetowych. Trzeba stwierdzić, że poziom dochodów własnych gminy nie wystarcza w stosunku do realizowanych zadań oraz potrzeb społecznych, niezbędny jest zatem sprawnie funkcjonujący mechanizm zasilania zewnętrznego budżetu.

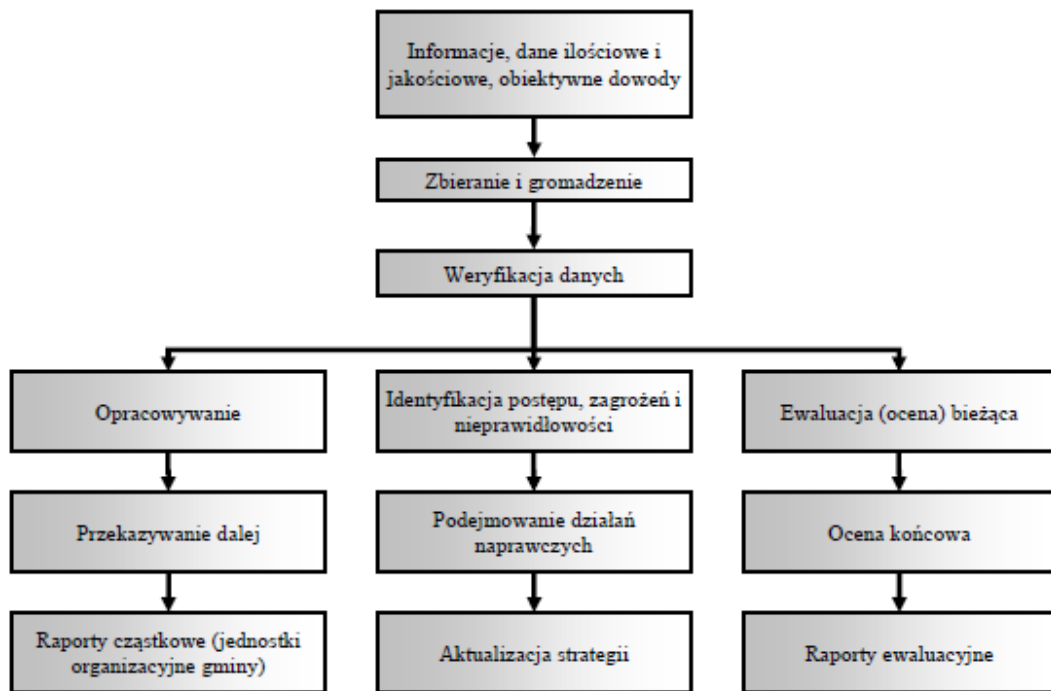
Wdrażając Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gmina Miasto Golub-Dobrzyń będzie musiała oprzeć się o dostępne programy pomocowe, a także prowadzić racjonalną współpracę finansową z organizacjami pozarządowymi, kościelnymi oraz sektorem przedsiębiorców. W tym sensie niezmiernie ważna będzie akcja informacyjno-promocyjna na temat Strategii i procesów integracji społecznej, wykorzystująca Internet (głównie BIP), prasę lokalną, a także promocję i reklamę bezpośrednią (na przykład zapraszanie do udziału w przedsięwzięciach samorządowych podmiotów mogących być partnerami w realizacji poszczególnych zadań).

MONITORING I OCENA WDRAŻANIA STRATEGII

Monitoring jest to stała i ciągła obserwacja ilościowych oraz jakościowych zmian pewnych wielkości, mająca na celu zapewnienie informacji zwrotnych na temat skuteczności i efektywności wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miasta Golub-Dobrzyń, a także jego ocenę i zmianę (tam, gdzie jest to konieczne). Monitoring służy badaniu i ocenie sposobu oraz efektywności dochodzenia do wyznaczonych celów i zadań, a także poziomu ich osiągnięcia.

Przebieg procesu monitoringu i ewaluacji (oceny) postępów we wdrażaniu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych przedstawia poniższy schemat.

Proces monitoringu i oceny Strategii

Podstawowym dokumentem w procesie monitoringu będą raporty roczne realizacji zadań opracowywane przez Zespół ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Raporty będą sporządzane do końca lutego roku następującego po roku sprawozdawczym, którego dany raport dotyczy, w oparciu o sprawozdania (raporty cząstkowe) jednostek organizacyjnych gminy z realizacji wyznaczonych dla nich zadań oraz wszelkie dane uzyskane od podmiotów publicznych oraz prywatnych zaangażowanych w politykę społeczną, w tym w szczególności od organizacji pozarządowych i kościelnych działających w sferze pożytku publicznego. Raporty co dwa lata będą pełniły zarazem funkcję raportów ewaluacyjnych.

Raporty przewodniczący Zespołu przekazuje Burmistrzowi Miasta Golub-Dobrzyń, który następnie przedstawia Radzie Miasta informację o stanie wdrażania strategii. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w realizacji Strategii, Burmistrz wspólnie z Zespołem ds. Wdrażania i Monitorowania podejmuje działania naprawcze, modyfikując plany operacyjne gminy.

AKTUALIZACJA STRATEGII

Przeglądy aktualizacyjne Strategii będą odbywały się co 3 lata. Każdorazowo będzie to cykl prac analogicznych do procesu tworzenia gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, poprzedzonych analizą zmian następujących w otoczeniu społeczno-gospodarczym (np. nowe uregulowania prawne, nowe możliwości pozyskiwania zewnętrznych środków pomocowych) oraz oceną postępów w realizacji Strategii, w tym poziomu zadowolenia lokalnej społeczności z podjętych działań w sferze polityki społecznej. Następnie na warsztatach ze społecznością, na podstawie zebranych materiałów (dane statystyczne, ankiety, sondaże opinii publicznej) i wyników monitoringu Strategii, zostaną opracowane poszczególne elementy strategii, które wymagają aktualizacji, a także dokonana zostanie weryfikacja poszczególnych celów strategicznych, operacyjnych oraz zadań realizacyjnych.